

Доклад за 2025 г. ОТНОСНО равенството между половете в ЕС

Правосъдие и
потребители

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

Брюксел, 7.3.2025 г.
SWD(2025) 67 final

РАБОТЕН ДОКУМЕНТ НА СЛУЖБИТЕ НА КОМИСИЯТА

Доклад за 2025 г. относно равенството между половете в ЕС

Документ, изготвен от Pierre Dieumegard за [Европа-Демокрация-Есперанто](#)

Целтана този „временен“ документ е да даде възможност на повече хора в Европейския съюз да се запознаят с документи, изготвени от Европейския съюз (и финансирани от техните данъци).

Ако няма преводи, гражданите са изключени от дебата.

Този документ [е съществувал само на английски език](#), в pdf-файл. От първоначалния файл създадохме odt-файл, подготвен от софтуера Libre Office, за машинен превод на други езици. Резултатите вече са достъпни на [всички официални езици](#).

Желателно е администрацията на ЕС да поеме превода на важни документи. „Важни документи“ са не само закони и разпоредби, но и важната информация, необходима за вземане на информирани решения заедно.

За да обсъдим заедно нашето общо бъдеще и да дадем възможност за надеждни преводи, международният език есперанто би бил много полезен поради своята простота, редовност и точност.

Свържете се с нас:

[Контакто \(europokune.eu\)](mailto:europokune.eu)

<https://e-d-e.org/-Kontakti-EDE>

Съдържание

ВЪВЕДЕНИЕ.....	4
СВОБОДЕН ОТ НАСИЛИЕ И СТЕРЕОТИПИ.....	6
Прекратяване на насилието, основано на пола.....	6
Кибернасилие, основано на пола.....	12
Сексуален тормоз на работното място.....	15
Трафик на хора.....	16
Подкрепа за жертвите на насилие, основано на пола.....	17
Оспорване на стереотипите, свързани с пола.....	19
ПРОЦЪФТЯВАНЕ В ИКОНОМИКА, ОСНОВАНА НА РАВЕНСТВОТО МЕЖДУ ПОЛОВЕТЕ.....	21
Премахване на неравнопоставеността между половете на пазара на труда.....	21
Преодоляване на разликата в полагането на грижи между половете.....	32
Преодоляване на разликите в заплащането и пенсиите на жените и мъжете.....	39
Постигане на равно участие в различните сектори на икономиката.....	42
ДА ВОДИМ ЕДНАКВО ЧРЕЗ ОБЩЕСТВОТО.....	48
Жените в процеса на вземане на политически решения.....	48
Жените в процеса на вземане на икономически решения.....	55
ИНТЕГРИРАНЕ НА ПРИНЦИПА НА РАВЕНСТВО МЕЖДУ ПОЛОВЕТЕ.....	63
Равенство между половете в различните области на политиката на ЕС.....	63
Интегриране на принципа на равенство между половете в бюджета на ЕС.....	76
Интерсекционалност при прилагането на политиката за равенство между половете.....	80
НАСЪРЧАВАНЕ НА РАВЕНСТВОТО МЕЖДУ ПОЛОВЕТЕ И ОВЛАСТЯВАНЕТО НА ЖЕНИТЕ ПО СВЕТА.....	82
Агресивна война на Русия срещу Украйна.....	82
Интегриране на принципа на равенство между половете във външната дейност на ЕС.....	84
Глобалните партньорства и многостранните усилия на ЕС в областта на равенството между половете.....	86
Прекратяване на насилието, основано на пола.....	88
Жените, мирът и сигурността.....	90
Равно участие и икономическо овластяване.....	93
Извод.....	96
Мнения.....	97

ВЪВЕДЕНИЕ

2024 г. беше важна година за равенството между половете в ЕС. През май бяха приети първата по рода си директива относно борбата с насилието над жени и домашното насилие, както и две директиви за засилване на ролята на органите по въпросите на равенството. Първият въведе, наред с другото, определения на равнище ЕС за редица престъпления, по-специално по отношение на кибернасилието. Директивата въвежда, укрепва и допълва ратифицирането на Истанбулската конвенция от ЕС през 2023 г. Това е много необходимо: проучването на равнището на ЕС относно основаното на пола насилие, проведено от Евростат, Агенцията на ЕС за основните права и Европейския институт за равенство между половете и публикувано през ноември 2024 г.,¹показва, че насилието срещу жени все още е широко разпространено: една от всеки три жени е преживяла физическо (включително заплахи) или сексуално насилие в зряла възраст, една шеста от тях са били подложени на сексуално насилие, включително изнасилване, и една на всеки пет жени е била изправена пред домашно насилие — по-специално физическо или сексуално насилие от своя партньор, роднина или друг член на домакинството си.

Евробарометър относно свързаните с пола стереотипи² беше проведен успоредно с експресно проучване на Евробарометър, специално насочено към стереотипите, свързани с пола, в контекста на насилието срещу жени³. Въпреки че в някои области (като например въздействието на работните места на пълно работно време на майките върху семейния живот и ролите на жените и мъжете) има леки подобрения в сравнение с последните години, това не е така във всички области (напр. по отношение на естествената компетентност за изпълнение на домакински задачи). Резултатите също така разкриват повишена поляризация на възгледите между младите жени и младите мъже, като младите мъже са склонни да се съгласяват по-скоро със стереотипните възгледи.

Евробарометър относно свързаните с пола стереотипи показва, че хората в ЕС са съгласни, че равенството между половете е от полза за обществото. Три четвърти от анкетираните са съгласни, че мъжете също ще се възползват от равенството между жените и мъжете. Въпреки това, все още има значително ниво на съгласие със стереотипни твърдения. Около една четвърт от анкетираните смятат, че е непривлекателно за жените да изразяват силни мнения на публично място.

Има и други положителни признаци. Според Индекса за равенство между половете за 2024 г., изготвен от Европейския институт за равенство между половете,⁴резултатът за равенство

1 <https://ec.europa.eu/eurostat/web/gender-based-violence>

2 Специално проучване на Евробарометър 545 относно стереотипите, свързани с равенството между половете, обхваща възприетията за равенството между половете и общите стереотипи относно ролите и характеристиките на половете и приемливото поведение; възприемане на свързаните с пола стереотипи по отношение на семейния и професионалния живот и възприемане на свързаните с пола стереотипи в политиката и на ръководни позиции. [На разположение онлайн](#).

Бележка на преводача: Предоставената връзка е неправилна. Оригинален на английски език е достъпен на адрес <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2974>; машинен превод на всички официални езици на Европейския съюз е достъпен на адрес <https://europokune.eu/article35/2024sp545stergen>

3 Експресно проучване на Евробарометър 544 обхваща стереотипите, свързани с пола, в контекста на насилието срещу жени. [На разположение онлайн](#)

4 <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2024>

между половете в ЕС е 71 от 100 точки, което представлява подобрене със 7,9 пункта от 2010 г. насам, като през последната година има малък, но положителен напредък към „Съюз на равенство“. Следователно с настоящите темпове ще са необходими около 60 години, за да се постигне равенство между половете.

В този контекст в доклада за 2025 г. относно равенството между половете в ЕС се прави преглед на основните инициативи от март 2024 г. до февруари 2025 г. за постигане на напредък по отношение на равенството между половете в ключовите области на стратегията за равенство между половете⁵, а именно:

- прекратяване на насилието, основано на пола, и оспорване на стереотипите;
- прощъфтяване в икономика, основана на равенството между половете;
- да води еднакво във всички сфери на обществото;
- интегриране на принципа на равенство между половете и финансиране; и
- насърчаване на равенството между половете и овластяването на жените в целия свят.

Докладът е съсредоточен върху ключовите действия и постижения на институциите на ЕС и държавите членки в тази област през изминалата година. Той също така предоставя окуражаващи примери за национални инициативи в областта на равенството между половете и за финансирани от ЕС проекти, насочени към равенство между половете (в карета).

Настоящото издание на доклада е петото, обхващащо стратегията на ЕС за равенство между половете за периода 2020—2025 г. В по-голямата си част тя отразява последната година на първата Комисия, ръководена от председателя Фон дер Лайен, въпреки че обхваща и първите месеци от втория ѝ мандат, който започна на 1 декември 2024 г., с нов колегиум на членовете на Комисията, включително комисар по въпросите на равенството, г-жа Лахбиб.

На 5 март 2025 г. Комисията планира да приеме пътна карта за правата на жените — ключов резултат от политическите насоки на председателя Фон дер Лайен. Пътната карта ще определи основните принципи за равенство между половете за следващите години. Тя ще спомогне за оформянето на работата по нова стратегия за равенство между половете и ще служи като ориентир за по-голямо равенство между половете в ЕС. Постигнатият напредък ще бъде отразен в бъдещите издания на Доклада за равенството между половете. Нова стратегия за равенство между половете след 2025 г. ще представи конкретните действия, мерки и инициативи, които ЕС възнамерява да предприеме през следващите няколко години. Както пътната карта, така и стратегията ще бъдат възможност да се запази динамиката на все още така необходимите промени в политиката, които в крайна сметка ще позволят дългосрочната визия за пълно равенство между половете, изложена в пътната карта, да се превърне в реалност.

---

5 Вж. също портала за наблюдение на стратегията за равенство между половете, който предоставя лесно достъпни данни за актуалното състояние по отношение на изпълнението на целите на политиката на стратегията за равенство между половете, определя силните страни и възможностите и следи развитието във времето: <https://composite-indicators.jrc.ec.europa.eu/ges-monitor> Освен това вж. регионалния мониторинг на равенството между половете, разработен от JRC в сътрудничество с ГД „Регионална и селищна политика“, който включва индекс за постиженията на жените (FemAI) и индекс за жените в неравностойно положение (FemDI).

СВОБОДЕН ОТ НАСИЛИЕ И СТЕРЕОТИПИ

Насилието, основано на пола, продължава да бъде едно от най-големите предизвикателства пред нашето общество. Ужасяващите случаи продължават да бъдат заглавия и имат дълбок отзвук в цяла Европа. Те ясно напомнят, че насилието, основано на пола, е дълбоко вкоренено и увековечава неравенството между половете. Тя има дълбоко физическо, психологическо и икономическо въздействие върху жертвите, възпрепятствайки способността им да участват пълноценно в обществото. Ето защо прекратяването на насилието, основано на пола, е един от стълбовете на стратегията за равенство между половете за периода 2020—2025 г. През 2024 г. Комисията продължи да разглежда този въпрос.

Прекратяване на насилието, основано на пола

На 7 май 2024 г. беше приета Директивата относно борбата с насилието над жени и домашното насилие.⁶ Той влезе в сила на 14 юни 2024 г. и държавите членки разполагат с срок до 14 юни 2027 г. да го транспонират в националното законодателство и политика. Комисията ще работи в тясно сътрудничество с държавите членки, за да гарантира навременното и пълно транспониране. Директивата е крайъгълен камък: това е първият всеобхватен правен инструмент на равнище ЕС, който се бори с насилието над жени и домашното насилие.

Директивата има двойна цел: тя има за цел по-добра защита на правата на жертвите на насилие срещу жени и домашно насилие в целия ЕС и намаляване на разпространението на това насилие в дългосрочен план. Тя криминализира гениталното осакатяване на жени, принудителните бракове и най-често срещаните форми на кибернасилие (несъгласно споделяне на интимни или манипулирани материали, киберпреследване, кибертормоз, както и киберподбуждане към основана на пола реч на омразата). В него също така се предвиждат целенасочени мерки за защита, подкрепа и достъп до правосъдие за жертвите на всяка форма на насилие срещу жени и домашно насилие, когато те са криминализирани съгласно националното право или правото на ЕС. И накрая, тя изисква от държавите членки да предприемат превантивни мерки, включително конкретни мерки за предотвратяване на изнасилването и за насърчаване на централната роля на съгласието в сексуалните отношения.

Директивата се основава на Истанбулската конвенция, с която в правото на ЕС се прилагат разпоредби в областта на съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси. Присъединяването на ЕС към Конвенцията изпрати силно послание към света, че ЕС е непоколебим в ангажимента си за прекратяване на насилието срещу жени и домашното насилие. Комисията е определена за координиращ орган на ЕС съгласно Конвенцията, което означава, че тя отговаря за координацията, изпълнението, мониторинга и оценката на политиките и мерките за предотвратяване и борба с всички форми на насилие, обхванати от Конвенцията.

През 2024 г. Комисията предприе няколко важни стъпки за поддържане и прилагане на амбициозните и всеобхватни стандарти, определени в Конвенцията. През май и декември 2024 г. Комисията участва в двугодишните заседания на Комитета на страните по Истанбулската конвенция. По време на срещите ЕС взе участие в приемането на препоръки и заключения до държавите — страни по конвенцията, относно прилагането от тяхна страна на

⁶ Директива (ЕС) 2024/1385 на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 г. относно борбата с насилието над жени и домашното насилие (ОВ L 2024/1385, 24.5.24 г.).

Конвенцията въз основа на доклади ⁷ на GREVIO — орган от независими експерти, отговарящи за наблюдението на прилагането на Конвенцията от неговите страни.

През януари 2025 г. GREVIO стартира своята базова процедура за оценка на прилагането от страна на ЕС на Конвенцията. От ЕС се изисква да представи официален доклад относно законодателните и другите мерки, предприети за привеждане в действие на разпоредбите на Конвенцията, въз основа на въпросник⁸. Това ще бъде последвано от посещение за оценка през май/юни 2026 г., след което GREVIO ще изготви доклад относно мерките, предприети от ЕС за прилагане на Конвенцията. Комисията в качеството си на координиращ орган на Съюза, отговарящ за изпълнението на задълженията за докладване съгласно механизма за наблюдение на Конвенцията, беше приканена да разпространи въпросника до институциите, органите и агенциите, като координира техните отговори и представи на GREVIO консолидирана версия на доклада на ЕС до 28 ноември 2025 г.

През 2024 г. Латвия направи огромна крачка напред в борбата с насилието срещу жени и домашното насилие, като стана 39-ата страна по Истанбулската конвенция, която влезе в сила за Латвия на 1 май 2024 г.⁹ Освен това Латвия разработи първия си национален план за предотвратяване и борба с насилието над жени и домашното насилие за периода 2024—2029 г. Планът има четири направления на действие: (1) предотвратяване на насилието над жени и домашното насилие; (2) осигуряване и подобряване на мерките за подкрепа на жертвите на насилие; (3) засилване на отговорността на извършителите и предоставяне на рехабилитационни услуги за намаляване на насилственото поведение; (4) създаване на единна и координирана политика за борба и предотвратяване на насилието над жени и домашното насилие.

През 2024 г. Комисията организира две заседания на мрежата на ЕС за превенция на основаното на пола насилие и домашното насилие — през април и ноември. На срещата през април беше поставен акцент върху „Ангажиране на младите хора, по-специално на младите мъже и момчета: Ролята на образованието и цифровите медии“. Участниците от държавите — членки на ЕС, представиха своя специализиран експертен опит в справянето с предизвикателствата, свързани с предотвратяването на основаното на пола насилие и домашното насилие, и споделиха най-добри национални практики в областта на образованието. Дискусиите бяха съсредоточени върху формалното и неформалното образование, цифровото образование и избрани комуникационни кампании от различни държави. На заседанието през ноември беше поставен акцент върху „Несъгласни интимни изображения (NCII) и изказвания, подбуждащи към омраза в киберпространството въз основа на пола: въпроси, свързани с превенцията след влизането в сила на Директивата относно насилието срещу жени (Директивата за насилието над жени)“. Държавите — членки на ЕС, споделиха най-добри национални практики в областта на предотвратяването на основаните на пола злоупотреби с НКИИ и изказванията, подбуждащи към омраза в киберпространството. Обсъжданията бяха съсредоточени върху превантивните мерки срещу злоупотребите с NCII и изказванията, подбуждащи към омраза в киберпространството, върху ангажирането на онлайн платформи и медии, както и върху поредица от избрани кампании, предложени от участниците.

⁷ <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/grevio>

⁸ <https://rm.coe.int/questionnaire-on-legislative-and-other-measures-giving-effect-to-the-p/1680b34281>

⁹ Към днешна дата всички държави — членки на ЕС, са подписали Истанбулската конвенция, а всички с изключение на пет са я ратифицирали.

Друг ключов резултат през 2024 г. беше публикуването на данните от проучването на ЕС за основаното на пола насилие (EU-GBV)¹⁰ за всички държави от ЕС. Евростат координира събирането на данни в 18 държави от ЕС, където проучването беше проведено от националните статистически органи. Италия сподели съпоставими данни за основните показатели въз основа на националното си проучване. За 8 държави от ЕС Агенцията на Европейския съюз за основните права (FRA) и Европейският институт за равенство между половете (EIGE) координираха събирането на данни в съответствие с насоките на проучването EU-GBV. На 25 ноември 2024 г. бяха публикувани данни за целия ЕС от Евростат, FRA и EIGE, включително съвместна публикация. Докладът представя основните резултати от проучването на ЕС за насилието, основано на пола, въз основа на данни от всички 27 държави членки¹¹. В целия ЕС бяха интервюирани 114023 жени за техния опит.¹² Докладът е съсредоточен върху разпространението на различни форми на насилие срещу жени в ЕС. В проучването на ЕС относно насилието, основано на пола, се събират и конкретни данни за преживяното от жените насилие, включително относно последиците от насилието и контактите с различни служби, които предоставят помощ на жертвите като оцелели от насилие. Основните резултати от проучването показват, че всяка трета жена в ЕС е преживяла физическо или сексуално насилие или заплахи в зряла възраст. Всяка шеста жена в ЕС е преживяла сексуално насилие в зряла възраст. Когато става въпрос за домашно насилие, домът често не е безопасно място за много жени, тъй като 1 от 5 са били подложени на физическо или сексуално насилие от интимен партньор, роднина или друг член на тяхното домакинство. Един от основните проблеми, установени в проучването, е недокладването на насилие: въпреки че по-голямата част от жените, които са били подложени на насилие, са разговаряли с близък до тях човек за това, само 1 от 5 са се свързали с доставчик на здравни грижи или социални услуги, а само 1 от 8 са съобщили за инцидента в полицията¹³.

През 2024 г. Комисията продължи да предоставя специално финансиране за проекти в полза на организациите на гражданското общество и публичните институции, които изпълняват конкретни действия, включително предотвратяване и борба с насилието, основано на пола, в рамките на програмата „Граждани, равенство, права и ценности“.

В рамките на поканата за представяне на предложения на CERV „Дафне“ от 2024 г. (относно предотвратяването и борбата с основаното на пола насилие и насилието над деца) бяха представени¹⁴ рекорден брой от 498 предложения, обхващащи четирите приоритета на поканата: и) широкомащабни и дългосрочни транснационални действия за борба с насилието, основано на пола; II) действия за защита и подкрепа на жертвите и преживелите насилие, основано на пола; III) действия за предотвратяване на насилието, основано на пола, в домашната сфера, в интимните отношения и онлайн, включително чрез целенасочени действия с извършителите; и iv) целенасочени действия, с които интегрираните системи за закрила на детето работят на практика. След оценката на предложенията бяха избрани 30 предложения с общ бюджет от 24,5 млн. евро.

Конкретни инициативи са насочени към сексуалното насилие над деца (CSA) — отвратително престъпление, което дълбоко засяга безопасността и благосъстоянието на

10 <https://ec.europa.eu/eurostat/web/gender-based-violence/database>

11 Евростат, FRA, EIGE (2024 г.), Проучване на ЕС относно основаното на пола насилие — основни резултати. Опит на жените в ЕС-27, Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург. [Достъпно онлайн.](#)

12 Проучването обхваща жените на възраст 18—74 години в ЕС.

13 Подбор от тези показатели ще бъде показан на Мониторинг на стратегията за равенство между половете <https://composite-indicators.jrc.ec.europa.eu/ges-monitor>.

14 <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/cerv-2024-daphne?keywords=CERV-2024-DAPHNE&programmePart=>

децата. Тя се провежда както офлайн, така и онлайн, което води до физическа, умствена и емоционална травма и често води до последствия през целия живот. Докато CSA засяга както момичетата, така и момчетата, тя има ясно измерение, свързано с пола. Според глобални оценки на УНИЦЕФ 1 от 5 момичета и 1 от 7 момчета са подложени на някаква форма на сексуално насилие преди 18-ия си рожден ден¹⁵. Момичетата продължават да бъдат основните жертви на сексуално насилие над деца онлайн. През 2023 г. 97 % от онлайн съобщенията за материали, съдържащи сексуално насилие над деца, обработени от Internet Watch Foundation, показват сексуално насилие само над момичета¹⁶. По отношение на нарушителите, въпреки че данните за разпространението са оскъдни, някои проучвания показват, че около 3 % от мъжката популация може да има педофилно разстройство¹⁷.

Стратегията на ЕС за по-ефективна борба със сексуалното насилие над деца¹⁸ е основната референтна рамка за действията на ЕС в тази област през периода 2020—2025 г. Стратегията включва 8 инициативи, законодателни и незаконодателни, за да се създаде стабилна правна рамка и да се улесни прилагането на координиран подход сред многото участници в защитата и подкрепата на децата — обхващащи всички аспекти на превенцията, помощта за жертвите и разследванията и наказателното преследване.

Съгласно тази рамка през 2024 г. продължиха преговорите по предложението на Комисията за регламент за предотвратяване и борба със сексуалното насилие над деца. На 6 февруари 2024 г. Комисията предложи също така преработване на Директива 2011/93/ЕС с¹⁹ цел укрепване на наказателното право в областта на сексуалното насилие и сексуалната експлоатация на деца. Преразгледаните правила разширяват определенията за престъпления, като въвеждат по-високи наказания и по-специфични изисквания за превенция и помощ на жертвите.

Освен това в съответствие със стратегията на ЕС Временният регламент, който влезе в сила на 2 август 2021 г., дава възможност на доставчиците на услуги да продължат своите доброволни практики за откриване и докладване на сексуално насилие над деца онлайн и премахване на материали, съдържащи сексуално насилие над деца. През февруари 2024 г. съзаконодателите се споразумяха да удължат срока на действие на временните правила до 3 април 2026²⁰ г.

Продължи работата по създаването на мрежата за превенция на сексуалното насилие над деца (CSAPN)²¹, която ще обедини изследователи, специалисти на първа линия и други заинтересовани страни, работещи в тази област. CSAPN ще има за цел да помогне на държавите — членки на ЕС, да въведат използваеми, строго оценени и ефективни превантивни мерки и да улесни обмена на най-добри практики, за да спомогне за намаляване на разпространението на сексуално насилие над деца в ЕС.

Комисията продължи да участва в многостранно сътрудничество за предотвратяване и борба със сексуалното насилие над деца, например чрез подкрепа за Световния алианс срещу

15 <https://data.unicef.org/topic/child-protection/violence/sexual-violence/>

16 <https://www.iwf.org.uk/annual-report-2023/trends-and-data/unique-image-analysis/>

17 <https://www.msmanuals.com/professional/psychiatric-disorders/paraphilias-and-paraphilic-disorders/pedophilic-disorder>

18 https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/internal-security/protecting-children-sexual-abuse/what-eu-doing-protect-children-sexual-abuse_en

19 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2024%3A60%3AFIN>

20 <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/04/29/the-council-gives-the-final-green-light-to-the-prolongation-of-a-child-sexual-abuse-protection-measure/>

21 https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/child-sexual-abuse-prevention-network-csapn_en

сексуалното насилие над деца онлайн (WPGA),²² насърчаване на ангажираността с доставчиците на онлайн услуги чрез интернет форума на ЕС (EUIF)²³ и продължаване на оперативното сътрудничество с правоприлагащите органи чрез Европейската мултидисциплинарна платформа на Европол срещу криминални заплахи (EMPACT).²⁴

Няколко проекта, финансирани по линия на фонд „Вътрешна сигурност„и „Хоризонт Европа“, подкрепиха изпълнението на стратегията на ЕС за по-ефективна борба със сексуалното насилие над деца. Проектите обхванаха широк спектър от дейности, вариращи от разработването на инструменти за правоприлагане, до повишаване на осведомеността на децата и младите хора, помощ за жертвите и преживелите лица и програми за превенция на извършителите.

---

22 <https://www.weprotect.org/>

23 https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/european-union-internet-forum_en

24 <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-statistics/empact>

На 13—14 юни 2024 г. Латвия и Португалия бяха домакини на семинар за взаимно обучение в Рига на тема „Предизвикателства за промяна: работа с извършителите на насиле, основано на пола, и домашно насиле“, на което присъстваха 14 други държави членки и представители на Комисията, Европейския институт за равенство между половете и Европейската мрежа за работа с извършителите на домашно насиле. В него бяха разгледани въпроси като достъпността и проектирането на услуги за извършителите на насиле, основано на пола, и домашно насиле, как да се включат аспектите, свързани с равенството между половете, в тези услуги и как да бъдат оценени²⁵.

Един от успешните проекти, финансирани по направление „Дафне“ през 2021 г., е Хајі: Активна младежка мрежа за равенство: насърчаване на ролята на младите хора и на мъжете за подражание по отношение на превенцията на насилето срещу жените и равенството между половете. Тя беше изпълнена от 1 юни 2022 г. до 30 юни 2024 г. и проведе обучение, изграждане на капацитет и повишаване на осведомеността за младите хора, включително момчетата в юношеска възраст (между 12 и 15 години), за да се предотврати насилето и да се спомогне за откриването на модели на злоупотреба и за насърчаване на егалитарно и равноправно отношение и модели на отношение на отношенията. По проекта са обучени почти 200 тийнейджъри, 40 % от които са момчета, в 10 училища в Испания (Каталуния) и Португалия. След изпълнението на проекта училищата се ангажираха да разширят обучението до следващата учебна година (2024/2025 г.), а училищните специалисти в други училища изразиха желание да поканят екипа на проекта Хајі да получи обучение по темите, предмет на проекта.

Хърватия измени Наказателния си кодекс (Официален вестник, 36/24),²⁶ за да определи насилето, основано на пола, като „насиле, насочено срещу жена, защото тя е жена, и форми на насиле, които засягат непропорционално жените“. С измененията беше въведено и ново престъпление: „тежко убийство на жена“ (женскоубийство). За да определят дали даден случай попада в обхвата на престъплението убийство на жени, хърватските власти ще преценят дали жертвата е била умишлено наранена поради пола си. Също така, „тежко убийство на жена“ е добавено в каталога на престъпленията без давностен срок.

25 https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/who-we-work-gender-equality/mutual-learning-programme-gender-equality_en

26 https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_03_36_570.html

На наградата „Европейски столици на приобщаването и многообразието“ за 2024 г. градовете в Словения, Испания и Швеция бяха носители на специална награда, посветена на органите, които дават възможност за безопасни градове и региони за жените в цялото им многообразие, като се борят с насилието срещу жените. Златната награда бе присъдена на град Любляна, Словения, за подкрепа на усилията за солидарност, в сътрудничество с гражданското общество, за създаване на всеобхватна система за подкрепа за справяне с насилието срещу жените. Сребърната награда бе присъдена на град Миранда де Ебро, Испания, за това, че събра политици, педагози, социални служби и гражданското общество заедно с активното участие на засегнатите жени, например чрез инициатива, включваща правоприлагащите органи и социалните служби за осигуряване на безопасен подслон и спешно настаняване на жертвите. Бронзовата награда бе присъдена на община Växjö, Швеция за стратегическото ѝ планиране в областта на финансирането, подкрепата и повишаването на осведомеността, както и за нейния специален отдел, който се занимава с насилието срещу жени.²⁷

В Чехия през януари 2025 г.²⁸ влезе в сила изменение на Наказателния кодекс (Закон № 40/2009 Сб.), с което се предефинира престъплението изнасилване и се засилва правната защита на жертвите на домашно и основано на пола насилие. Съгласно новото определение всеки случай на полов акт без съгласието на жертвата ще бъде квалифициран като изнасилване; използването на физическа сила вече не е необходимо. Ситуации, при които замразяването на жертвата ще бъде изрично признато за изнасилване. Законопроектът намери подкрепа както от правителствените партии, така и от опозицията.

През втората половина на 2023 г. българското Министерство на труда и социалната политика със съдействието на координаторите за равенство между жените и мъжете на областно равнище разработи сборник с местни практики за превенция на различни форми на насилие и подкрепа на жертвите. Сборникът събира местни политики и прилага мерки и инициативи, споделяни от 21 областни администрации, като същевременно извежда на преден план установените добри практики. Целта е да се разпространи богатството на местния опит, да се засили обменът и да се подпомогне преосмислянето на съществуващите политики и създаването на нови такива.²⁹

Кибернасилие, основано на пола

Основаното на пола кибернасилие продължава да доминира в живота на твърде много жени и момичета в целия ЕС. В стратегията на ЕС за равенство между половете за периода 2020—2025 г. се³⁰ признава, че онлайн насилието, насочено към жените, е станало широко разпространено с конкретни, порочни последици за психичното и психическото здраве на жените. Това е неприемливо и пречка пред участието на жените в обществения живот, а оттам и заплаха за демокрацията. След представянето на стратегията въпросът за кибернасилието, основано на пола, става още по-разпространен.

27 https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/av/ip_24_2285

28 <https://msp.gov.cz/web/msp/tiskove-zpravy/-/clanek/poslanci-jednomyslnе-schvalili-redefinici-znasilneni-kopirovat->

29 <https://www.mlsp.government.bg/uploads/41/test/2023-sbornik-s-praktiki-nasilie-po-oblasti.pdf>

30 Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите, COM(2020) 152 final.

Приемането на Директивата относно борбата с насилието над жени и домашното насилие³¹ беше важен крайъгълен камък в борбата срещу кибернасилието, основано на пола. Той предоставя единни определения в наказателното право за най-често срещаните форми на кибернасилие, изисква от държавите членки да гарантират премахването на определено онлайн съдържание, криминализирано съгласно директивата, и предоставянето на специализирани услуги за подкрепа на жертвите на киберпрестъпления. Директивата също така насърчава сътрудничеството за саморегулиране между платформите, включително чрез създаването на кодекси за поведение.

Освен това Законодателният акт за цифровите услуги³² е изключително важен регламент на ЕС по отношение на онлайн платформите и свързаните с тях рискове, включително разпространението на дискриминационно съдържание, напр. разпространението на основано на пола съдържание, свързано с кибернасилие, в онлайн платформите.

Жените, особено тези, които са изправени пред множество форми на дискриминация, включително в обществения живот, са непропорционално обект на различни видове кибернасилие, основано на пола, като³³ например онлайн тормоз, преследване, доксинг, споделяне на интимни изображения без съгласие и използването на дълбинни фалшиви изображения, предназначени да ги навредят и дискредитират. Съгласно рамката за оценка на риска на законодателния акт за цифровите услуги много големите онлайн платформи (VLOP) и търсачките (VLOSE) са задължени да идентифицират, оценяват и ефективно да смекчават системните рискове, включително разпространението на основано на пола съдържание, основано на насилие, произтичащо от проектирането, функционирането или използването на техните услуги, както и от потенциална злоупотреба от страна на ползвателите. Тези мерки за смекчаване следва да бъдат разумни, пропорционални, ефективни и съобразени със специфичните системни рискове, за да се смекчат физическите, сексуалните, психологическите, социалните, политическите или икономическите вреди.

Съгласно законодателния акт за цифровите услуги от онлайн платформите се изисква да публикуват доклади за прозрачността, съдържащи информация за техните практики за модериране на съдържание. Позовавайки се на Директивата на ЕС относно борбата с насилието над жени и домашното насилие, актът за изпълнение очертава категориите за докладване на решения за модериране на съдържание, засягащи жени и момичета. Те включват кибертормоз и сплашване, кибертормоз и киберпреследване, дезинформация, основана на пола, незаконно подбуждане към насилие и омраза, споделяне на интимни материали без съгласие, включително дълбинни фалшификати или подобни технологии³⁴. Доставчиците трябва да публикуват първите хармонизирани доклади в началото на 2026 г. Освен това Законодателният акт за цифровите услуги възлага на доставчиците да предоставят достъп до данни за научни изследвания относно откриването, идентифицирането и

31 Директива (ЕС) 2024/1385 на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 г. относно борбата с насилието над жени и домашното насилие (ОВ L, 2024/1385, 24.5.2024 г.).

32 Регламент (ЕС) 2022/2065 на Европейския парламент и на Съвета от 19 октомври 2022 г. относно единния пазар на цифрови услуги и за изменение на Директива 2000/31/ЕО (Законодателен акт за цифровите услуги) (текст от значение за ЕИП), ОВ L 277, 27.10.2022 г., стр. 1.

33 Hicks, J. (2021 г.). Глобални данни за разпространението и въздействието на онлайн насилието, основано на пола. Доклад на бюрото за помощ на К4Д. Институт за изследване на развитието.
[DOI:10.19088/K4D.2021.140](https://doi.org/10.19088/K4D.2021.140).

34 Регламент за изпълнение (ЕС) на Комисията от 4 ноември 2024 г. за определяне на образци относно задълженията за докладване за прозрачност на доставчиците на посреднически услуги и предоставянето на онлайн платформи съгласно Регламент (ЕС) 2022/2065 на Европейския парламент и на Съвета, C(2024) 7005 final и приложението към Регламент за изпълнение (ЕС), C(2024) 7005 окончателен на Комисията.

разбирането на системните рискове в ЕС и относно адекватността, ефикасността и въздействието на мерките за намаляване на риска, предприети от доставчиците.

За да защити безопасността на жените онлайн, Комисията е в процес на улесняване на разработването на нова рамка за сътрудничество между интернет платформите като един от последните резултати, обявени в стратегията за равенство между половете за периода 2020—2025 г.

Законът за ИИ³⁵ забранява много вредни системи, които могат да позволят насилие, основано на пола. По-конкретно, с него се забраняват вредни практики в областта на ИИ, които могат да се използват за увековечаване или улесняване на насилието срещу жени и момичета, като например манипулативни или експлоататорски системи с ИИ за проследяване и манипулиране на лица, включително жени и момичета, по значително вредни начини. Освен това в закона се определят изисквания за прозрачност по отношение на синтетично генерираното съдържание, включително дълбоките фалшификати.

И накрая, с определянето на четири платформи за съдържание за възрастни като VLOP, Комисията разглежда редица незаконни съдържание, дейности и практики с измерение, свързано с пола, като разпространението на материали, съдържащи сексуално насилие над деца, споделянето на интимни или манипулирани материали без консенсус, трафика на хора и съвременното робство. През 2024 г. Комисията изпрати на три от тях (Pornhub, Stripchat и XVideos) искания за информация съгласно Законодателния акт за цифровите услуги, за да поиска от дружествата да предоставят по-подробна информация относно мерките, предприети за старателна оценка и смекчаване на рисковете, свързани със защитата на непълнолетните лица онлайн, разпространението на незаконно съдържание и предотвратяването и рисковете от насилие, основано на пола. Комисията също така поиска подробности относно механизмите за гарантиране на възрастта, приети от тези платформи. Освен това Комисията си сътрудничи с експерти в областта на цифровата порнография, за да очертае правната рамка за регулиране на онлайн съдържанието за възрастни на равнището на ЕС и на държавите членки. Те също така предоставят преглед на порнографската индустрия и създават набор от доказателства за идентифициране и анализ на системните рискове и ефективността на свързаните с това мерки за смекчаване на последиците.

През февруари EIGE публикува доклад, в който предлага рамка за измерване, която държавите членки да използват за измерване на статистическата честота, заболяемост и докладвани случаи на специфично кибернасилие срещу жени и момичета, както и за докладване на събраните данни по съпоставим начин³⁶.

През 2024 г. в Естония беше преведено и публикувано ръководство относно кибернасилието за професионалисти, работещи с жертви. Той предоставя ценна подкрепа и практически препоръки за ефективно и чувствително подпомагане на жертвите, управление на рисковете и подпомагане на възстановяването на чувството за сигурност на жертвите. Предназначено да улесни работата на специалистите, това ръководство предлага конкретни инструкции и най-добри практики. Като жизненоважен ресурс, той помага за подобряване на разбирането на специалистите за въздействието на кибернасилието и осигурява цялостна подкрепа за всяко засегнато лице.

35 Регламент (ЕС) 2024/1689 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юни 2024 г. за определяне на хармонизирани правила относно изкуствения интелект и за изменение на регламенти (ЕО) № 300/2008, (ЕС) № 167/2013, (ЕС) № 168/2013, (ЕС) 2018/858, (ЕС) 2018/1139 и (ЕС) 2019/2144 и на директиви 2014/90/ЕС, (ЕС) 2016/797 и (ЕС) 2020/1828 (Законодателен акт за изкуствения интелект) (текст от значение за ЕИП).

36 EIGE (2025 г.), Борба с кибернасилието срещу жени и момичета: Разработване на рамка на ЕС за измерване, Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург. [На разположение онлайн](#).

Сексуален тормоз на работното място

Жените имат право да живеят и работят без насилие и тормоз. Въпреки че това е общоприето, насилието и тормозът остават широко разпространени в сферата на труда. Според последните данни от проучването на ЕС относно насилието, основано на пола, 4,3 % от все по-работещите жени са били подложени на сексуален тормоз на работното място през последните 12 месеца, 12,8 % през последните пет години и 30,8 % в зряла възраст. Само 37,3 % са съобщили за инцидента на официална служба за подкрепа, полиция или служители на работното място.

Насилието и тормозът над жени на работното място възпрепятстват овластяването на жените, ограничават достъпа им до пазара на труда и увековечават професионалната полова сегрегация. Тя често се корени в неравномерната динамика на половата власт, свързаните с пола стереотипи, патриархалните ценности и историческите неравенства между мъжете и жените.

На 25 март 2024 г., след три години и половина преговори, Съветът постигна съгласие да прикани държавите членки да ратифицират Конвенцията за насилието и тормоза от 2019 г. (№ 190) на Международната организация на труда³⁷. ЕС и неговите държави членки изиграха активна роля при приемането на Конвенция № 190 на 108-ата международна конференция по труда през 2019 г. До момента 12 държави — членки на ЕС, са ратифицирали Конвенцията: Австрия, Белгия, Дания, Финландия, Франция, Германия, Гърция, Ирландия, Италия, Португалия, Румъния и Испания.

Основаният напола тормоз на работното място също е проблем в областта на научните изследвания и иновациите (НИИ).³⁸ За да противодейства на това явление, през 2024 г. подгрупата на Форума на Европейското научноизследователско пространство (ЕНП) „Приобщаващо равенство между половете“ в тясно сътрудничество с Европейската комисия разработи кодекс на поведение за нулева толерантност за противодействие на насилието, основано на пола, включително сексуалния тормоз, в системата на ЕС за научни изследвания и иновации³⁹. Кодексът за поведение, разработен от подгрупата на Форума на ЕНП, има за цел да се обърне внимание на случаите на насилие, основано на пола, в научноизследователски среди и среди за висше образование, като се определят общ подход, определения и списък с принципи, които да насочват държавите членки и други заинтересовани страни и лица, за да се създаде европейска среда за научни изследвания и иновации, свободна от всички форми на насилие, основано на пола, въз основа на ценностите на равенството между половете и приобщаването, зачитането, достойнството и безопасността. В подкрепа на кодекса за поведение и неговите принципи, проектът по „Хоризонт Европа — GenderSAFE“ публикува обещание⁴⁰ и прикани заинтересованите страни, практикуващите юристи и студентите да се присъединят към специална общност от практики⁴¹.

37 Решение (ЕС) 2024/2018 на Съвета от 25 март 2024 г. за приканване на държавите членки да ратифицират Конвенцията за насилието и тормоза от 2019 г. (№ 190) на Международната организация на труда (ОВ L 2024/1018, 2.4.2024 г., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2024/1018/oj>)

38 <https://unisafe-gbv.eu/project-news/results-from-the-largest-european-survey-on-gender-based-violence-in-academia/>

39 <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6ce8aef5-70b3-11ef-a8ba-01aa75ed71a1/language-en>

40 <https://gendersafe.eu/the-gendersafe-pledge-for-zero-tolerance-to-gender-based-violence/>

41 <https://gendersafe.eu/community-of-practice/>

Освен това през 2024 г., в сътрудничество с държавите членки и заинтересованите страни в областта на научните изследвания и иновациите, по време на Дните на научните изследвания и иновациите беше организирана панелна дискусия „Към ЕНП, свободно от основано на пола насилие в науката“⁴².

Трафик на хора

Трафикът на хора е престъпление, което унищожава живота на хората, като ги лишава от тяхното достойнство, свобода и основни права. Това често е престъпление, извършено от организирани престъпни мрежи.

Един от основните резултати от стратегията на ЕС за борба с трафика на хора за периода 2021—2025 г. през 2024 г. беше оценката на Директивата на ЕС за борба с трафика на хора и приемането на изменената Директива за борба с трафика на хора⁴³. Изменената Директива за борба с трафика на хора допълнително укрепва превенцията, подкрепата за жертвите и трансграничното сътрудничество. В него се набляга на подход, отчитащ аспектите на пола, който гарантира по-добра защита на жените, децата, хората с увреждания и други уязвими групи. Изменената директива включва сред формите на експлоатация използването на заместващо майчинство, насилствени бракове и незаконно осиновяване. Той също така поставя по-силен акцент върху онлайн измерението, като разглежда сексуалната експлоатация, извършена чрез използването на информационни и комуникационни технологии, като утежняващо обстоятелство. Освен това съзнателното използване на услуги, предоставяни от жертви на трафик, като например услуги за проституция, се превръща в престъпление с цел намаляване на търсенето, което насърчава трафика. Събирането на данни за трафика на хора в целия ЕС въз основа на специфични показатели става задължително, като предоставя по-всеобхватна информация и подобрява знанията за явлениято.

В областта на миграцията през май 2024 г. беше публикувана покана⁴⁴ за представяне на предложения с бюджет от 6 милиона евро по линия на фонд „Убежище, миграция и интеграция“ за периода 2021—2027 г. (ФУМИ)⁴⁵. Поканата има за цел да засили помощта, подкрепата и интеграцията на граждани на трети държави, които са жертви на трафик на хора, които са граждани на трети държави. Поканата е насочена към превенция, идентифициране на жертвите, повишаване на осведомеността относно трафика и предоставяне на подкрепа на жертвите на трудова и сексуална експлоатация, както и на жертвите на принудителна престъпност. Това включва специализирана помощ и подкрепа за граждани на трети държави, жертви на трафик на хора, като се вземат предвид техните специфични нужди, като възраст, пол, както и физическите и психологическите последици от формите на експлоатация, на които са били подложени.

Освен това през ноември 2023 г. тригодишният проект VANGUARD беше финансиран в рамките на клъстер 3 по програма „Хоризонт Европа“, „Гражданска сигурност за обществото“ с участието на ЕС в размер на 4,5 милиона евро. Този проект има за цел засилване на борбата с трафика на хора (ТХ) в рамките на връзката между напреднали технологични решения, разбиране, повишаване на осведомеността и обучение, за да се наруши веригата на трафика

42 <https://www.youtube.com/watch?v=9-L-evh48GU>

43 Директива (ЕС) 2024/1712 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юни 2024 г. за изменение на Директива 2011/36/ЕС относно предотвратяването и борбата с трафика на хора и защитата на жертвите от него (ОВ L 2024/1712, 24.6.2024 г.).

44 ФУМИ-2024-TF2-AG-TNB.

45 Регламент (ЕС) 2021/1147 на Европейския парламент и на Съвета от 7 юли 2021 г. за създаване на фонд „Убежище, миграция и интеграция“.

на ранен етап и да се обърне внимание на културата на безнаказаност. По-специално VANGUARD ще предостави подобрена разузнавателна картина на трафика на хора, като се обърне специално внимание на трафика на хора за целите на сексуалната експлоатация, трудовата експлоатация и принудителната престъпност.

Оперативният план за действие на ЕМРАСТ относно трафика на хора ⁴⁶ беше подсилен, за да се преодолеят рисковете от трафик в лицето на безпрецедентно големия брой уязвими лица, предимно жени и деца, търсещи закрила в ЕС поради агресивната война на Русия срещу Украйна. Специфичният акцент на оперативните действия беше запазен в новия оперативен план за действие за периода 2024—2025 г. и сега е изцяло включен в няколко действия, например в областта на трудовата експлоатация, трафика на деца или наблюдението на интернет.

Подкрепа за жертвите на насилие, основано на пола

Освен приемането на Директивата относно насилието над жени през май 2024 г., в която се определят адаптирани мерки за подкрепа на жертвите на насилие, основано на пола (вж. раздел „Прекратяване на насилието, основано на пола“ по-горе), през 2024 г. беше постигнат напредък в преразглеждането на Директивата за правата на жертвите: на 14 юни Съветът прие общ подход по текста, ⁴⁷ а през април Парламентът одобри мандата си за започване на междуинституционални преговори. Тристранните срещи започнаха в края на 2024 г. ⁴⁸ Предложението, прието от Комисията на 12 юли 2023 г., има за цел допълнително да укрепи правата на жертвите на престъпления в ЕС, включително правата на най-уязвимите жертви, като например жертвите на насилие срещу жени и домашно насилие ⁴⁹. По този начин тя има за цел да се справи с проблемите, установени в оценката на Директивата за правата на жертвите, приета през юни 2022 г. ⁵⁰.

Освен това в рамките на стратегията на ЕС за правата на жертвите (2020 ⁵¹ —2025 г.) Комисията работи по незаконодателни действия за подобряване на правата на жертвите на основано на пола и домашно насилие в ЕС. Тези действия включват: i) насърчаване на структури, предоставящи целенасочена и интегрирана подкрепа на жертвите със специални нужди, като например жертвите на основано на пола и домашно насилие; и ii) изпълнението на кампанията на ЕС за правата на жертвите, която включва направление заосновано на пола насилие ⁵². Важно допълнение към кампанията е книгата „Момичето, което държа очите си отворени“. Тя повишава осведомеността относно правата на жертвите на военни престъпления (които са предимно жени и деца) съгласно правилата на ЕС и насърчава хората

46 https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/law-enforcement-cooperation/empact-fighting-crime-together_en

47 <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/06/13/victims-rights-council-finalises-position-on-strengthened-eu-law/>

48 [https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/en/procedure-file?reference=2023/0250\(COD\)](https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/en/procedure-file?reference=2023/0250(COD))

49 Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Директива 2012/29/ЕС за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления и за замяна на Рамково решение 2001/220/ПВР на Съвета

50 Работен документ на службите на Комисията Оценка на Директива 2012/29/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 г. за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления и за замяна на Рамково решение 2001/220/ПВР на Съвета, SWD/2022/0179 final.

51 Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите Стратегия на ЕС за правата на жертвите (2020—2025 г.), COM/2020/258 окончателен.

52 <https://victims-rights.campaign.europa.eu/en/country/all/crimes>

в ЕС да имат „отворени очи“ за тяхното положение. Освен това в рамките на клъстер 3 „Гражданска сигурност за обществото“, на „Хоризонт Европа“ се финансират два проекта — IMPROVE и Iseda, на обща стойност 5,7 милиона евро от приноса на ЕС, насочени към борба с насилието над жени и домашното насилие чрез превенция чрез откриване до подкрепата на жертвата, като се използва комбинация от технологични и обществени подходи.

Германският парламент прие закон⁵³ за предотвратяване на „страничен тормоз“ от противници на абортите в непосредствена близост до центрове за консултиране на бременни жени и клиники за аборти. Законът има за цел да защити ефективно бременните жени от този нарастващ вид тормоз и да гарантира, че те могат свободно да се възползват от консултантски услуги и да имат достъп до заведения, които извършват аборти. Законът влиза в сила на 13 ноември 2024 г.

---

53 <https://dip.bundestag.de/vorgang/zweites-gesetz-zur-%C3%A4nderung-des-schwangerschaftskonfliktgesetzes/308701>

През юли 2024 г. Австрия публикува „Стратегия за защита от насилието за координация и сътрудничество с акцент върху консултациите за жени, засегнати от насилие,, която беше разработена под ръководството на Генерална дирекция „Жени и равенство“ в процес на участие, включващ над 200 заинтересовани страни. Целта на стратегията е да се подкрепят на ранен етап всички жени и момичета, жертви на насилие. Освен това стратегическите приоритети са определени в цялостната институционална система за защита и превенция на насилието в съответствие с Конвенцията от Истанбул, което ще спомогне за укрепване на правата на жените и момичетата⁵⁴.

Оспорване на стереотипите, свързани с пола

В началото на 2024 г. Комисията приключи кампанията си за борба със стереотипите, свързани с пола.⁵⁵ Кампанията #EndGenderStereotypes беше насочена предимно към младите хора в социалните медии, но също така и чрез инфлуенсъри и медийни контакти. Кампанията се справи със стереотипите, свързани с пола, в различни области на живота, като например избора на кариера, споделянето на отговорностите за полагане на грижи и вземането на решения. Кампанията бе връчена от Forbes Social Awards 2023. Материалите на всички езици на ЕС остават достъпни на уебсайта на кампанията и могат да бъдат изтеглени и използвани от заинтересованите страни.

През 2024 г. Комисията публикува две проучвания на Евробарометър относно свързаните с пола стереотипи: експресно проучване на Евробарометър относно свързаните с пола стереотипи, свързани с насилието срещу жени (ноември), и друго, обхващащо по-широко свързаните с пола стереотипи (декември).

На 25 ноември 2024 г. Комисията публикува резултатите от експресното проучване на Евробарометър, което беше проведено с цел по-добро разбиране на нагласите на европейците към насилието и релативизирането на насилственото или унижително поведение⁵⁶. Резултатите показаха, че мнозинството от европейците не са съгласни с обективността на жените и стереотипите относно сексуалното насилие, но също така и че някои стереотипи продължават да съществуват, особено в някои държави членки. Например, въпреки че над 9 от 10 респонденти (93 %) средно в ЕС не са съгласни с твърдението „съпруг или приятел може да прави секс със съпругата или приятелката си без нейното съгласие“, този дял варира от 85 % в Дания до 97 % в Люксембург и Малта. По подобен начин, макар че средно в ЕС 92 % от респондентите считат за неприемливо мъжете понякога да удрят съпругата/приятелката си, жените са по-склонни да го считат за неприемливо от мъжете (95 % спрямо 89 %), а процентите варират от 87 % във Финландия до 97 % в Люксембург⁵⁷.

И накрая, що се отнася до осведомеността и възприемането на въпроса за насилието срещу жени, около 7 от 10 респонденти (71 %), средно, са съгласни, че насилието от страна на интимния партньор срещу жени е „много често,,или „доста често срещано“ в тяхната страна, докато само една трета от респондентите (33 %) отговарят същото за насилието от страна на

54 <https://www.coordination-vaw.gv.at/nachrichten/gewaltschutzstrategie-zur-koordinierung-und-vernetzung-mit-fokus-auf-beratung-gewaltbetroffener-frauen-soll-beratungsnetz-sichtbarer-machen.html> и

55 https://end-gender-stereotypes.campaign.europa.eu/index_en

56 <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3252>

57 За Литва процентът е 55 %, но е изключен от изчисляването на средната стойност като отклонение. Резултатът може да се дължи на проблем с превода на думата „slapping“, който няма точен превод на литовски и може да е бил тълкуван като по-малко тежка форма на физическа агресия.

интимния партньор срещу мъже. Отново има големи различия в отделните държави — от 91 % в Румъния до 44 % в Дания и по пол, като 78 % от жените мислят, че насилието от страна на интимния партньор срещу жени е често срещано в тяхната страна срещу 63 % от мъжете.

Друго специално проучване на ⁵⁸ Евробарометър изследва възприятията за стереотипите, свързани с пола, и степента, в която те все още са често срещани сред гражданите на ЕС. Въпросите бяха свързани с ролята на половете и приемливото поведение; свързаните с пола стереотипи по отношение на семейния и професионалния живот; и свързаните с пола стереотипи в политиката и на ръководните позиции. Проучването отчасти се основава на предишни специални проучвания на Евробарометър относно равенството между половете, проведени на тема „Равенство между половете“ през 2009 г. ⁵⁹, 2014 г. ⁶⁰ и 2017 ⁶¹ г.

Резултатите показват, че някои стереотипи, свързани с пола, все още са доста широко разпространени. Повече от шест от десет респонденти са съгласни, че жените са по-склонни да вземат решения въз основа на емоциите си, а около четири на всеки десет са съгласни, че най-важната роля на мъжа е да печели пари (42 %, -1 процентни пункта от 2017 г.) и че най-важната роля на жената е да се грижи за дома и семейството си (38 %, -6 процентни пункта). Различията във възприятията в държавите — членки на ЕС, достигат 64 процентни пункта.

Повечето стереотипи, свързани с решенията, свързани с професионалния и личния живот, се отхвърлят като цяло, но значителна част от тях все още поддържат стереотипни възгледи за социално желаното поведение на жените. Например само малко над половината (51 %, + 3 процентни пункта от 2009 г.) са съгласни, че ако заплащането на бащата е по-ниско от това на майката, той е този, който трябва да се откаже от работата, за да се грижи за децата, ако семейството реши, че единият родител трябва да го направи. Констатациите са смесени и когато става въпрос за възприятия за половите атрибути у дома, като един от всеки пет респонденти се съгласява, че за важни семейни решения мъжете трябва да имат окончателно мнение и мненията са разделени дали като цяло мъжете са естествено по-малко компетентни от жените да изпълняват домакински задачи (49 % „съгласни“, с 49 % „несъгласни“).

---

58 <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2974>

59 <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/808>

60 <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2048>

61 <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2154>

ПРОЦЪФТЯВАНЕ В ИКОНОМИКА, ОСНОВАНА НА РАВЕНСТВОТО МЕЖДУ ПОЛОВЕТЕ

През 2024 г. се наблюдават някои окуражаващи икономически тенденции в областта на равенството между половете. Последните налични данни (за 2023 г.) показват, че заетостта на жените в ЕС е надхвърлила 70 % за първи път в историята. Това развитие се случва на фона на общото увеличение на равнището на заетост в ЕС до 75,3 %. Освен това, въпреки че увеличението при жените е по-ниско, отколкото през предходните две години, то е по-голямо от увеличението при мъжете. Това доведе до най-ниската разлика в заетостта между половете през последното десетилетие — 10,2 процентни пункта (п.п.) (-0,5 процентни пункта спрямо 2023 г.). Това развитие е в съответствие с дългосрочната тенденция от 2009 г. насам, макар и със значителни различия между държавите.

Тази положителна тенденция е отразена в други показатели за разликата между половете. Според доклада на Международната организация на труда от 2024 г. „Глобално неравенство между половете“ общото увеличение⁶² на участието на пазара на труда отразява преминаването към по-голям дял на жените, възрастните, високообразованите работници, благодарение на увеличаването на трудовата мобилност, субсидираните грижи за деца и политиките за отпуск по семейни причини, схемите за запазване на работното място и забавеното пенсиониране. Въпреки това Международната организация на труда посочва също така, че липсата на публични и частни инвестиции в грижи за деца и други официални услуги за полагане на грижи и дългогодишните неравнопоставени нагласи към дейностите по полагане на грижи като цяло водят до икономическа и социална цена на грижите предимно за жените. Това води до голям неизползван потенциал за нашите икономики, както се подчертава например от оценките на EIGE, които предвиждат равнище на заетост от 80 % до 2050 г., ако има значителни подобрения в областта на равенството между половете⁶³.

Премахване на неравнопоставеността между половете на пазара на труда

Във всички държави членки равнището на заетост при мъжете е по-високо, отколкото при жените. Като общ модел, колкото по-ниско е равнището на заетост на жените в дадена държава, толкова по-голяма е разликата в заетостта между половете. През 2023 г. равнището на заетост при мъжете беше 80,4 % в ЕС, докато при жените беше 70,2 %, което доведе до разлика в заетостта между половете от 10,2 процентни пункта.⁶⁴

Равнищата на заетост както при жените, така и при мъжете постоянно и бавно се увеличават през последните 10 години, което беше прекъснато от пандемията през 2020 г. От 2018 г. насам обаче увеличението при жените обикновено е малко по-голямо и следователно произтичащата от това разлика в заетостта между половете е намаляла от 11,3 процентни пункта през 2018 г. и 11,0 процентни пункта през 2020 г. на 10,2 процентни пункта през 2023 г.

Разликите в заетостта между половете се различават значително в отделните държави и региони в ЕС. Като част от ангажимента си за насърчаване на приобщаващата заетост планът

62 МОТ, *Глобален доклад за равенството между половете*, 2024 г. [На разположение онлайн](#).

63 EIGE, *Economic Benefits of Gender Equality in the European Union (Икономически ползи от равенството между половете в Европейския съюз)*, 2017 г. [Достъпно онлайн](#).

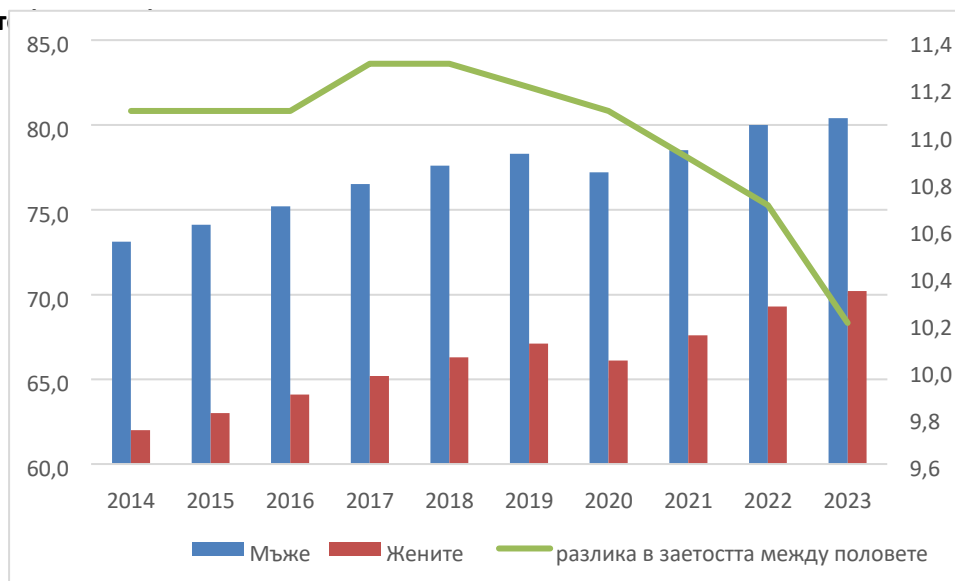
64 Евростат ([lfsa_ergan](#)).

за действие на Европейския стълб на социалните права си ⁶⁵ поставя за цел до 2030 г. да се постигне общо увеличение на заетостта в ЕС до 78 %, включително чрез стремеж към намаляване най-малко наполовина на разликата в заетостта между половете в сравнение с 2019 г. През 2023 г. равнището на заетост на хората на възраст 20—64 години в ЕС беше 75,3 %, така че целта за 2030 г. изглежда е постижима. През 2023 г. разликата в заетостта между половете е намаляла с -0,5 процентни пункта, което е повече от предходната година.

---

65 Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „План за действие на Европейския стълб на социалните права“, COM(2021)102 final.

Фигура 1 Проценти на заетост на възраст 20—64 години по пол и разлика в заетостта между половете

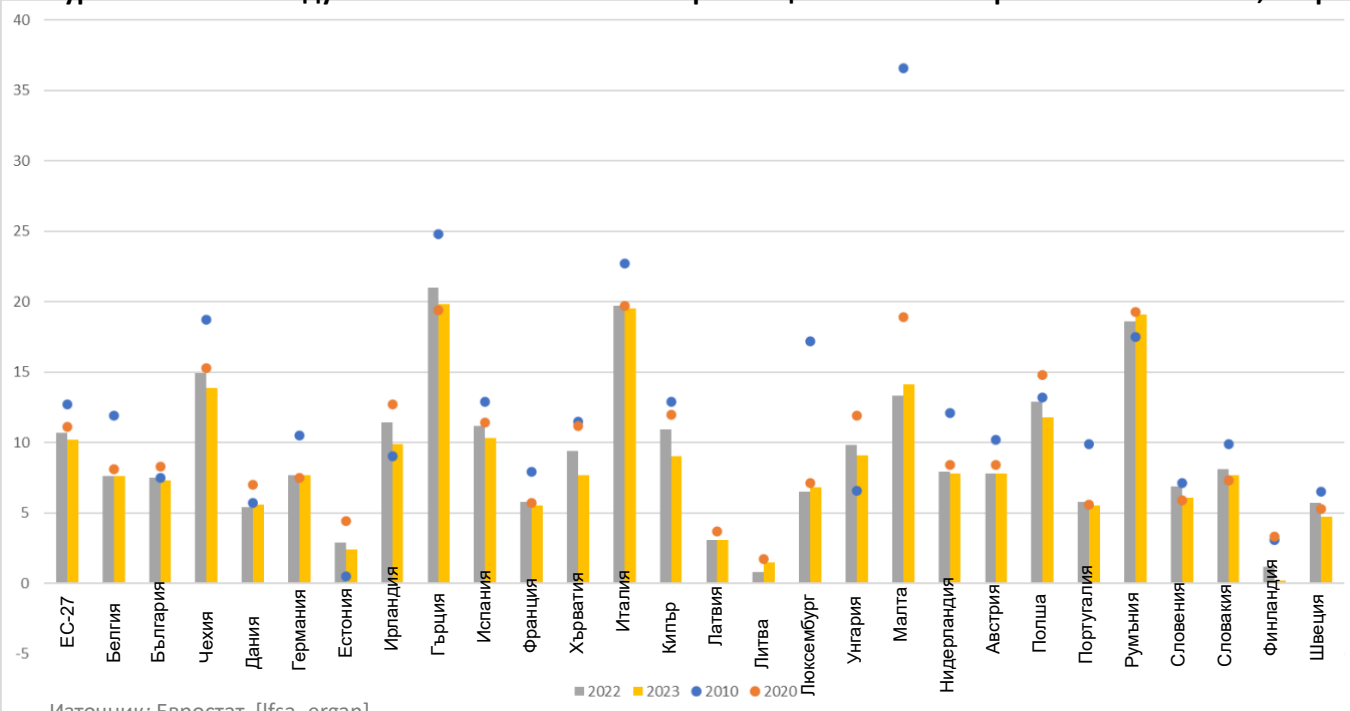

Източник: Евростат, [lfsi_emp_a]

Бележка: Разликата между половете се определя като разликата между равнището на заетост на жените и мъжете в процентни пунктове.

През 2023 г. само седем държави — членки на ЕС (Испания, Полша, Чехия, Малта, Румъния, Италия и Гърция), са имали по-големи разлики в заетостта между половете, отколкото разликата в ЕС като цяло. В Италия, Гърция и Румъния равнищата на заетост сред жените са особено ниски — под 60 % (съответно 56,5 %, 57,6 % и 59,1 %) в сравнение с около три четвърти от мъжете (съответно 76,0 %, 77,4 % и 78,2 %).

Фигура 2 Разлика между половете по отношение на равнищата на заетост при мъжете и жените, възраст 20—64 години, 2010—2023 г.

Източник: Евростат, [lfsa_ergan].

Намаляването на разликата в заетостта между половете в повечето държави от 2010 г. насам отразява увеличение на общите равнища на заетост, като заетостта при мъжете нараства по-малко, отколкото заетостта сред жените. В Малта увеличението при жените е особено забележително с над 32 процентни пункта за 13 години, въпреки че разликата в заетостта между половете остава висока. Тази промяна беше подкрепена от мерки на политиката за привличане на повече жени на пазара на труда, като данъчни облекчения и национални осигурителни плащания за години наред за полагане на грижи за деца, програми за обучение, безплатни грижи за деца и безплатен училищен транспорт.

Съществуват значителни различия в разликата в заетостта между жените и мъжете в различните региони на ЕС и те са трайни с течение на времето. В по-слабо развитите региони на ЕС разликата в заетостта между половете през 2022 г. (16 процентни пункта) е около два пъти по-голяма от тази в по-силно развитите (8 процентни пункта) и регионите в преход (9 процентни пункта). Разликата е много по-голяма в южните държави членки (15 процентни пункта), отколкото в северозападните (7 процентни пункта) и източните (12 процентни пункта). Тя е над 20 процентни пункта във всички региони в Гърция, Южна Италия и източните региони в Румъния (фигура 3). Равнището на заетост на жените се е увеличило в сравнение с това на мъжете в по-развитите региони и регионите в преход между 2013 г. и 2022 г., както и в северозападните държави членки. Обратно, тя намалява в по-слабо развитите региони и в южните държави, където равнището на заетост е по-ниско и липсват висококачествени и достъпни грижи за децата.⁶⁶

Разликата в заетостта между половете варира много по възрастови групи: сред младите хора на възраст между 15 и 24 години разликата продължава да бъде най-ниската — 4,3 процентни пункта през 2023 г. В някои държави това е дори отрицателно, което означава, че равнището на заетост е по-високо сред младите жени, отколкото сред младите мъже (Ирландия, Литва, Дания, Финландия и Естония). Следва да се отбележи обаче, че съществуват значителни различия между държавите по отношение на равнището на заетост на жените в тази възрастова група, вариращи между 76,2 % в Нидерландия и 13,7 % в Румъния. За хората на възраст от 20 до 24 години тя се увеличава до 6,3 процентни пункта, а за възрастовата категория 55—64 г. — 12,1 процентни пункта, с големи разлики между отделните държави. Това се влияе от увеличената средна продължителност на трудовия живот на мъжете в ЕС: с 39,0 години очаквана продължителност на трудовия живот за мъжете и 34,7 години при жените, разликата между половете беше 4,3 години през 2023 г., до голяма степен поради по-големия дял на неформалните отговорности за полагане на грижи, които изтласкваха жените от пазара на труда по-рано от мъжете. В същото време разликата между половете в действителната пенсионна възраст намаля значително през последното десетилетие, като действителната пенсионна възраст се увеличи в повечето държави между 2014 г. и 2023 г. и за двата пола. Като цяло ефективната пенсионна възраст на жените се е увеличила повече от тази на мъжете в 18 държави⁶⁸. В девет от тези страни⁶⁹ ефективната възраст за

66 Вж. Европейска комисия: Генерална дирекция „Регионална и селищна политика“, Durán Laguna, J., D'Arice, P., Grzegorzewska, M., De Franceschi, F. et al., *Девети доклад относно икономическото, социалното и териториалното сближаване*, Durán Laguna, J. (редактор), Служба за публикации на Европейския съюз, 2024 г. [На разположение онлайн](#).

67 Показателят за продължителността на трудовия живот е приблизителна оценка на броя на годините, които едно лице, което понастоящем е на 15 години, се очаква да бъде в работната сила (т.е. да бъде заето или безработно) през целия си живот. Тя има за цел да предостави различна гледна точка за пазара на труда, като разглежда по-скоро целия жизнен цикъл на хората в работната сила, отколкото конкретни държави от жизнения цикъл, като младежката безработица или ранното оттегляне от работната сила.

68 BE, CY, CZ, DK, EE, EL, HR, HU, T.E. TO, LT, LU, LV, NL, RO, SE, SI, SK.

69 CY, CZ, DK, EL, HR, T.E., LT, SI, SK.

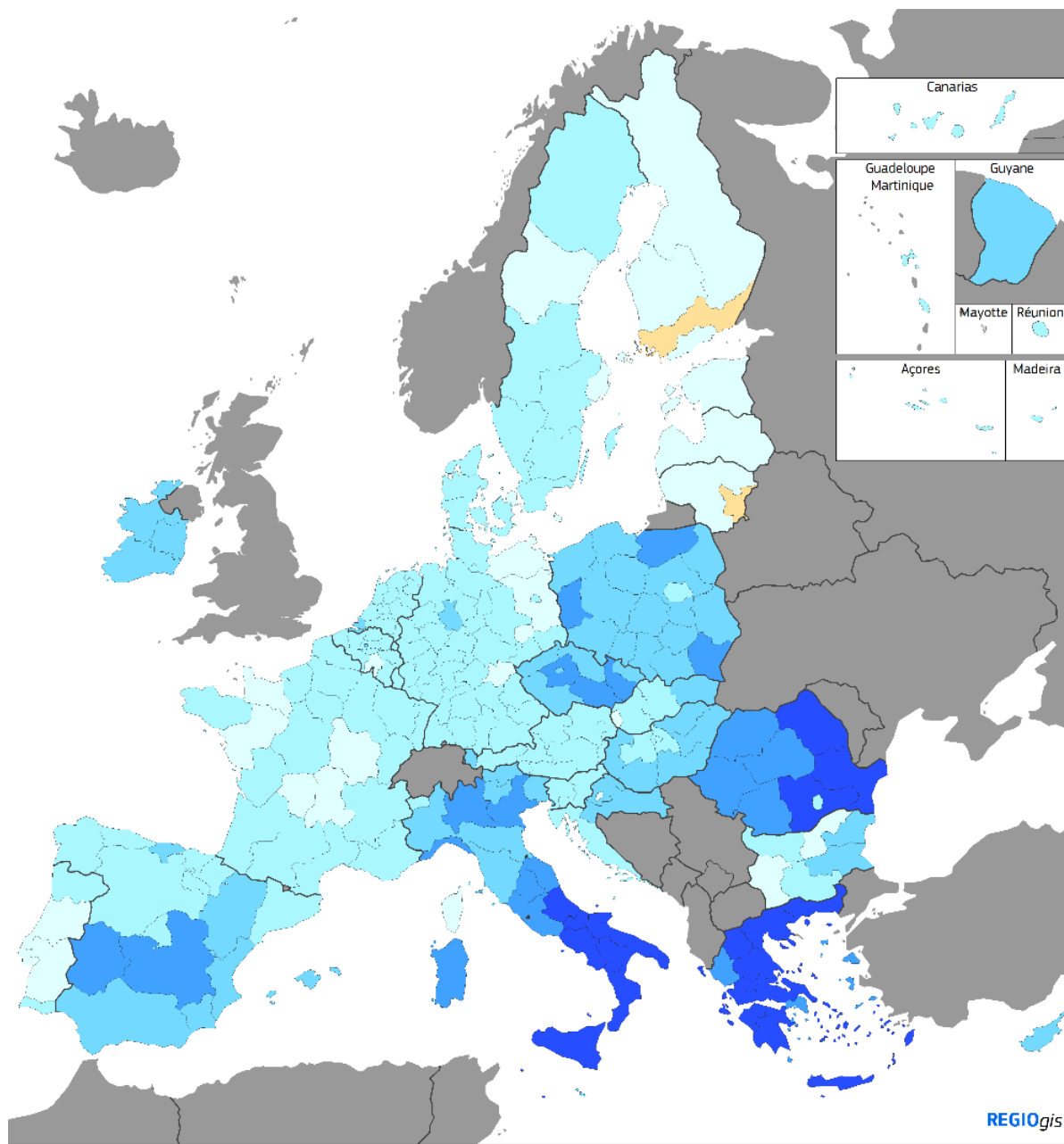
пенсиониране на жените се е увеличила повече от мъжете с повече от година. Седем държави имат по-ниска пенсионна възраст за жените, отколкото за мъжете⁷⁰.

Тези различия между половете са още по-широки за хората с деца, което отразява непропорционалното въздействие на родителството върху кариерата на жените. През 2023 г. на равнището на ЕС равнището на заетост при жените на възраст 25—54 години с деца е 74,9 % в сравнение с 91,9 % при мъжете с деца. По този начин разликата в заетостта между жените и мъжете достигна 17,0 процентни пункта сред хората с деца, а при тези без деца — 4 процентни пункта.

---

70 AT, BG, CZ, HR, PL, RO, SK.

Фигура 3: Регионални различия в разликата в заетостта между половете в ЕС, 2022 г.

Разлика между равнищата на заетост сред жените и мъжете (на възраст 20—64 години), 2022 г.
Процентен пункт разлика (женски — мъжки)

- < -20
- -20 - -15
- -15 - -10
- -10 - -5
- -5 - 0
- >= 0
- no data

ЕС-27 = -10,7
Източник: Евростат
(lfst_r_lfe2emprr)

0 500 km

Източник: Разработване на ГД „Регионална и селищна политика“ въз основа на Евростат (lfst_r_lfe2emprr)

Разликата в заетостта между жените и мъжете също е по-широка, когато се разглежда заетостта в еквивалент на пълно работно време (ЕПРВ),⁷¹ тъй като делът на работата на непълно работно време е много по-висок сред жените, отколкото сред мъжете (27,9 % в сравнение със 7,7 % през 2023 г.). Разликата между половете при заетостта на непълно работно време остана стабилна през последните години (20,6 процентни пункта през 2021 г. и 20,2 процентни пункта през 2022 г.). През 2023 г. най-големите разлики между половете по отношение на заетостта на непълно работно време са регистрирани в Нидерландия (42,3 процентни пункта), Австрия (41,8 процентни пункта), Германия (36,9 процентни пункта) и Белгия (27,4 процентни пункта).

Разликата в заетостта между жените и мъжете продължава да бъде висока при жените мигранти. През 2023 г. равнището на заетост при жените, които не са граждани на ЕС, е с 20 процентни пункта по-ниско, отколкото при жените. Тази разлика може да бъде в контраст с разлика от 5,7 процентни пункта за мъжете, които не са граждани на ЕС. Процентът на свръхквалифицираните жени мигранти остана висок: През 2023 г. 42,9 % от жените с висше образование, които не са граждани на ЕС, са работили в професии с ниска или средна квалификация, в сравнение с 36,2 % от мъжете граждани на държави извън ЕС и 21,3 % от жените.

Що се отнася до честотата на работата на непълно работно време,⁷² през 2023 г. 17,1 % от заетите лица в ЕС са били на непълно работно време. През 2023 г. темпът на растеж на заетостта на непълно работно време (+ 2,0 %) надхвърли този на заетостта на пълно работно време (+ 0,8 %) за първи път от десетилетие. Въпреки това общият дял на непълно работно време постепенно намалява.

Причините, докладвани от работниците на непълно работно време на възраст 25—64 години за тяхното работно време, показват какви фактори са повлияли на този избор: за жените грижата за възрастни с увреждания или деца е най-подходяща (29,5 % от жените на непълно работно време спрямо 8,2 % от мъжете на непълно работно време); за мъжете това не е намирането на работа на пълно работно време (18,1 % за жените срещу 27,5 % за мъжете).

Значението на отглеждането на деца показва като фактор склонността към работа на непълно работно време по брой деца на лица на възраст 25—54 години: почти една трета (31,8 %) от заетите жени с деца в ЕС са работили на непълно работно време през 2023 г., в сравнение с 5,0 % от мъжете, с най-висок дял в Австрия (69,2 %), Нидерландия (67,9 %) и Германия (65,4 %). Този дял е по-висок, отколкото сред жените без деца във всички образователни нива. Подобно на това, което се случва за работата на пълно работно време (вж. годишния доклад за 2023 г.), положението е противоположно за мъжете: делът на мъжете на непълно работно време с деца е по-малък от дела на лицата без деца за всички образователни нива (вж. фигура 4). В повечето държави въздействието на родителството се отразява както в равнището на заетост на жените, така и в дела на заетостта на непълно работно време сред жените — като Германия, Австрия и Италия съчетават силно въздействие както върху равнището на заетост, така и върху работното време.

Тези статистически данни показват, че в повечето държави наличието на деца оказва въздействие върху равнището на заетост на жените и тяхната склонност да работят на непълно работно време в сравнение с мъжете.

71 Съвместен доклад за заетостта, 2025 г.

72 <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?oldid=612325#Highlights>

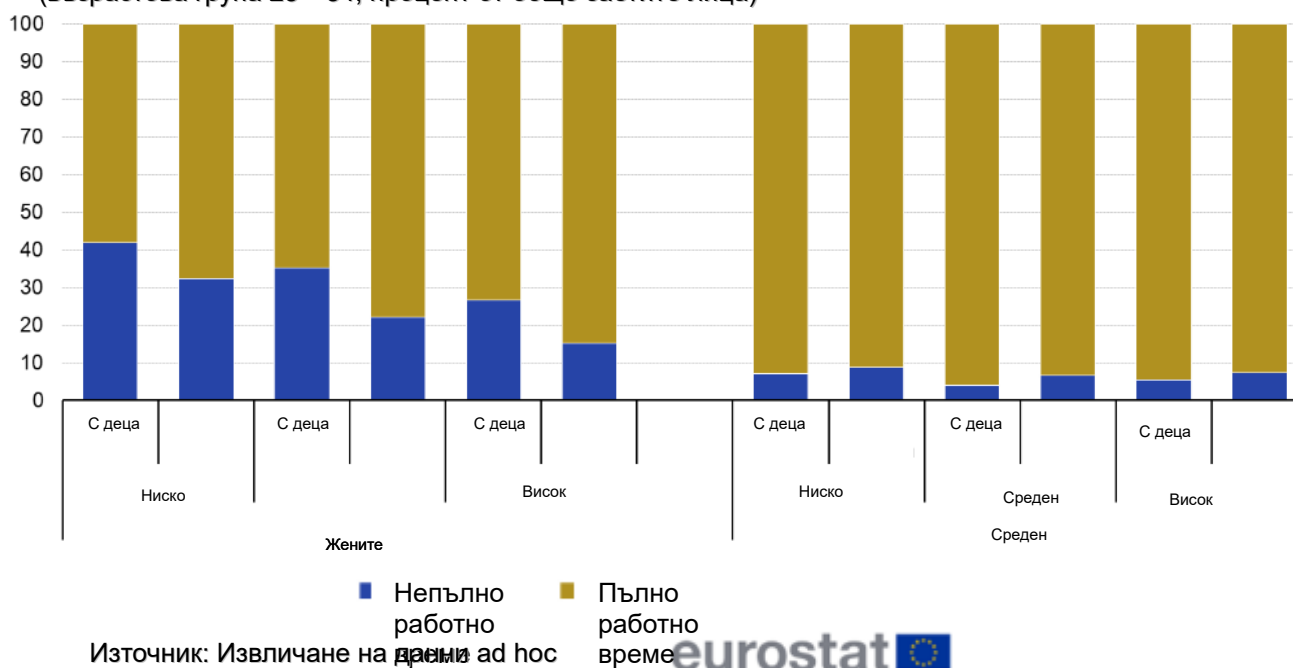
Освен това националните данъчни системи могат да обезкуражат участието на пазара на труда на вторите работещи лица, които са предимно жени. Например съвместното данъчно облагане намалява стимулите на вторите работещи лица да работят или да удължават работното време (например чрез преминаване от работа на непълно работно време към заетост на пълно работно време). През 2023 г. в Литва, Словения, Дания, Люксембург, Белгия и Германия са наблюдавани най-високите „капани за неактивност“ (където оттеглянето на данъци и обезщетения значително обезкуражава вторите работещи лица да навлязат на пазара на труда).⁷³

---

73 Европейска комисия: Генерална дирекция „Трудова заетост, социални въпроси и приобщаване“, съвместен доклад за заетостта за 2025 г. — предложение на Комисията, Служба за публикации на Европейския съюз, 2025 г. [Достъпно онлайн](#).

Заетост на непълно работно време по пол, ниво на завършено образование и присъствие на деца в ЕС, 2023 г.

(възрастова група 25—54, процент от общо заетите лица)

Източник: Извличане на данни ad hoc от ИРС на Евростат

Повечето държави от ЕС са разработили стратегии или конкретни проекти за насърчаване на равното разпределение на отговорностите за полагане на грижи между мъжете и жените, което от своя страна позволява на жените да участват в заетостта на по-равностойна основа в сравнение с мъжете, като наети служители или предприемачи. Работата срещу дискриминацията и равенството между половете и равните възможности е една от основните цели на Пакта за умения. Няколко партньорства по пакта работят за справяне с равенството между половете и за увеличаване на участието на жените на пазара на труда, както и за повишаване на квалификацията и преквалификация в ключови сектори на промишлеността. Примерите включват засилено участие на жените и младите хора в свързани с космическото пространство кариери (Космос за геопартньорства)⁷⁴ или справяне с липсата на жени в секторите на ИКТ и НТИМ (Партньорства в областта на цифровите технологии и микроелектрониката)⁷⁵, осигуряване на програми за повишаване на квалификацията и преквалификация за жени, младежи, имигранти и групи в неравностойно положение, надвишаващи дела на работната сила на тези групи с 20 % (туризъм)⁷⁶ или постигане на 5 % годишно увеличение на ръководните позиции на жените (Текстили)⁷⁷.

Наличието на гъвкави схеми на работа може да насърчи такова засилено участие на жените с отговорности за полагане на грижи, тъй като им позволява по-добро съчетаване на личния и професионалния живот. По време на пандемията бяха приложени голямо разнообразие от мерки за гъвкавост на работата, за да се предотврати масовата безработица. Много работодатели са запазили, поне до известна степен, тези практики. Последните проучвания обаче⁷⁸ подчертаха, че дистанционната работа, гъвкавите часове, отпуските и прекъсването на кариерата могат да работят срещу равенството между половете по отношение на заплатите

74 <https://www.space4geo.eu/>

75 https://pact-for-skills.ec.europa.eu/about/industrial-ecosystems-and-partnerships/microelectronics_en

76 https://pact-for-skills.ec.europa.eu/about/industrial-ecosystems-and-partnerships/tourism_en

77 https://pact-for-skills.ec.europa.eu/about/industrial-ecosystems-and-partnerships/textiles_en

и професионалното развитие, тъй като жените са склонни да ги използват по-често. Ако не са правилно проектирани и интегрирани в културата на работното място, като се използват тези схеми на работа, това може да доведе до отрицателни последици за кариерата. Неравномерното разпределение на домакинския труд между мъжете и жените е една от причините за основана на пола работа на непълно работно време. Освен това, ако работата на непълно работно време се разглежда до голяма степен като споразумение за майките, това би могло също така да увеличи предубежденията спрямо работниците на непълно работно време, а именно, че те не са толкова ангажирани, мотивирани и продуктивни като другите работници, въпреки доказателствата, които сочат друго. Това се утежнява от факта, че бащите са склонни да работят по-дълго време и следователно по-добре да отговарят на идеалния стандарт на работниците⁷⁹. Поради това е важно да се насърчи по-доброто използване на отпуските по семейни причини и гъвкавите схеми на работа от страна на мъжете, както и по-равномерното разпределение на отговорностите за полагане на грижи у дома между двата пола.

С цел да се даде възможност на родителите и хората с отговорности за полагане на грижи да балансират по-добре професионалния и семейния си живот и да се насърчи по-доброто споделяне на отговорностите за полагане на грижи, Директивата относно равновесието между професионалния и личния живот въведе платен отпуск по бащинство, укрепен родителски отпуск, въведе отпуск за лицата, полагачи грижи, и разширяване на правото на лицата, полагачи грижи, да поискат гъвкави схеми на работа (FWA). Работниците, които искат или ползват отпуск по семейни причини, и FWA са правно защитени срещу дискриминация чрез няколко мерки. Крайният срок за транспониране на повечето разпоредби на директивата в националното законодателство беше 2 август 2022 г., но на държавите членки бяха предоставени още две години (до 2 август 2024 г.), за да транспонират изплащането на обезщетението за последните две седмици родителски отпуск. През януари 2024 г. Комисията заведе дело срещу три държави членки пред Съда на Европейския съюз за това, че не са съобцили за пълното транспониране на Директивата за равновесието между професионалния и личния живот.

През 2024 г. словашкият национален център за правата на човека и неправителствената организация Možnosť vobu стартираха онлайн кампания за повишаване на осведомеността относно равенството между половете. Кампанията беше насочена към популяризиране на споделени ценности и борба със стереотипите, свързани с пола. По време на кампанията добре известни инфлуенсъри публикуваха кратки видеоклипове в Instagram с хаштаг #spolunamtoide. Кампанията е част от проекта „Насърчаване на равенството между половете и равновесието между професионалния и личния живот в Словакия“.

Комисията е в процес на разглеждане на транспонираното законодателство, за да гарантира, че правилата са транспонирани правилно. На 7 март 2024 г. Европейската мрежа за право в областта на равенството публикува втория си доклад относно транспонирането на Директивата за равновесието между професионалния и личния живот в държавите — членки на ЕС. Според този доклад „транспонирането на Директивата за WLB като цяло е задоволително само в една държава членка, като в 26 държави се наблюдават значителни пропуски в прилагането. Проучването показва, че основните проблеми възникват във връзка

78 Европейска комисия: Генерална дирекция „Правосъдие и потребители“, и Chung, H. „Гъвкави работни договорености и равенство между половете в Европа“, Служба за публикации на Европейския съюз, 2024 г. [Достъпно онлайн](#).

79 Williams, J. *Unbending gender: Защо семейството и работата конфликт и какво да се направи по въпроса*. Оксфордския университет Прес, 1999 г.

с родителския отпуск и/или обезщетението, FWA и правната защита срещу дискриминация. Има по-малко пропуски в случаите на отпуск по бащинство и обезщетение, форсмажорни отпуска и персоналният обхват на директивата. Положението по отношение на отпуска на лицата, полагащи грижи, се намира някъде между тях⁸⁰.

Преодоляване на разликата в полагането на грижи между половете

Една от основните причини за различията в моделите на заетост при жените и мъжете е свързаното с пола разделение на неплатените отговорности за полагане на грижи, особено на неплатените грижи, както и на децата.

Новите данни, събрани от EIGE,⁸¹ потвърждават, че жените носят основната част от отговорностите, свързани с грижите за децата. Повече от половината от жените с деца под 12 години прекарват най-малко 5 часа грижи за децата си на ден в сравнение с по-малко от 1 на 3 мъже (56 % спрямо 26 %). Това означава, че около 50 % от жените и само 6 % от мъжете носят основната отговорност за личната и физическата грижа на децата си. Всъщност има видими разлики и в вида на дейностите, които мъжете осигуряват на децата си: 38 % от мъжете прекарват между 1 и 3 часа на ден в развлекателни дейности, в сравнение с 29 % от жените.

Поради това не е изненадващо, че както беше подчертано в предходния раздел, жените с отговорности за полагане на грижи за деца участват по-малко в платена заетост в сравнение с мъжете, имат тенденция да работят на непълно работно време по-често и понасят дългосрочните последици по отношение на намалените възможности за професионално развитие, заплатите и пенсиите. По-специално, по-голямата част от родителите, които остават у дома, са жени (11 % от жените в сравнение само с 1 % от мъжете).

Съгласно показателите за целите от Барселона, т.е. целите за участие на деца под задължителната училищна възраст в образованието и грижите в ранна детска възраст (ОГРДВ), първоначално определени от Европейския съвет през 2002 г. и преразгледани през 2022 г., участието на деца в ОГРДВ е 37,5 % за деца под 3-годишна възраст (от 2,3 % в Словакия и 74,7 % в Дания) през 2023 г.⁸² и 93,1 % за децата на възраст между три години и задължителната възраст за начално образование през 2022 г.⁸³

80 Европейска комисия: Генерална дирекция „Правосъдие и потребители“, Burri, S., De la Corte-Rodríguez, M., Vöök, V. и van Hoof, F., „Раниране на Директивата за равновесието между професионалния и личния живот в държавите — членки на ЕС (II) — значителна работа, която предстои да бъде извършена“, Burri, S. (редактор), Vöök, Vöök, V. (редактор) и van Hoof, F. (редактор), Служба за публикации на Европейския съюз, 2024 г. [На разположение онлайн](#).

81 Вж. <https://eige.europa.eu/about/projects/survey-gender-gaps-unpaid-care-individual-and-social-activities-care-1st-wave>.

82 Вж. [ilc_caindform25](#).

83 Референтният показател за участие на деца на възраст под 3 години е същият като за целите от Барселона за 2002 г. Референтният показател за деца между 3-годишна възраст и възрастта за задължително начално образование сега е същият като този, използван за целта за европейското пространство за образование. Той се основава на административни данни от съвместното събиране на данни на Евростат на ЮНЕСКО (ОИСП) и взема предвид изискванията за услугите, които трябва да се квалифицират като категория по ISCED 02. Поради това той не е пряко съпоставим със сходния показател, изчислен с данните от проучването EU-SILC. Освен това данните за UOE са налични с по-дълъг период от време, отколкото данните от EU-SILC.

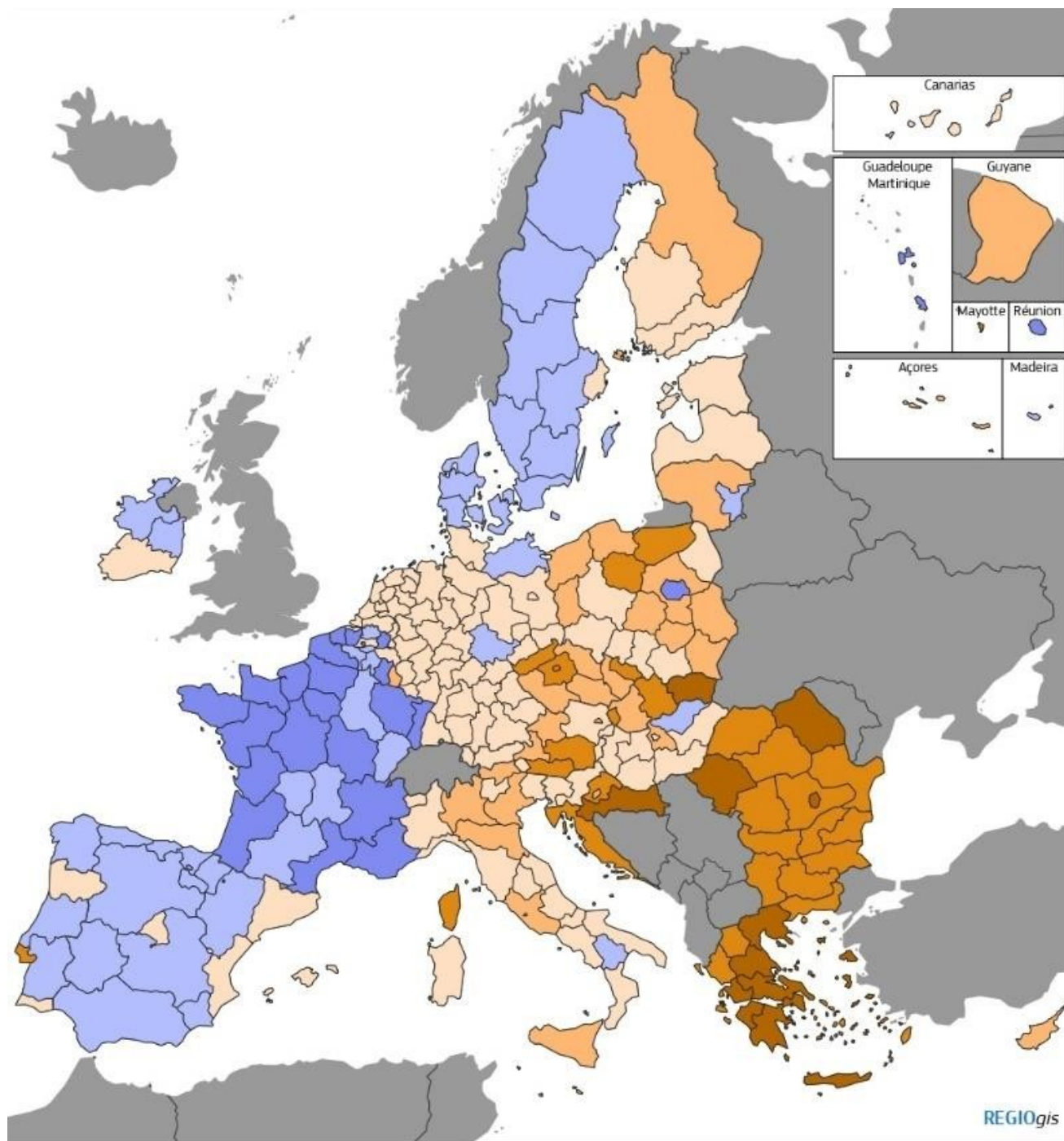

Равнището на доходите на домакинството играе значителна роля в моделите на участие. Децата от най-нисък социално-икономически произход (най-нисък квинтил) са склонни да участват по-малко в ОГРДВ, отколкото техните по-богати връстници в най-високия квинтил. Това може да е свързано с няколко причини, включително че родителите могат по-добре да си позволят по-дълги часове грижи за деца или че родителите използват тези по-дълги часове, за да започнат пълна заетост (което от своя страна улеснява по-високите доходи)⁸⁴.

Продължават да съществуват регионални и териториални различия в достъпа до качествено и приобщаващо ОГРДВ. Според 9-ия доклад за сближаването участието в ОГРДВ между тригодишна възраст и начална училищна възраст през 2021 г. също е средно много по-ниско в по-слабо развитите региони (87,0 %), отколкото в преход (94,9 %) или по-развити (93,2 %). Въпреки че повечето региони във Франция, Белгия, Дания, Ирландия, Швеция и Испания са постигнали целта от 95 %, участието във всички региони в Гърция и Хърватия, Румъния и България остава под 80 %. Що се отнася до регионите в Румъния и България, процентът на участие дори е намалял.

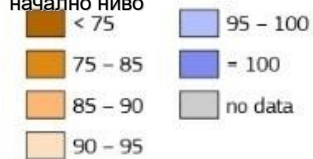
---

84 Вж. [ilc_caindform25](#).

Карта 2.9 Проценти на участие в образованието в ранна детска възраст, 2021 г.

% на децата от 3-годишна възраст до началната възраст на задължителното образование на начално ниво

ЕС-27 = 92,5

Участие в целта на процента на ОГРДВ: 96 % през 2030 г.

EL 2019, DE NUTS 1, NL ЯДКИ 0.

Източник: Евростат [educ_uoe_enra22] и ГД „Регионална и селищна политика“

0 500 km

© EuroGeographics Association for the administrative boundaries

Препоръката на Съвета от 8 декември 2022 г. относно образованието и грижите в ранна детска възраст: целите от Барселона за 2030⁸⁵ г. приканват държавите членки да насърчават участието на деца в неравностойно положение и по-специално да запълнят различията в участието между децата, изложени на риск от бедност или социално изключване (ИРБИ) и децата извън ИРБИ. Освен това препоръката на Съвета от 14 юни 2021 г. за създаване на Европейска гаранция за децата насочва държавите членки да гарантират на децата ефективен и свободен достъп до висококачествени ОГРДВ. Въпреки това децата все още участват по-малко в ОГРДВ: през 2023 г. 74,8 % от децата ИРБИ не са участвали в ОГРДВ в сравнение с 59,0 % от децата, които не са ИРБИ⁸⁶. Въпреки това децата ИРБИ се възползват в по-голяма степен от участие⁸⁷ както по отношение на тяхното благосъстояние и образователни резултати, така и по отношение на възможните допълнителни доходи, които техните родители, по-специално майките, могат да генерират чрез участие на пазара на труда⁸⁸.

Що се отнася до децата на възраст между три години и възрастта за задължително начално образование, процентът на участие е много по-висок, като повечето държави членки постигат или се доближават до целта от 90 %⁸⁹. Само две държави — Румъния и Словакия, все още са под 80 %. Обезпокоително е, че Румъния също е в низходяща тенденция през последните пет години.

---

85 Препоръка на Съвета от 8 декември 2022 г. относно образованието и грижите в ранна детска възраст: целите от Барселона за 2030 г., ОВ С 484, 20.12.2022 г., стр. 1.

86 Вж. [ilc_caindform25](#).

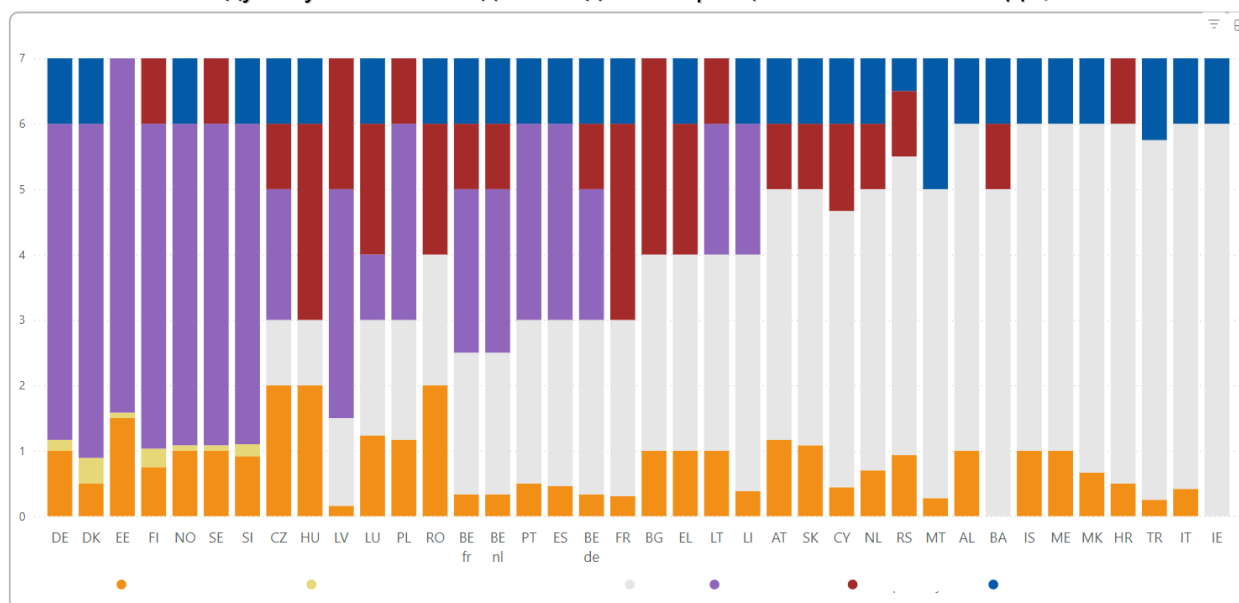
87 Narazani, E., Christl, M., & Figari, F. (2024 г.). Повече грижи за децата за бедните? Въздействие върху бюджета и отговори на предлагането на работна ръка на жените в Италия, Австрия и Унгария. Приложни икономически писма, 1—6. [На разположение онлайн](#).

88 За повече подробности относно системите за ОГРДВ вж. Европейската изпълнителна агенция за образование и култура: Eurydice, Key data on early childhood education and care in Europe 2025 — Eurydice report (Ключови данни относно образованието и грижите в ранна детска възраст в Европа 2025 г.), доклад на Eurydice, Служба за публикации на Европейския съюз, 2025 г. [На разположение онлайн](#). Това трето издание на доклада включва международни сравнения, анализирани на системите за ОГРДВ в 27-те държави членки и 10 партньорски държави, както и национални информационни листове, очертаващи основните аспекти на системата за ОГРДВ на всяка държава.

89 Процентът на участие на Гърция в ОГРДВ за 2021 г. не е наличен, но процентът на участие в ОГРДВ за 2020 г. сред 3-годишните е 33,9 %. Както е посочено в бележка под линия 50, целта за участие в ОГРДВ на деца на възраст между 3 години и задължително училищно образование се основава на данни от УОЕ, т.е. не на данни от EU-SILC.

Фигура 6 — „Разлика в грижите за децата“

Разлика между отпуска за отглеждане на дете и гаранцията за място в ОГРДВ, 2023/2024 г.

Добре платен отпуск за отглеждане на дете   Законно право + отпуск за отглеждане на дете   Разлика в ОГРДВ   Законно право   Задължително ОГРДВ   Задължително първично

Обяснителна бележка: „добре платен отпуск за отглеждане на дете“ означава плащане, свързано с доходите, възлизащо на 66 % или повече от възнаграждението. Тя включва отпуск по майчинство, бащинство и родителски отпуск след раждането. По-голямата част от данните за добре платен отпуск

Източник: Образование и грижи в ранна детска възраст (ОГРДВ). Бележка: разликата в грижите за децата може да се определи като времето, през което детето трябва да се грижи за него, което не е обхванато нито от отпуск за отглеждане на дете, нито от гарантирано място в ОГРДВ. Разстоянието между два курсума е равно на една година.

Държавите членки с по-висок процент на участие в ОГРДВ често предоставят право на място в ОГРДВ или правят задължително посещаването⁹⁰. Разликите във възрастта, на която децата имат гарантирано място в ОГРДВ,⁹¹ се различават значително в ЕС. Когато родителският отпуск не трае достатъчно дълго, семействата се борят с „разликата в грижите за децата“, т.е. период, през който те ще трябва сами да осигуряват грижи за децата и евентуално са принудени да прекъснат или намалят платения си труд. Въпреки че няколко образователни системи предоставят публично субсидирани ОГРДВ на възраст около три или четири години (независимо дали като законно право или не), много държави членки все още оставят значителна разлика от една до шест години между правото на родителски отпуск и гарантирано място в ОГРДВ.

Свързаното с пола въздействие на работата по полагане на грижи е относително по-балансирано за дългосрочните грижи и, като се имат предвид демографските тенденции с нарастващ дял на възрастните хора и намаляващия брой на децата като цяло, вероятно ще продължи по този начин. Приблизително 52 милиона души в ЕС предоставят неформални дългосрочни грижи, а лицата, полагащи неформални грижи за дългосрочни грижи, представляват почти 80 % от лицата, полагащи дългосрочни грижи. Значителна част от лицата, полагащи грижи (42 % от жените и 38 % от мъжете), ежедневно предоставят

90 В момента присъствието на ОГРДВ от 3-годишна възраст е задължително само в Унгария и Франция.

91 Дания, Германия, Естония, Латвия, Словения, Финландия и Швеция гарантират място в ОГРДВ от ранна възраст (6—18 месеца); трите Общности на Белгия, Чехия, Испания, Франция, Люксембург, Унгария, Полша и Португалия гарантират място в публично субсидираното ОГРДВ от тригодишна възраст или малко по-рано. За повече информация вж. доклада „Евридика“ за 2023 г.

дългосрочни грижи. Въпреки това, отново, жените поемат голяма част от задачите за дългосрочни грижи. Например, приблизително 41 % от жените носят основната отговорност за предоставянето на най-взискателните лични и емоционални грижи в сравнение със само 16 % за мъжете.

В ЕС жените са по-склонни от мъжете да предоставят неформални дългосрочни грижи (19,1 % спрямо 14,8 %), особено във възрастовата група 45—64 години. Освен това жените са склонни да отделят повече време за неформални грижи. Това несъответствие може отчасти да се обясни с факта, че мъжете, полагащи неформални грижи, е по-вероятно да търсят и получават подкрепа от официални служби за дългосрочни грижи (73 %), отколкото техните колеги жени (61 %). Както беше обявено в Европейската стратегия за полагането на ⁹² грижи за 2022 г., през 2023 г. Комисията стартира, наред с другото, стратегическо партньорство със Световната здравна организация. Една от целите на партньорството е да се подготви набор от инструменти за подкрепа на лицата, полагащи неформални грижи, който в момента се подготвя и следва да бъде готов през лятото на 2025 г.

През 2024 г. продължи изпълнението на ново широкомащабно партньорство за дългосрочни грижи в рамките на Пакта за умения. Стартирала през април 2023 г., инициативата е поела ангажимент да обучава най-малко 60 % от работната сила за дългосрочни грижи (3,8 милиона работници) всяка година до 2030 г. Освен това Комисията създаде нов комитет за секторен социален диалог за социалните услуги, за да обсъди условията на труд и заплатите в сектора, които играят важна роля за справяне с недостига на работна ръка в сектора на грижите. Комисията също така продължава в съответствие със своето съобщение от 2023 г. „Засилване на социалния диалог в ЕС с цел насърчаване на социалния диалог на равнището на ЕС чрез подкрепа за дейностите на междуотрасловия комитет за социален диалог и на секторните комитети за социален диалог“. Понастоящем около половината от 44-те секторни комитети за социален диалог включват конкретни действия в областта на равенството между половете в работната си програма.

Докладът от 2024 г. относно заетостта и социалното развитие в Европа ⁹³ предоставя оценка на конвергенцията във времето на резултатите на пазара на труда и свързаните с тях нагласи чрез призма на равенството между половете. Тя показва, че участието на жените в неплатените грижи е намаляло до известна степен (-6 процентни пункта) от 2007 г. насам. Това намаление обаче се дължи поне отчасти на по-голямата наличност на официални услуги за грижи за деца, а не на по-голямото участие на мъжете в отговорностите за полагане на грижи. В същото време обаче делът на жените, които извършват домакинска работа ежедневно, е намалял с 16 процентни пункта, докато делът на мъжете се е увеличил с 10 процентни пункта. През 2022 г. 1 на всеки четирима мъже в ЕС ежедневно е участвал в неплатени грижи и около 1 на всеки трима в домакинската работа. При жените делът е съответно 34 % и 63 %.

Разликите между половете по отношение на неплатените грижи и домакинската работа се различават значително в отделните държави членки. В няколко държави делът на жените, участващи ежедневно в неплатени грижи, е най-малко с 15 процентни пункта по-висок от този на мъжете, докато в други има малка разлика. Въпреки че големината на различията между отделните държави остава сходна от 2007 г. насам, някои данни сочат към държави с по-големи различия, които наваксват с тези с по-малки разлики. Разликата между половете в

92 Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно европейската стратегия за полагането на грижи, COM(2022)440 final.

93 <https://op.europa.eu/webpub/empl/esde-2024/>

домакинската работа варира между 12 и 44 процентни пункта в отделните държави. Разликата се сближи от 2016 г. насам, но що се отнася до държавите с най-големи пропуски, те не бяха част от този процес.

Тези различия могат да се коренят в стереотипите, свързани с пола, относно ролята на жените и мъжете в сферата на труда. В документ, озаглавен „Полови нагласи към работата в държавите — членки на ЕС“, публикуван през септември 2024⁹⁴ г., се предоставя подробен анализ на отношението между половете към работата в целия ЕС⁹⁵. В него също така се обсъжда как подобни нагласи могат да повлияят на неравнопоставеността между половете на пазара на труда и в рамките на домакинствата. Документът показва, че повечето хора в ЕС подкрепят равенството между половете на пазара на труда и в домакинствата. Една трета има смесени нагласи, притежаващи егалитарни вярвания само в някои области. И накрая, около една десета от респондентите са на мнение, че подкрепят традиционните роли на половете, като например, че жените трябва да отдават приоритет на семейните си отговорности пред кариерата си или че за важни семейни решения мъжете трябва да имат последна дума. Общата картина не трябва да прикрива значителните географски различия — докато егалитарните нагласи са широко разпространени в някои държави членки (особено в северните държави от ЕС), те са много по-рядко срещани в други.

След поканата за представяне на предложения относно равенството между половете от 2024 г. за гражданите, равенството, правата и ценностите (CERV) от общо 196 получени предложения бяха избрани 25 проекта за финансиране. Повечето от тях (17) ще се съсредоточат върху преодоляването на първопричините за разликата в полагането на грижи между половете чрез насърчаване на подход за трансформация на половете и борба със стереотипите, свързани с пола. По-специално проектите ще: i) насърчаване на благоприятни за семейството практики в дружествата, насърчаващи възприемането на новите права съгласно Директивата за равновесието между професионалния и личния живот както от жените, така и от мъжете (например отпуск по семейни причини), ii) предотвратяване и защита срещу всяка форма на неблагоприятно третиране и дискриминация на жените по време на бременността и след нея, включително при ползването на отпуск по семейни причини и гъвкави схеми на работа; и iii) повишаване на осведомеността относно стойността на полагането на грижи.

Останалите осем избрани проекта, предложени от националните органи, ще подкрепят прилагането на Директивата за прозрачността на заплащането, по-специално член 4 от нея относно разработването на насоки, инструменти и повишаване на осведомеността за съобразени с пола системи за оценка и класификация на професиите. Повечето проекти ще започнат в началото на 2025 г. и ще продължат две години.

Неотдавнашно проучване на Евробарометър относно свързаните с пола стереотипи изглежда потвърждава тази хипотеза. Налице е положителна промяна в отношението към равенството между половете, като три четвърти от респондентите са съгласни, че мъжете също се възползват от равенството между жените и мъжете, но стереотипите, свързани с пола, продължават да съществуват: около 4 на 10 души в ЕС са съгласни, че най-важната роля на мъжа е да печели пари (42 %, -1 процентни пункта от 2017 г.) и че най-важната роля на жената е да се грижи за дома и семейството си (38 %, — 6 процентни пункта); половината са

94 https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/employment-and-social-developments-europe-egalitarian-traditional-or-neither-gender-attitudes_en

95 Генерална дирекция „Трудова заетост, социални въпроси и приобщаване“, егалитарна, традиционна или нито една от тях? Отношение на половете към работата в държавите — членки на ЕС, 2024 г. [Достъпно онлайн.](#)

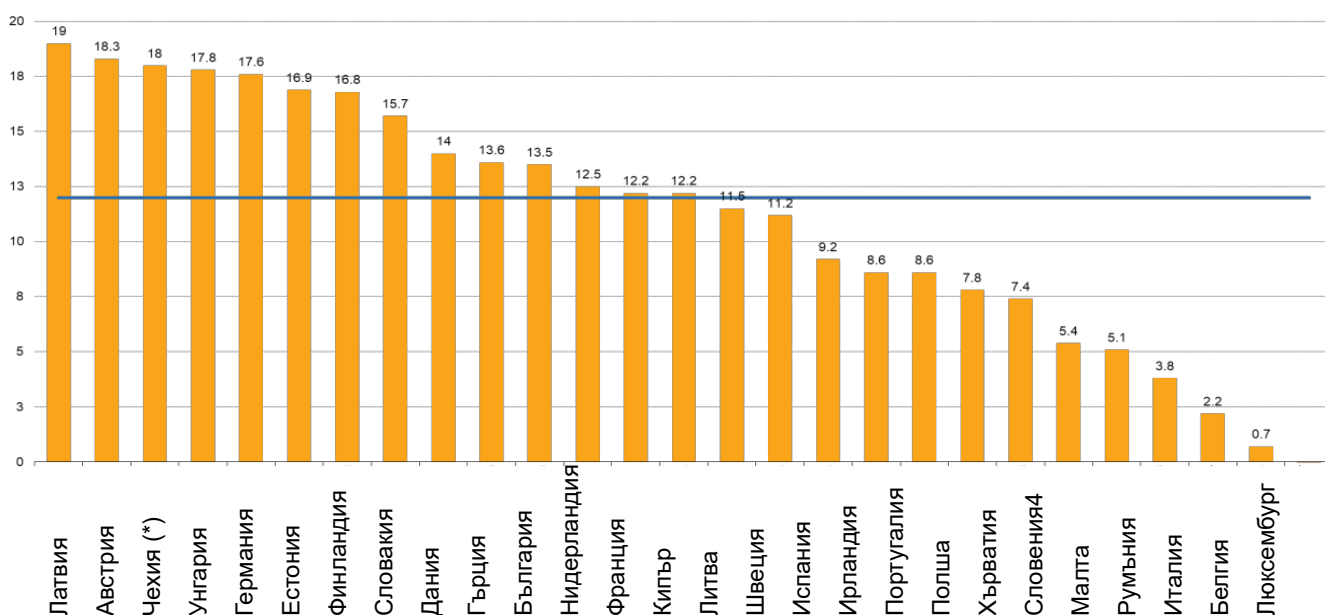
съгласни, че мъжете са естествено по-малко компетентни от жените да изпълняват домакински задачи (49 %).

Преодоляване на разликите в заплащането и пенсиите на жените и мъжете

Въпреки че разликата в заплащането на жените и мъжете намалява през последното десетилетие, равнището ѝ все още е над 10 % в повечето държави. През 2023 г. некоригираната разлика в заплащането на жените и мъжете,⁹⁶ основана предимно на предварителни данни, възлиза на 12,0 % средно за ЕС⁹⁷ (в сравнение с 16,0 % през 2013 г.) и остава над 15 % в Естония, Австрия, Чехия, Германия, Словакия, Унгария, Латвия и Финландия. Ситуацията варира значително в отделните държави членки, като варира от — 0,9 % в Люксембург до 19 % в Латвия (фигура 7).

Важно е да се припомни, че понякога много ниската или дори отрицателна разлика в

Фигура 7 — Некоригирана разлика в заплащането на жените и мъжете, 2023 г.

Източник: Евростат (код за онлайн данни: sdg_05_20)

Бележка: NACE Rev. 2 В до S (-O). Данните са предварителни за 27-те държави. (*) За Чехия определението се различава; (**) За Румъния прекъсване на динамичните редове

заплащането на жените и мъжете, т.е. ситуация, при която средните брутни почасови доходи на жените са по-високи от тези на мъжете, може да бъде свързана с предубеждения при подбора, когато равнището на заетост е значително по-ниско при жените, отколкото при мъжете. С други думи, в някои държави членки на пазара на труда участват предимно жени със сравнително високи равнища на образование и следователно с по-високи заплати. Важно

96 Некоригираната разлика в заплащането на жените и мъжете се определя като разликата между средните брутни почасови доходи на наетите лица от мъжки пол и на наетите жени като процент от средното брутно почасово възнаграждение на наетите лица мъже. Включват се всички служители, работещи във фирми с 10 или повече служители, без ограничения за възраст и отработени часове.

97 GPG се изчислява въз основа на данни, събирани на всеки четири години чрез проучването на структурата на доходите (SES). В годините между две събирания на данни GPG се оценява и след това се сравнява след ново публикуване на данни.

е също така да се припомни, че разликата в заплащането на жените и мъжете не измерва „дискриминацията при заплащането на жените и мъжете“. В некоригираната си форма тя просто измерва разликата между средната стойност на всички доходи на мъжете и жените, като обхваща и разликите, произтичащи от секторната и професионалната сегрегация, т.е. факта, че жените работят предимно в сектори с по-ниско заплащане и са по-слабо представени на (по-добре платени) ръководни длъжности. Неотдавнашни изследвания също така подчертаха, че сегрегацията може все повече да зависи от сортирането на предприятия, професии и работни места, т.е. фактът, че жените са склонни да се концентрират, например в предприятия с по-ниско заплащане, тъй като предлагат по-добро равновесие между професионалния и личния живот⁹⁸.

Всяка година Комисията припомня колко е важно да се премахне разликата в заплащането на жените и мъжете чрез отбелязване на деня на равното заплащане — денят, в който средната заплата на жените символично спира да се изплаща. През 2024 г. денят на равното заплащане беше същият като през 2023 г. — 15 ноември — тъй като разликата в заплащането на жените и мъжете не се е променила⁹⁹.

През юни 2024 г. Австрия стартира „Мрежата за равно¹⁰⁰ заплащане“ като мярка за преодоляване на разликата в заплащането на жените и мъжете. Той е съфинансиран от Федералното министерство на труда и икономиката на Австрия и ЕС (Европейски социален фонд плюс+). Целта на този проект е да се създадат четири пилотни региона „Равно заплащане“ в Австрия: двама в сектора на туризма и два в промишления сектор. Във всеки регион се планират различни дейности за анализ, разглеждане и обсъждане на причините за разликата в заплащането на жените и мъжете с регионални заинтересовани страни и (международни) експерти. В допълнение към това регионално изграждане на мрежи и капацитет, създаването и споделянето на знания ще бъде постигнато чрез активни връзки с обществеността.

През 2024 г. Комисията организира два семинара по прилагането на Директивата за прозрачността на заплащането,¹⁰¹ за да подпомогне държавите членки при транспонирането ѝ. Директивата, която беше приета през май 2023 г., има за цел да укрепи принципа на равно заплащане на мъжете и жените чрез прозрачност в заплащането и механизми за правоприлагане. Европейската комисия отдели около 4 милиона евро по програмата CERV¹⁰² за проекти, осъществявани от държавите членки за разработване на: i) инструменти и методики за европейските работодатели за коригиране на всички необосновани разлики в заплащането на жените и мъжете, установени чрез прилагането на директивата, и ii) методики за оценка на това какво представлява труд с равна стойност. През 2024 г. бяха възложени осем проекта.

През 2024 г. Естония стартира инициативата „Pay Mirror“ — цифров инструмент, който предоставя статистически данни за разликата в заплащането на жените и мъжете в

98 Вж. <https://www.nature.com/articles/s41562-022-01470-z.pdf>.

99 https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/equal-pay/equal-pay-day_en#what-is-the-european-equal-pay-day

100 <https://www.equalpaynetz.at/>

101 Директива (ЕС) 2023/970 на Европейския парламент и на Съвета от 10 май 2023 г. за засилване на прилагането на принципа за равно заплащане на мъжете и жените за равен труд или за труд с равна стойност чрез прозрачност и механизми за правоприлагане в заплащането (ОВ L 132, 17.5.2023 г., стр. 21).

102 https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/cerv/wp-call/2024/call-fiche_cerv-2024-ge_en.pdf

организациите, използващи административни данни, включително действителните заплати (включително бонусите), датите на заетост, работното натоварване и позицията. Статистиката на Естония изчислява набора от показатели по искане на всеки работодател с най-малко трима служители мъже и трима жени, като показателите са достъпни само за работодателя. Тъй като естонските административни данни не разделят основните заплати от бонусите, то отразява действително изплатените заплати, коригирани за работното натоварване, с изключение на отсъствията поради неработоспособност или отпуск за дете (компенсирани от държавата). Показателите в инструмента включват разлики в заплащането на жените и мъжете въз основа на средното заплащане и средното заплащане, средното и средното заплащане на жените и мъжете, разликите между половете по професии и разликите в нередовното заплащане.¹⁰³

през май 2024 г. бяха приети две директиви на ЕС за засилване на ролята на органите по въпросите на равенството.¹⁰⁴ Една от тези директиви определя задължителни стандарти за органите по въпросите на равенството, които се занимават с равното третиране и възможностите на жените и мъжете в областта на заетостта и професиите. Тя изисква от държавите членки да гарантират, че органите по въпросите на равенството са независими и разполагат с достатъчно ресурси и правомощия, за да изпълняват мандата си¹⁰⁵. В подкрепа на процеса на транспониране Комисията създаде експертна група по прилагането на законодателството на ЕС в областта на равенството, съставена от представители на държавите членки и Equinet — европейски чадър на органите по въпросите на равенството — с FRA и EIGE като наблюдатели. Групата изготви редица документи с насоки и създаде уики онлайн пространство за обмен на информация относно директивите. Групата също така ще подпомага Комисията при ранната подготовка на акта за изпълнение за установяване на общия списък с показатели.

След пенсионирането разликата в заплащането на жените и мъжете се изразява в разлика в приходите в напреднала възраст. Разликата в пенсиите на жените и мъжете е в низходяща тенденция от 33,9 % през 2010 г. на 27,6 % през 2020 г., което се дължи и на по-ниското изместване на пенсиите на жените от изчисленията. Въпреки това разликата в пенсиите на мъжете и жените все още беше 25,4 % през 2023 г.¹⁰⁶. С други думи, през 2023 г. жените на възраст 65—79 години са получавали брутна пенсия, която е средно с една четвърт по-ниска от тази на мъжете от същата възрастова група. Степента на тази разлика варира значително между държавите от ЕС, като варира от 43,9 % в Малта, 39,9 % в Нидерландия и 36,4 % в Люксембург до 4 % в Словения, 4,6 % в Дания и 5,8 % в Естония. Освен трудовите правоотношения и трудовите възнаграждения, прекъсванията на кариерата също са основен фактор, допринасящ за разликата в пенсиите на мъжете и жените. И накрая, по-ниската финансова грамотност може да възпрепятства планирането на пенсионирането на жените,

103 <https://www.mkm.ee/too-ja-vordsed-voimalused/vordsed-voimalused-ja-sooline-vordoiguslikkus/palgapeegel>

104 Директива (ЕС) 2024/1499 на Съвета от 7 май относно стандарти за органите по въпросите на равенството в областта на равното третиране на лицата без оглед на тяхната раса или етнически произход, равно третиране в областта на заетостта и професиите между лицата без оглед на тяхната религия или убеждения, увреждане, възраст или сексуална ориентация, равно третиране на жените и мъжете в областта на социалната сигурност и достъпа до стоки и услуги и предоставянето на стоки и услуги, ОВ L 2024/1499, 29.5.2024 г. и Директива (ЕС) 2024/1500 на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 г. относно стандарти за органите по равенство в областта на равното третиране и равните възможности на жените и мъжете в областта на заетостта и професиите, и за изменение на Директива 2006/54/ЕО и Директива 2010/41/ЕС, ОВ L, 2024/1500, 29.5.2024 г.

105 Комисията също така наблюдава развитието, свързано с независимостта и функционирането на органите по въпросите на равенството в контекста на своя годишен доклад относно върховенството на закона.

106 [Разлика в пенсиите на мъжете и жените по възрастови групи \[ilc_pnp13_custom_8619195\]](#).

което изисква финансово образование и мерки за прозрачност на пенсиите. В същото време разликата в пенсиите на жените и мъжете сред пенсионираните работници на възраст над 65 години, които са изложени на риск от бедност, се е увеличила от 3,1 процентни пункта през 2010 г. на 3,6 през 2015 г. и 3,7 през 2023 г.¹⁰⁷.

Докладът за адекватността на пенсиите се изготвя на всеки три години от Комитета за социална закрила и Европейската комисия. Последното издание на доклада, публикувано през юни 2024 г., съдържа тематична глава относно неравенствата в напреднала възраст и поставя специален акцент върху измерението, свързано с пола, включително разликата в пенсиите на жените и мъжете и разликата в пенсионното осигуряване между половете¹⁰⁸. Тя показва, че във връзка с факта, че пенсиите за старост се равняват средно на четири пети от общия доход в напреднала възраст, по-възрастните жени продължават да бъдат изложени в по-голяма степен на риск от бедност, отколкото по-възрастните мъже във всички държави членки. Да бъдеш необвързан в напреднала възраст носи по-висок риск от бедност за жените, отколкото за мъжете. През 2023 г. повече от 1 от 5 жени на възраст 75 и повече години в ЕС са били изложени на риск от бедност или социално изключване.

От 2006 г. насам финландското правителство, заедно с централните организации на пазара на труда, прилага програми за равно заплащане за намаляване на разликата в заплащането на жените и мъжете. Целта на последната програма е да се намали разликата в заплащането до най-малко 14,5 % през 2024—2027 г. Мерките са съсредоточени върху системите за заплащане и осведомеността за заплащането, планирането на равенството на работното място, премахването на основаното на пола разделение на труда и съвместяването на професионалния и семейния живот. Поради промени в оперативната среда програмата включва дискусии между профсъюзите от частния сектор относно евентуалното им участие в програми за равно заплащане.¹⁰⁹

През юли 2024 г. Комисията публикува проучване в подкрепа на мониторинга на кредитите за грижи в професионалните пенсионни схеми. Проучването разглежда как периодите на полагане на грижи (за деца и дългосрочни грижи) се третират в изцяло финансираните професионални пенсионни схеми и дали се предоставят кредити за грижи¹¹⁰.

Постигане на равно участие в различните сектори на икономиката

Секторната сегрегация е една от причините за разликата в заплащането на жените и мъжете. Жените обикновено са свърхпредставени в сектори със средно по-ниско заплащане, често защото работните места в тези сектори са подценени и се считат за „работа на жените“, като например полагането на грижи и образованието. Както се подчертава и в европейската стратегия за полагане на грижи, това са също така сектори, в които недостигът на работна

107 Евростат, [Равнище на риска от бедност по праг на бедността и най-честа активност през предходната година \[ilc li04_custom_15156745\]](#).

108 През юни 2023 г. Съветът по заетост, социална политика, здравеопазване и потребителски въпроси прие заключения на Съвета относно адекватността на пенсиите, за да може Комитетът за социална закрила и Комисията да доразвият анализа на разликите между половете в напреднала възраст и да разработят надеждни и актуални показатели за наблюдение на разликите между половете по отношение на пенсионните обезщетения и пенсионното покритие. [Вж. ilc_pnp14](#).

109 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165735> и.

110 Генерална дирекция „Трудова заетост, социални въпроси и приобщаване“, *Проучване в подкрепа на мониторинга на кредитите за грижи в професионалните пенсионни схеми*, 2024 г. [На разположение онлайн](#).

ръка е все по-забележим и вероятно ще се увеличи със застаряването на населението, особено в селските райони. Ниското заплащане може също така да бъде свързано със стереотипи, свързани с пола, които приравняват междуличностните умения, необходими за полагане на грижи — като комуникация, съпричастност или сътрудничество — с умения, които естествено биха дошли на жените и които не са надлежно признати в икономическата стойност на тяхната работа.

Половата сегрегация на пазара на труда допринася за недостига чрез намаляване на ефективността на разпределението на предлагането на работна ръка. Недостигът на работна ръка е очевиден в професиите и секторите, в които мъжете съставляват по-голямата част от работниците (напр. професиите в областта на ИТИМ, където мъжете представляват 80 % от работниците), както и в някои работни места, в които жените съставляват по-голямата част от работниците (напр. здравни професии, в които жените представляват 80 % от работниците). Продължаващата полова сегрегация намалява броя на хората, които са на разположение за попълване на нови свободни работни места, което изостря трудностите при намирането на работници, особено във времена на нарастващо търсене. Мерките, насочени към намаляване на сегрегацията по пол, предлагат важни възможности, за да се гарантира, че засиленото участие на жените на пазара на труда облекчава недостига на работна ръка. Понастоящем все още е малко вероятно жените да напреднат в трудни за запълване свободни работни места в професиите, доминирани от мъже. В същото време разчитането почти изключително на работата на жените не генерира достатъчно предлагане на работна ръка, за да задоволи търсенето на специфични услуги като сестрински грижи, лични грижи или почистване. Подобряването на условията на труд и заплащането на тези работни места вероятно ще играе важна роля за привличането на допълнителни работници.

Директива (ЕС) 2022/2041 от 19 октомври 2022 г. относно адекватните минимални работни заплати ¹¹¹ влезе в сила на 15 ноември 2024 г. Той изисква от всички държави членки да създадат рамка за гарантиране на адекватността на законоустановените минимални работни заплати, за насърчаване на колективното договаряне относно определянето на заплатите и за подобряване на ефективния достъп на работниците до защита на минималната работна заплата в ЕС¹¹². Едно от последиците от адекватността на заплатите ще бъде намаляването на разликата в заплащането на жените и мъжете. Всъщност в член 5, параграф 1 от директивата намаляването на разликата в заплащането на жените и мъжете се посочва като основна цел за установяването на процедури за определяне и актуализиране на адекватни законоустановени минимални работни заплати.

Комисията предложи редица секторни инициативи в подкрепа на равното участие на пазара на труда. Особено в сектора на ИКТ съществува сериозна и трайна неравнопоставеност между половете, която оказва въздействие върху начина, по който се разработват и внедряват цифровите решения. През 2023 г. 80,6 % от специалистите по ИКТ в ЕС са мъже¹¹³. Ето защо стимулирането на повече жени да станат специалисти по ИКТ е от съществено значение за справяне с недостига на специалисти в областта на ИКТ и за изграждането на приобщаваща и конкурентоспособна цифрова Европа. На равнището на ЕС Програмата за политиката в областта на цифровото десетилетие за 2030 г. определя амбициозната цел за повече от

111 Директива (ЕС) 2022/2041 на Европейския парламент и на Съвета от 19 октомври 2022 г. относно адекватните минимални работни заплати в Европейския съюз (ОВ L 275, 25.10.2022 г., стр. 33).

112 Дания обжалва директивата пред Съда на Европейския съюз. Дело C-19/23 на Съда на ЕС. На 14 януари 2025 г. генералният адвокат препоръча директивата да бъде обявена за недействителна в нейната цялост, тъй като надхвърля компетентността на ЕС в тази област. Решението на самия съд е висящо.

113 https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=ICT_specialists_in_employment

удвояване на броя на специалистите в областта на ИКТ от 9 на 20 милиона, като същевременно се насърчава достъпът на жените до тази област и се увеличава броят на завършилите ИКТ.

Налице е също така значително недостатъчно представителство на жените в секторите на нематериалната стойност, като например в дизайна. Неотдавнашно проучване на EUIPO на тема „Жените в дизайна“ подчертава продължаващата неравнопоставеност между половете в сектора на дизайна в ЕС, където само 24 % от дизайнерите са жени.¹¹⁴ Тя също така разкрива значително несъответствие в заплащането, като жените дизайнери печелят с 12,8 % по-малко от мъжете си колеги. Това недостатъчно представителство обхваща регистрираните промишлени дизайни на Общността, където едва 21 % от подадените заявки от установени в ЕС собственици през 2022 г. включват поне една жена дизайнер. В световен мащаб статистиката на СОИС показва, че през 2022 г. жените са представлявали едва 21 % от включените в списъка дизайнери в приложения за промишлен дизайн.¹¹⁵ Въпреки че тази цифра се е удвоила от 2001 г. насам, Световната организация за интелектуална собственост (СОИС) изчислява, че при сегашните темпове равенството между половете няма да бъде постигнато до 2099 г. Подобен дисбаланс между половете съществува в областта на патентите. Проучване на Европейското патентно ведомство (ЕПВ) от 2022 г. установи, че по-малко от един на всеки седем изобретатели в Европа са жени, въпреки известен напредък във времето.¹¹⁶ В областта на географските указания проучванията подчертават участието на жените във фазата на производство на някои неселскостопански географски указания, по-специално в сектори като дантела, бродерия, гоблен, стъкло, керамика и вълнени продукти, като някои продукти имат повече от 81 % женски труд. В сектори с по-голямо физическо натоварване като производството на камъни и мрамор, огнестрелните оръжия, ножовете¹¹⁷ обаче жените са по-слабо представени, като те представляват едва около 20 % от работната сила,¹¹⁸ което показва възможност за подобряване на равенството между половете в различните неселскостопански сектори на ГУ. Освен това жените в професиите в областта на интелектуалната собственост са изправени пред значителни предизвикателства. Проучване за Европейския парламент от 2017 г. установи, че пълното равенство между половете в юридическата професия остава неуловимо.¹¹⁹ Разликата е особено очевидна в кариерното развитие, като много по-малко жени заемат висши длъжности в сравнение с началните длъжности в адвокатските кантори, съдебната система и други клонове на правната област. Ето защо Комисията подкрепи конкретни цели, свързани с равенството между половете, в Стратегическия план на EUIPO за 2030 г.¹²⁰ EUIPO ще работи не само за постигане на равенство между половете в собствените си операции, но и за причините за дисбаланс между половете в областта на интелектуалната собственост и за разработване на целеви програми за увеличаване на участието на по-слабо представените групи в системата на интелектуалната собственост в Европа.

Програмата „Цифрова Европа“ вече включва WIDCON¹²¹ — специфична координация и подкрепа за създаване на мрежа от експертен опит и общност от заинтересовани страни с цел

114 <https://www.euipo.europa.eu/en/news/women-designers-underrepresented-and-paid-less-in-the-eu-study-reveals>

115 https://www.wipo.int/pressroom/en/articles/2023/article_0004.html

116 <https://www.epo.org/en/news-events/news/fewer-1-7-inventors-europe-are-women>

117 <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/14897>

118 Аз съм аз.

119 [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/596804/IPOL_STU\(2017\)596804_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/596804/IPOL_STU(2017)596804_EN.pdf)

120 https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/contentPdfs/about_euipo/strategic_plan/strategic-plan-2030_en.pdf

121 <https://bdva.eu/news/widcon-women-in-digital-project-kick-off/>

идентифициране на добри практики и насърчаване на участието на жените в ИКТ в целия ЕС. За да се помогне на държавите членки да постигнат напредък към целта за цифровото десетилетие, действието ще доведе до няколко резултата: I) доклад, в който се посочват основните пречки пред момичетата и жените при избора да учат или работят в областта на ИКТ и се определят възможните мерки за увеличаване на броя на жените в ИКТ; II) преглед на съответните национални и регионални стратегии и мерки; и iii) форум за докладване на напредъка и обсъждане на успешни и обещаващи инициативи за привличане на повече жени в областта на ИКТ.

В рамките на програмата „Цифрова Европа“ продължава финансирането за седмицата на кодовете на ЕС — инициатива на местно равнище, стартирана през 2013 г. Седмицата на кодексите на ЕС има за цел да разпространи изчислителното мислене и кодирането сред възможно най-много хора, както и да стимулира развитието на цифрови умения от ранна възраст, особено на момичетата, да ги насърчи да продължат обучението си в дисциплините в областта на НТИМ и да започнат кариера в областта на ИКТ, тъй като жените заемат само една трета от завършилите НТИМ,¹²² а една пета от жените са специалисти в областта на ИКТ¹²³.

Други съответни инициативи на Комисията включват: програмата на ЕСИ за лидерство на жените, подготвителното действие относно проявите за недостиг на инвестиции между половете в целия ЕС, схемата Women TechEU (вж. също глава 3)¹²⁴ и форума „Жените и момичетата в областта на НТИМ“ (вж. глава 4 за повече подробности).

Като част от плана за действие в областта на цифровото образование Комисията продължи да подкрепя проекта Girls Go Circular,¹²⁵ безплатна програма за онлайн обучение и ESTEAM Fests.¹²⁶ През 2024 г. Girl Go Circular обучи дигиталните и предприемаческите умения на 15.000 момичета на възраст 14—19 години в цяла Европа. ESTEAM Fests се съсредоточи върху изграждането на доверието на участниците, като същевременно подобриха своите цифрови и предприемачески умения. Те бяха удължени с още една година (2025 г.), за да имат повече време да разработят и стартират финалния наръчник ESTEAM и да организират два допълнителни фестивала за момичета. От 2022 г. насам 22 фестивала ESTEAM са достигнали до 1.898 жени и момичета в 13 държави. Онлайн, 2149 момичета и жени са били достигнати от 38 държави.

В доклад от 2024 г. относно неравнопоставеността между половете в образованието в областта на НТИМ се консолидират¹²⁷ настоящите резултати от научните изследвания, анализите на политиките и най-добрите практики във връзка с неравенството между половете в образованието в областта на науката, технологиите, инженерството и математиката (НТИМ). В доклада се подчертава многостранният характер на неравнопоставеността между половете в образованието и кариерите в областта на НТИМ, като се призовава за многостепенен подход, който да включва образователни реформи, политически интервенции, промени в нагласите на обществото и целенасочени механизми за подкрепа с цел ефективно преодоляване на тази разлика. Преодоляването на неравенството между половете в областта на НТИМ е не само въпрос за равенство в образованието, но и въпрос от критично значение

---

122 <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20240308-2>

123 Заети специалисти по ИКТ по пол [isoc_sks_itps]

124 https://eismea.ec.europa.eu/programmes/european-innovation-ecosystems/women-techeu_en

125 <https://eit-girlsgocircular.eu/>

126 https://eismea.ec.europa.eu/esteam-fests-and-communities-girls-and-women_en

127 <https://education.ec.europa.eu/eu/news/new-report-addresses-the-gender-gap-in-stem-education-across-educational-levels>

за икономиката и обществото, като се има предвид нарастващото значение на областите на НТИМ за корабоплаването в съвременния свят, стимулирането на иновациите и справянето с глобалните предизвикателства.

Действията „Мария Склодовска-Кюри“, водещата програма на ЕС за обучение, умения, мобилност и кариерно развитие на изследователите на всички етапи от кариерата им, продължиха да насърчават равенството в научноизследователските екипи чрез благоприятен за равенството между половете и приобщаващ подход, който обръща внимание на интегрирането на принципа на равенство между половете на всички равнища и продължава да включва разпоредби за равновесие между професионалния и личния живот с цел насърчаване на по-голямо участие на жените в научните изследвания и иновациите. КМСК продължи да отдава голямо значение на насърчаването на женски модели за подражание, включително изключителни надзорници на MSCA, координатори и стипендианти, които вдъхновяват момичетата и жените по целия свят да участват в науката. През 2024 г. проявите, организирани в рамките на MSCA, „Ноци на европейските изследователи,, „Изследователи в училищата,,и „Науката е чудо!“, отдадоха голямо значение на насърчаването на женски модели за подражание, които вдъхновяват момичетата да участват в науката и научните изследвания. През 2024 г. проф. Рана Санял, възпитаник на MSCA, беше носител на Европейската награда за жени новатори за 2024 г.

В рамките на европейското пространство за образование препоръката на Съвета относно привлекателни и устойчиви кариери във висшето образование,¹²⁸ приета през ноември 2024 г., включва данни и препоръки за насърчаване на многообразието, приобщаването и равенството между половете в академичните кариери.

Поканата за представяне на предложения по програма „Еразъм+“ от 2024 г. за експериментирание в областта на европейската политика подкрепя проекти, които разработват начини за преодоляване на пречките, които възпрепятстват момичетата и жените да участват в професионално образование и обучение и да продължат кариерата си в сектора на зелените/нулевите технологии чрез кампании, програми за наставничество, професионално ориентиране и модели за подражание, наред с други действия¹²⁹.

Комисията координира и съпредседателства работната група по талантите за растеж¹³⁰ като част от сътрудничеството между Съвета по търговия и технологии между ЕС и САЩ¹³¹. Работната група действа като платформа за обмен на политики, инструменти и данни за развитието на уменията в двата региона, за да стимулира развитието на талантите и уменията, необходими за нововъзникващите и съществуващите технологии. Едно от четирите работни направления беше съсредоточено върху темата за привличане на жени, млади хора и други по-слабо представени групи¹³² към работни места в областта на технологиите. Работната група приключи работата си на 4 април 2024 г.

---

128 Препоръка на Съвета от 25 ноември 2024 г. относно привлекателни и устойчиви кариери във висшето образование, C/2024/7282.

129 https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/erasmus/wp-call/2024/call-fiche_erasmus-edu-2024-pol-exp_en.pdf

130 https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/skills-and-qualifications/working-together/eu-us-talent-growth-task-force_en

131 https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/eu-us-trade-and-technology-council_en

132 Докладът за дейността по направлението и специалният аналитичен документ на ОИСР по тази тема, включително препоръките и най-добрите практики, събрани чрез проучване и семинар за партньорско обучение, могат да бъдат намерени [тук](#).

Поканите за представяне на предложения по бюджетните редове, посветени на социалния диалог, съдържат общо условие финансираните по тях дейности да обръщат необходимото внимание на равенството между половете и да избягват дискриминацията. През 2024 г. бяха обявени две покани за представяне на предложения: един относно подкрепата за социалния диалог и един относно мерките за информиране и обучение на организациите на работниците. Благодарение на тези покани за представяне на предложения, които са годишни покани, Комисията финансира различни проекти, посветени на равенството между половете. Някои от тях са специфични за сектора (търговия, прилагане на споразумението на социалните партньори относно жените в железопътния транспорт, грижите, пощенския сектор). Други имат междусекторно измерение и обикновено дават възможност на социалните партньори на национално равнище и на равнището на ЕС да споделят политически препоръки и добри практики по отношение на съответните измерения на равенството, като например разликата в заплащането на жените и мъжете и прозрачността в заплащането. Някои проекти оказват силно въздействие върху равенството между половете, тъй като са съсредоточени върху капацитета на социалните партньори в сектори с предимно женска работна сила (напр. грижи, сестрински грижи).

Накрая, с подкрепата на програмата CERV чрез Академията по европейско право, в сътрудничество с Европейската комисия бяха организирани шест семинара за обучение на съдии и практикуващи юристи относно законодателството на ЕС в областта на равенството между половете. През 2024 г. по време на тези семинари бяха обучени над 300 представители на академичните среди, съдии и практикуващи юристи, които се проведеха и на други езици, различни от английския (най-често на националните езици на съответните държави). Семинарите се проведеха в Прага, Копенхаген, София, Лисабон, Париж и Трир. Те имаха за цел да предоставят на участниците солидни познания за основните аспекти на законодателството на ЕС в областта на равенството между половете и неговото тълкуване от Съда на Европейския съюз. Те включваха семинари за обсъждане на практически случаи в работни групи, за да се даде възможност на участниците да се запознаят по-добре с практическите аспекти на прилагането на законодателството на ЕС в областта на равенството.

ДА ВОДИМ ЕДНАКВО ЧРЕЗ ОБЩЕСТВОТО

През 2024 г. беше постигнат известен напредък за постигане на напредък в лидерството на жените, но той остава ограничен и все още не е устойчив. Това се случва въпреки все по-голямата разлика между половете по отношение на завършилите висше образование при жените, която понастоящем е с 10,9 процентни пункта по-висока, отколкото при мъжете¹³³.

Както се вижда от данните от индекса EIGE за 2024 г., има напредък при жените в процеса на вземане на решения, но постигането на равенство между половете при вземането на решения все още е далечна цел. Участието на жените във всички сектори на обществения живот — особено в политиката, журналистиката и гражданското общество — е изправено пред по-силно насилие и омраза, особено онлайн.

Жените в процеса на вземане на политически решения

Евробарометър от 2024 г. показва, че повечето европейци отхвърлят стереотипите относно нагласите и способностите на жените и мъжете на ръководни позиции. Те например са съгласни (55 %), че са необходими временни мерки (напр. квоти), за да се преодолее съществуващото недостатъчно представителство на жените в политиката, и смятат, че наличието на повече жени в политиката води до по-добри политически решения. Въпреки това, повече от един на всеки пет все още има стереотипни възгледи, като например, че жените не са достатъчно амбициозни, за да получат по-високи позиции в дадена организация¹³⁴ и че „мъжете са по-добри лидери от жените“. Съществува и поляризация по възраст, която е по-голяма за по-младите хора: разликата в процентите на съгласие между жените и мъжете на възраст между 15 и 24 години е с 1/3 по-голяма, отколкото при по-възрастните възрастови групи¹³⁵. За твърдението, че „жените са твърде емоционални, за да бъдат добри лидери“, разликата в съгласието между младите жени и мъжете е два пъти по-голяма, отколкото между по-възрастните жени и мъжете¹³⁶. Това показва, че е налице по-голяма поляризация на възгледите между жените и мъжете сред 15—24-годишните, отколкото сред по-възрастните групи.

След изборите през юни 2024 г. 277 жени (38,5 %) и 441 мъже (61,3 %) заеха местата си в новия Европейски парламент през юли 2024¹³⁷ г. За първи път от въвеждането на преки избори за Европейски парламент през 1979 г. делът на жените членове на Европейския парламент (членовете на ЕП) намаля в сравнение с положението непосредствено преди изборите през април 2024 г. (39,7 %) и в сравнение с положението веднага след изборите за Европейски парламент през 2019 г. (40,7 %)¹³⁸. От друга страна, новоизбраните членове на

133 https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Gender_statistics#Highlights

134 В 21 държави повече от половината са съгласни, че наличието на повече жени в политиката води до по-добри политически решения, като най-голям е броят на жените в Португалия (83 %), Гърция (79 %) и Италия (78 %).

135 Разлика от 18 процентни пункта сред 15—24-годишните, в сравнение с 11 до 12 процентни пункта сред хората на възраст над 25 години.

136 Разлика от 13 процентни пункта сред лицата на възраст между 15 и 24 години, в сравнение с 6 до 9 процентни пункта сред лицата на възраст над 25 години; Вж. <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2974>.

137 <https://results.elections.europa.eu/en/mep-gender-balance/2024-2029/>. Един човек е записан с пол „друго“.

138 Представителството на жените спадна до 39,4 %, след като евродепутатите от Обединеното кралство напуснаха Парламента през март 2020 г.

ЕП избраха две жени, г-жа Мецола за председател на Парламента и г-жа Фон дер Лайен за председател на Европейската комисия¹³⁹.

В контекста на изборите за Европейски парламент през 2024 г. и други избори на национално и местно равнище държавите членки обсъдиха политическото участие на жените в рамките на мрежата за европейско сътрудничество в областта на изборите. По-специално държавите членки докладваха за участието на жени, които са кандидати. Те също така предоставиха обратна информация относно мерките, предприети в подкрепа на равенството между половете при достъпа до избори и участието в тях, като последващо действие във връзка с Препоръката на Комисията от 2023 г. относно приобщаващи и устойчиви изборни процеси¹⁴⁰. Дискусиите обхванаха и положението с политическото участие на ромското население и особено на жените от ромски произход, както и безопасността на кандидатите.

До момента 11 държави членки са приели законодателни квоти по пол, приложими към списъците с кандидати за национални избори¹⁴¹. От 11-те държави 10 имаха и законодателни квоти, приложими за европейските избори. Повечето от тези квоти определят минимална квота за всеки пол (35 % — 59 %) в списъка на кандидатите. Някои закони включват специфични разпоредби като „списъци с ципове“, при които мъжете и жените трябва да бъдат редувани или класирани на всеки определен брой длъжности. Малта разполага с механизъм за коригиране на пола, който автоматично разпределя до 12 допълнителни места за по-слабо представения пол, ако бъде избран по-малко от 40 % от всеки пол.

През 2024 г. данните от EIGE показват (вж. фигура 1), че участието на жените в националните парламенти се увеличава малко по-бързо в държавите членки с квоти, отколкото в държавите членки без квоти. Ако тази тенденция продължи, държавите членки с квоти биха могли да постигнат равенство между половете до 2032 г., а държавите членки без квоти — до 2040 г.

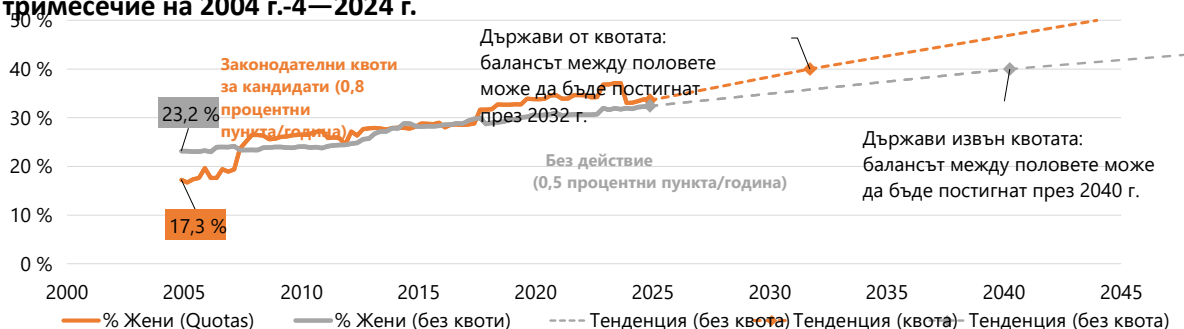
---

139 <https://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs/data-talks/despite-hopes-progress-european-parliament-elections-led-decline-womens-representation>

140 Препоръка (ЕС) 2023/2829 на Комисията от 12 декември 2023 г. относно приобщаващи и устойчиви изборни процеси в Съюза и засилване на европейския характер и ефективното провеждане на изборите за Европейски парламент, ОВ L 2023/2829, 20.12.2023 г.

141 Белгия, Ирландия, Гърция, Испания, Франция, Хърватия, Италия, Люксембург, Полша, Полша и Словения.

Фигура 1: Дял на жените в единичните/долните камари на националните парламенти в държавите — членки на ЕС, със и без законодателни квоти или действия, четвърто тримесечие на 2004 г.-4—2024 г.

Източник: Собствени изчисления въз основа на данни от статистическата база данни на EIGE относно равенството между половете: Национални парламенти

Бележки: Данните изключват Хърватия за периода 2004—2006 г., страната беше добавена към събирането на данни през 2007 г. Държавите постепенно бяха добавени към групата на квотите с приемането на законодателство. Малта е включена в групата на квотите. Румъния е включена в групата извън квотата.

Данните от ноември 2024 г. отново показват, че само в шест държави членки жените съставляват над 40 % от членовете на парламента (единична/долна камара), като Швеция достига 45,6 %, Финландия — 45,5 %, Дания — 44,7 %, Испания — 44,6 % и Белгия и Нидерландия — 40,7 %¹⁴². В другия край на скалата жените съставляват по-малко от 25 % от членовете на парламента в пет държави членки. В низходящ ред това са Ирландия, Словакия, Румъния, Унгария и Кипър.

Средно за ЕС делът на жените — членове на единични/долни камари на парламента, понастоящем е 33,1 % (фигура 2)¹⁴³. Това е много слабо увеличение в сравнение с 2023 г. (33 %), но отбелязва възходяща тенденция за втора поредна година след спад от 33,2 % на 32,4 % през 2022 г. Напредъкът на национално равнище се забави през последните години. Това подчертава, че е необходима повече работа, за да се привлекат повече жени в политиката.

В Словения Министерството на труда, семейството, социалните въпроси и равните възможности, заедно с Университета в Марибор, Университета за образование за възрастни Celje и Института за политическо управление, изпълниха проекта EWA, съфинансиран от програмата на ЕС за CERV от 2022 г. до 2024 г. Проектът EWA имаше за цел да увеличи политическото участие на младите жени чрез промяна на явяванията за жените в политиката и гражданското участие, които се основават на стереотипи, свързани с пола. Дейностите по проекта бяха насочени към овластяване на жените, както индивидуално, така и системно, чрез създаване на по-добри възможности за активно участие на жените в политическата и гражданската сфера.¹⁴⁴

142 Източник: Статистическа база данни на EIGE. Данните са последно актуализирани през ноември 2024 г. [Показател: жените в процеса на вземане на решения | policy | Национални парламенти: председатели и членове.](#)

143 Източник: Статистическа база данни на EIGE. Данните са последно актуализирани през ноември 2024 г. [Показател: жените в процеса на вземане на решения | policy | Национални парламенти: председатели и членове.](#)

144 <https://ewa.si/en/>

През 2024 г. кипърският комисар по въпросите на равенството между половете в сътрудничество с Министерството на образованието,

Спортът и младежта проведеха писмено състезание за есе за жени, завършили висше образование със заглавие „Ако бях министър, какво щях да променя“. Действието беше насочено към дипломираните жени студенти, насърчавайки ги да изберат проблем и да напишат есе за това какво би могло да работи по-добре във всички области на дейност. Победителите в състезанието след това наблюдаваха министрите, както жени, така и мъже, за един ден. Младите момичета имаха възможност да обсъдят с министрите, да участват в срещи с министрите, но също така да стимулират дискусиата между политиците и младите момичета. Този конкурс ще се повтаря всяка година и има за цел да мотивира младите жени да се занимават с политика.

Белгия поръча проучване на сексизма в политиката по време на миналогодишния предизборен период. Целта на изследването е да се разбере дали, как и защо кандидатите са жертви на сексизма, да разберат последиците от него и да предложат начини за борба със сексисткото поведение по време на предизборните кампании. През периода на кампанията преди изборите в Белгия през юни 2024 г. бяха анализирани близо 44000 реакции по отношение на публикациите в социалните медии, а бяха проведени 25 задълбочени интервюта. Проучването заключава, че жените кандидати по-често са обект на сексизъм и враждебност по-общо и че сексизмът приема много форми и се среща на много различни места, онлайн и офлайн. Тя оказва сериозно въздействие върху психичното благосъстояние и политическите амбиции на жените, което представлява заплаха за демокрацията¹⁴⁵.

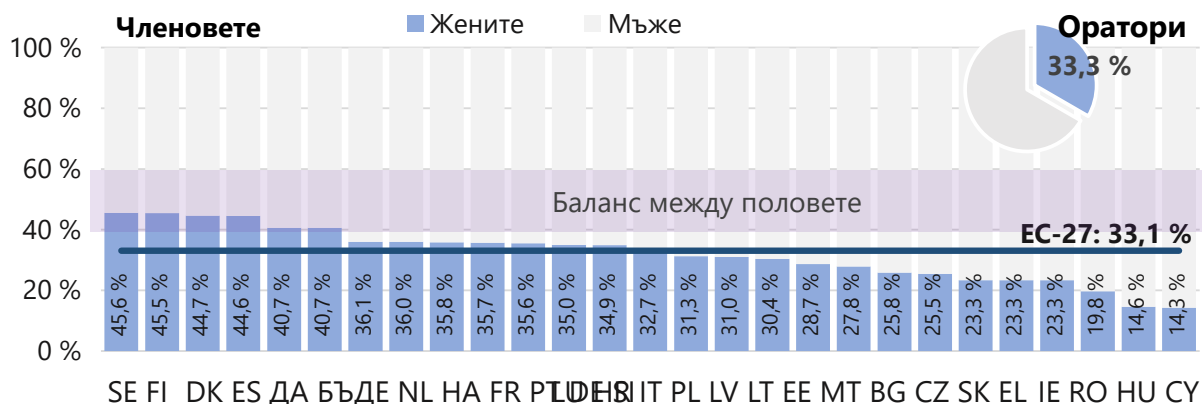
В Испания през август 2024 г.¹⁴⁶ беше одобрен Устройствен закон 2/2024 относно равното представителство и балансираното присъствие на жените и мъжете. Тя има за цел да отиде по-далеч в счупването на стъкления таван при вземането на политически и икономически решения, като въведе задължителни списъци с ципове и изрично изисква балансирано представителство (нито полът може да съставлява повече от 60 % или по-малко от 40 %) в конституционните органи или органи от конституционно значение, както и при назначаването на министри и заместник-председатели, както и на хората на най-високо равнище на отговорност в общата държавна администрация, както и в други съответни органи.

145 <https://igvm-iefh.belgium.be/fr/actualite/>

[le sexisme et l'hostilité durant la campagne électorale impactent surtout les candidates](#)

146 <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2024-15936>

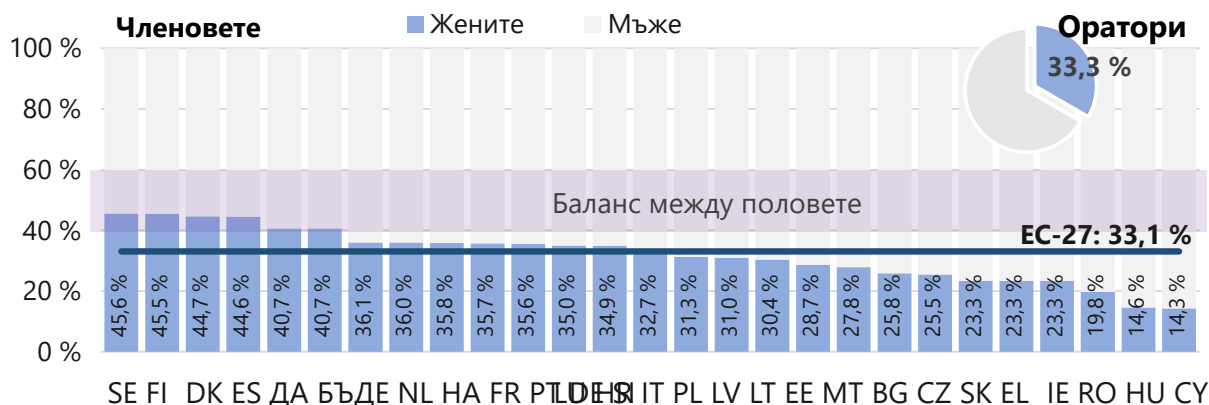
Фигура 2: Процент на жените и мъжете в единични и долни камари на националните парламенти в ЕС, ноември 2024 г.

Източник: База данни на EIGE за данни за равенството между половете

Средно за ЕС процентът на жените висши министри е намалял от 33,4 % през 2023 г. на 32,8 % през 2024 г., което представлява намаление с 0,6 процентни пункта. Въпреки това в 9 държави членки най-малко 40 % от висшите министри са жени (Белгия, Германия, Естония, Испания, Франция, Латвия, Литва, Нидерландия, Финландия и Швеция). Това е една държава членка повече от миналата година. В противоположните краища на спектъра Финландия съобщава, че има мнозинство от жените (57,9 %), докато Унгария в момента няма нито една жена висш министър.

Фигура 2: Процент на жените и мъжете в единични и долни камари на националните парламенти в ЕС, ноември 2024 г.

Източник: База данни на EIGE за данни за равенството между половете

Представителството на жените в правителството е важно, но също толкова важно е да се разгледат специфичните портфейли, държани от жените. Анализът на EIGE показва, че въпреки че жените заемат почти една трета от висшите министерски длъжности, те представляват само по-малък дял от министрите с портфейли с „основни функции“, т.е.

външни и вътрешни работи, отбрана или правосъдие (25,9 %),¹⁴⁷ икономика (24,3 %)¹⁴⁸ и инфраструктурни¹⁴⁹ портфейли (32,5 %) и значително по-голям дял на министрите със социални или културни портфейли (48 %)¹⁵⁰. Това е дългогодишен модел, който показва разпределение на министерски портфейли, което по някакъв начин отразява стереотипите, свързани с пола.

Що се отнася до жените, водещи позиции в националните системи, само 9 от 27-те национални парламента, с един по-малко в сравнение с 2023 г., са имали жена председател на Парламента¹⁵¹. Към декември 2024 г. 4 (6 през 2023 г.) жени ръководители на правителства в ЕС и 3 жени президенти от общо 21 (3 през 2023 г.).¹⁵²

Не само броят на жените на ръководни позиции в националните системи намалява. Когато човек разглежда как отговорностите са разделени в политическите партии, той вижда същата тенденция. Само 25,8 % (26,8 % през 2023 г.)¹⁵³ от политическите партии в ЕС имат жени лидери, докато 33,5 % (36,9 % през 2023 г.) от заместник-лидерите са жени¹⁵⁴.

На регионално равнище виждаме друга тенденция. Последните данни от ноември 2024 г. показват, че броят на жените в регионалните асамблеи и общински съвети се е увеличил, макар и леко. Те представляват 36,3 % (35,7 % през 2023 г.)¹⁵⁵ от членовете на регионални събрания в целия ЕС и 34,8 % (34,5 % през 2023 г.) от членовете на местните/общинските съвети (фигура 4)¹⁵⁶.

Само в 4 от 19-те държави членки (4 през 2023 г.), които разполагат с правомощия за самоуправление на регионално равнище, всеки пол съставлява най-малко 40 % от членовете както на местни/общински, така и на регионални събрания.

---

147 Източник: Статистическа база данни на EIGE. Последно актуализиран през ноември 2024 г. [Indicator: жените в процеса на вземане на решения | policy | Национални правителства: министри по старшинство и длъжност на правителството | основни функции.](#)

148 Източник: Статистическа база данни на EIGE. Последно актуализиран през ноември 2024 г. [Показател: жените в процеса на вземане на решения | policy | Национални правителства: министри по старшинство и длъжност на правителството | икономически функции.](#)

149 Източник: Статистическа база данни на EIGE. Последно актуализиран през ноември 2024 г. [Показател: жените в процеса на вземане на решения | policy | Национални правителства: министри по старшинство и функции на правителствените | инфраструктурни функции.](#)

150 Източник: Статистическа база данни на EIGE. Последно актуализиран през ноември 2024 г. [Показател: жените в процеса на вземане на решения | policy | Национални правителства: министри по старшинство и функции на правителството | социално-културни функции.](#)

151 Източник: Статистическа база данни на EIGE. Последно актуализиран през ноември 2024 г. [Показател: жените в процеса на вземане на решения | policy | Национални парламенти: председатели и членове | председатели на Парламента.](#)

152 Източник: Статистическа база данни на EIGE. Последно актуализиран през ноември 2024 г. [Показател: жените в процеса на вземане на решения | policy | Национални правителства: президенти и министър-председатели | Ръководител на правителството и показател: жените в процеса на вземане на решения | policy | Национални правителства: президенти и министър-председатели | президент.](#)

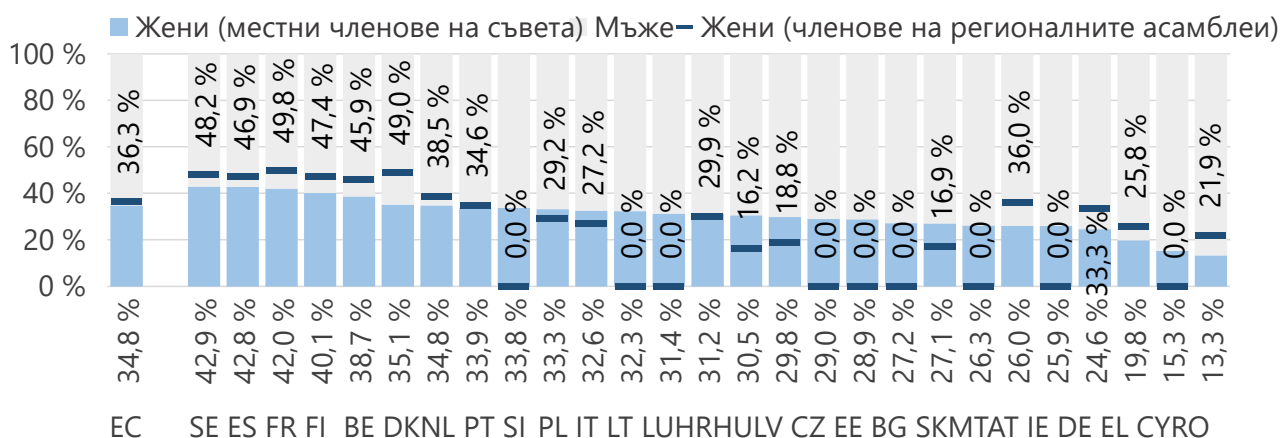
153 Източник: Статистическа база данни на EIGE. Последно актуализиран през юли 2024 г. [Показател: жените в процеса на вземане на решения | policy | Основни политически партии: лидер на партията.](#)

154 Източник: Статистическа база данни на EIGE. Последно актуализиран през юли 2024 г. [Показател: жените в процеса на вземане на решения | policy | Основни политически партии: заместник-ръководители.](#)

155 Източник: Статистическа база данни на EIGE. Последно актуализиран ноември 2024 г. [Показател: жените в процеса на вземане на решения | policy | Регионални асамблеи: членове.](#)

156 Източник: Статистическа база данни на EIGE. Последно актуализиран ноември 2024 г. [Показател: жени в процеса на вземане на решения | Политика | Местни/общински съвети: членове на ЕП.](#)

Фигура 4: Дял на жените членове в регионалните асамблеи и местните съвети в държавите — членки на ЕС, 2024 г.

Източник: База данни на EIGE за данни за равенството между половете

Бележка: Няма региони с правомощия за самоуправление в България, Естония, Ирландия, Кипър, Литва, Люксембург, Малта или Словения. Данните за регионалните асамблеи в Португалия обхващат само Азорските острови и Мадейра.

Напредъкът продължи и в съдебната власт, като членовете на върховните съдилища се преместиха от 43,5 % на 45,1 % (спрямо 37,2 % през 2014 г.), а председателят на съда — от 37 на 40,7 % (29,6 % през 2014 г.).

На равнището на Европейската комисия, докато предишната Комисия започна с 13 жени от 27, новият колегиум на членовете на Комисията постига само баланс между половете, като 11 от 27 жени (40,7 %). Тази цифра представлява значително подобрене в сравнение с положението след получаването на първия набор от кандидатури от държавите членки. Освен това председателят Фон дер Лайен реши да промени дела на равнището на шестимата изпълнителни заместник-председатели, като назначи четири жени и двама мъже.

На управленско равнище Комисията отбеляза значителен напредък в постигането на баланс между половете. По време на първата Комисия „Фон дер Лайен“ назначенията на жени на висши ръководни длъжности са се увеличили от 37 % на 48 % и от 42 % на 49 % на средни ръководни длъжности, достигайки като цяло 49 %¹⁵⁷. Това безпрецедентно увеличение на представителството на жените на управленско равнище изискваше обединените усилия на всички отдели на Комисията. Тя беше постигната чрез програми за развитие на талантите за жени служители и специфични цели за генералните дирекции (ГД), като същевременно се гарантира, че всички назначения се основават на заслуги.

Комисията продължи да следи отблизо назначенията на ръководни кадри, за да гарантира запазването на баланса между половете. Комисията разработва инициативи за изграждане на набор от таланти и мерки в подкрепа на балансираното назначаване на мъже и жени.

Корпоративната програма на Комисията за развитие на женски таланти, която се състои от специализирано обучение, наставничество, подкрепа и подготовка за средно управленско управление, също се оказа успешна за улесняване на баланса между половете в

157 Данни към 1 януари 2025 г.

управлението. Около 96 колеги жени участват в шестия кръг на тази програма, който продължава до февруари 2025 г. От общо 545 жени, участвали в първите пет кръга, 200 (37 % от участниците) са назначени на длъжност началник-отдел.

Освен това са създадени специализирани коучинг програми както за средни мениджъри, които се стремят да станат висши мениджъри, така и за утвърдени висши мениджъри, които имат за цел да се развиват в рамките на настоящата си позиция или да се подготвят за по-високи отговорности. Досега 185 жени (151 средни мениджъри и 34 висши мениджъри) са участвали или участват в тези програми.

През януари 2025 г. Комисията достигна 51 % жени на средни ръководни длъжности в изпълнителните агенции. Сред висшите мениджъри в момента 4 от 6 директори на изпълнителни агенции са жени.

Постигнат е напредък и в насърчаването на съобразено с равенството между половете лидерство във външната дейност на ЕС. В съответствие с Плана за действие на ЕС относно равенството между половете в областта на външните отношения (GAP III) ЕС въведе програма за лидерство, съобразена с равенството между половете, с подкрепата на Шведската академия „Фолке Бернадот“ (FBA). Към декември 2024 г. 80 % от висшите ръководители на Европейската служба за външна дейност са обучени в поне един от двата модула, докато е създадена мрежа от 73 фокусни точки по въпросите на равенството между половете, обхващаща почти всички отдели на ЕСВД, и предлага ежемесечни обучения относно интегрирането на принципа на равенство между половете и обмена на най-добри практики.

Пактът за гражданска политика за сигурност и отбрана (ОПСО), приет през май 2023 г., също така поема ангажимент за засилване на съобразеното с равенството между половете лидерство в мисиите и постави целта 40 % от жените да бъдат включени в международния персонал. Всички граждански мисии по линия на ОПСО са предназначени да включват специални съветници по въпросите на равенството между половете и мрежи от звена за контакт по въпросите на равенството между половете. От началото на 2024 г. въвеждащото обучение за ръководителите на мисии по линия на ОПСО включва компоненти за съобразено с равенството между половете ръководство.

Жените в процеса на вземане на икономически решения

В икономическата сфера жените продължават да бъдат недостатъчно представени в корпоративните органи за вземане на решения в целия ЕС. За да се справи с този проблем, ЕС прие Директивата за подобряване на баланса между половете в управителните съвети на дружествата,¹⁵⁸ която изисква големите дружества от ЕС, допуснати до борсова търговия, да достигнат най-малко 40 % от всеки пол сред членовете на управителните съвети без изпълнителни функции или 33 % от всички директори до 30 юни 2026 г. На дружествата, които не отговарят на целите, е възложено да прилагат процедурните изисквания, гарантиращи прозрачността на процеса на подбор, и да докладват за предприетите или планираните мерки за постигане на балансирано представителство на половете в своите управителни съвети. Тези изисквания трябва да бъдат наложени чрез санкции.

Директивата трябваше да бъде транспонирана до 28 декември 2024 г. До момента 17 държави членки не са нотифицирали националните мерки за пълно транспониране на

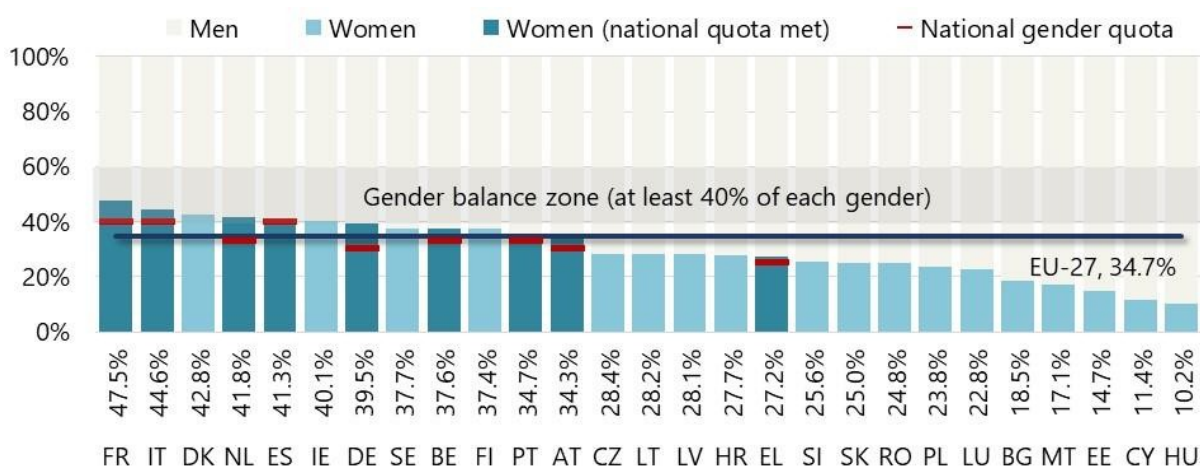
¹⁵⁸ Директива (ЕС) 2022/2381 на Европейския парламент и на Съвета от 23 ноември 2022 г. за подобряване на баланса между половете сред директорите на дружества, допуснати до борсова търговия, и свързани мерки, ОВ L 315, 7.12.2022 г., стр. 44.

законодателството. През февруари 2025 г. Комисията официално уведоми тези държави членки за неспазването на правото на ЕС.

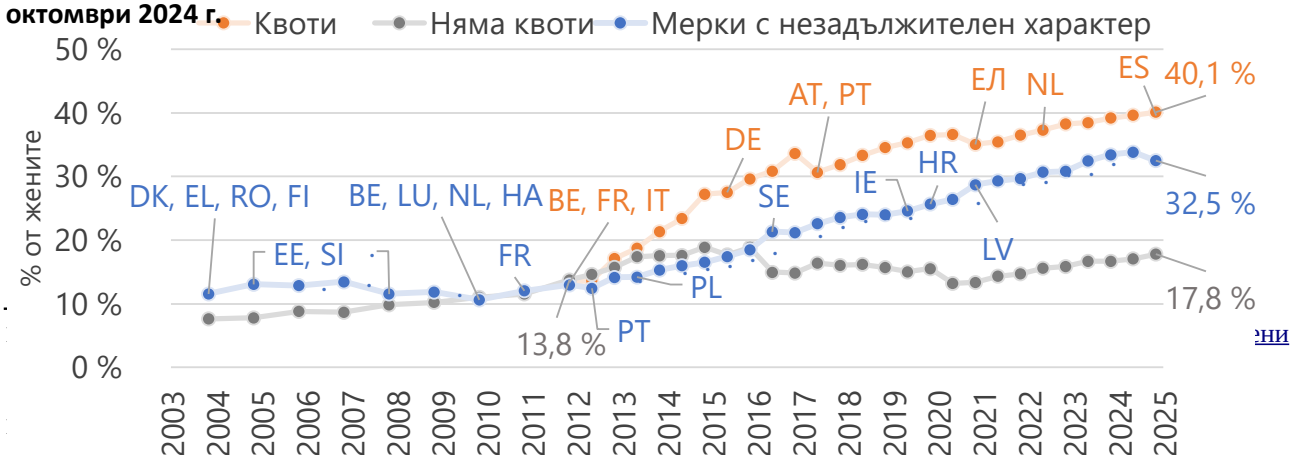
Последните данни на EIGE показват увеличение на броя на жените в управителните съвети на най-големите дружества, допуснати до борсова търговия, което представлява нов връх. През 2024 г. 34,7 % от членовете на управителните съвети на дружествата, допуснати до борсова търговия в ЕС, са жени, в сравнение с 33,8 % през 2023¹⁵⁹ г. От всички държави членки 12 са постигнали целта за най-малко 33 % жени сред всички членове на управителния съвет¹⁶⁰.

Фигура 5: Дял на жените и мъжете в управителните съвети на най-големите дружества, допуснати до борсова търговия в ЕС, октомври 2024 г.

Източник: EIGE, Статистика за равенството между половете

Фигура 6: Дял на жените в управителните съвети на най-големите дружества, допуснати до борсова търговия, в държавите — членки на ЕС, със и без национални квоти по пол, 2003 г. — октомври 2024 г.

Франция (47,5 %). Това е същото число като през 2023 г. Що се отнася до дела на жените без изпълнителни функции, осем държави членки изпълняват предложената цел на ЕС от най-малко 40 % (Фигура 7): Италия (50,0 %), Франция (49,8 %), Ирландия (46,7 %), Испания (46,2 %), Португалия (42,2 %), Нидерландия (43,1 %), Дания (42,8 %) и Белгия (40,3 %).

(страните с квоти са в син цвят) на данни съответно през 2004 г. и 2007 г.). Държавите са включени в съответната група въз основа на годината на приемане на законодателството/меката мярка. Мерки с незадължителен характер: Дания, Гърция, Румъния, Финландия (2003 октомври), Естония, Slovenia (2004 октомври), Испания (2007 октомври), Белгия, Люксембург, Нидерландия, Австрия (октомври 2009 г.), Франция (октомври 2010 г.), Португалия (2012 октомври), Полша (2013 април), Швеция (2016 април), Ирландия (2019 април), Хърватия (2019 октомври), Латвия (2020 октомври). Квота: Белгия, Франция, Италия (2011 октомври), Германия (2015 април), Австрия, Португалия (2017 април), Гърция (2020 октомври 2020 г.), Нидерландия (2022 април), Испания (2024 октомври).

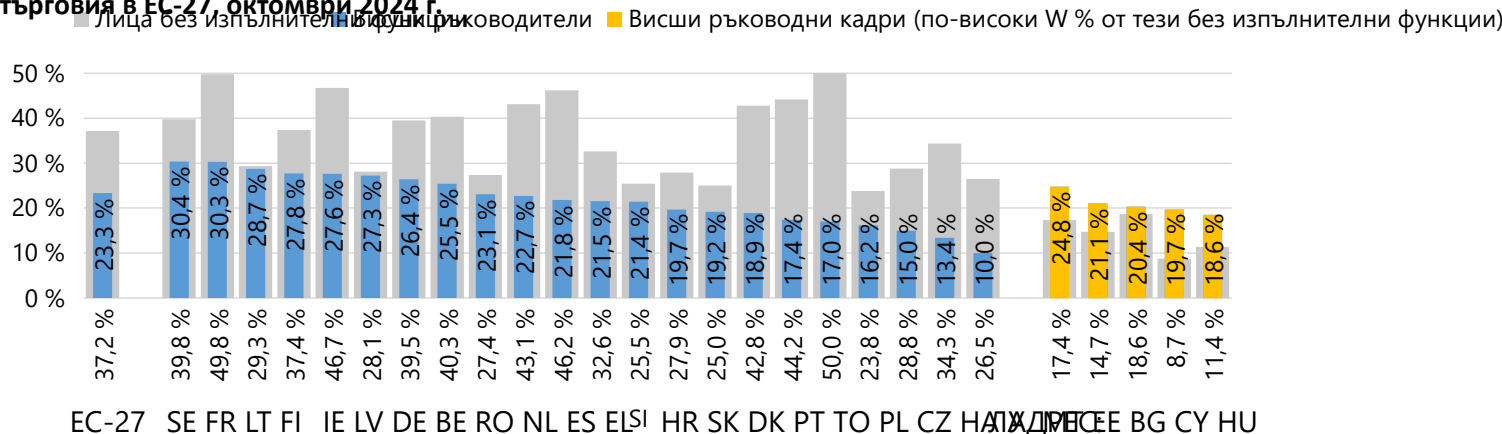

Правителствените инициативи за постигане на по-голямо равенство между половете в корпоративното ръководство обхващат спектър от подходи, вариращи от незадължителни „меки“, мерки, които насърчават доброволните действия на дружествата, до по-строги „твърди“ регулаторни подходи, които налагат правно обвързващи квоти, придружени от санкции за неспазване.

От 2014 г. насам се наблюдава забележимо подобрение в представителството на жените в управителните съвети на най-големите дружества в повечето държави — членки на ЕС, макар и с различна степен на напредък. Държавите, които са предприели някакъв вид действия, като цяло са постигнали по-значителни подобрения в представителството на жените, въпреки че съществуват някои изключения.

След период на ускорен напредък между 2010 г. и 2015 г., дължащ се главно на подобренията във Франция, Италия и Германия, напредъкът се забави, тъй като държавите постепенно постигнаха или се доближиха до съответната си законодателна цел (фигура 6).

Фигура 7: Дял на жените сред изпълнителните и неизпълнителните членове на двата най-висши органа за вземане на решения на най-големите дружества, допуснати до борсова търговия в ЕС-27, октомври 2024 г.

Източник: База данни на EIGE за данни за равенството между половете

Делът на жените, заемащи длъжности без изпълнителни функции в двата най-големи органа за вземане на решения в най-големите дружества, допуснати до борсова търговия в ЕС, е 37,2 %. Въпреки това делът на жените на ръководни длъжности е значително по-нисък (23,3 %). Това несъответствие (по-малко жени ръководители, отколкото жени без изпълнителни функции) се наблюдава в повечето държави — членки на ЕС (22 от 27).

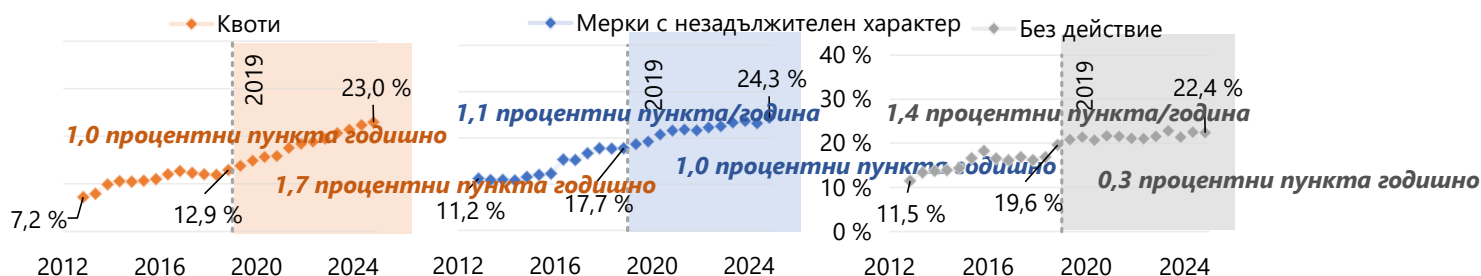
В осем държави членки лицата без изпълнителни функции са балансираны по отношение на половете (фигура 7). По отношение на ръководните кадри жените представляват по-малко от 3 на 10 ръководители във всички държави — членки на ЕС.

Законодателните усилия на национално равнище изиграха важна роля за значителното увеличаване на представителството на жените на равнището на управителните съвети. Обикновено квотите се прилагат само за борда на най-високо ниво, който често се състои от лица без изпълнителни функции, така че изпълнителните позиции да не бъдат засегнати

толкова много. Въпреки това все по-голям брой държави разширяват обхвата на законодателните мерки, за да включат висши ръководни длъжности.

От 2012 г. до 2019 г. държавите с квоти, държавите с меки мерки и държавите, в които не се предприемат действия, показват подобни годишни темпове на увеличение на дела на жените ръководители. От 2019 г. насам темпът на промяна за жените ръководители в държавите членки с квоти се е увеличил, докато в държавите членки с меки мерки или без предприемане на действия темпът на промяна всъщност е намалял. С по-бързия темп на промяна делът на жените ръководители в държавите с квоти (23,0 %) достигна равнище, подобно на това в групите от държави с меки мерки (24,3 %) и държави, в които не се предприемат действия (22,4 %), въпреки че започна от по-нисък дял на жените ръководители през 2019 г. (съответно 12,9 % спрямо 17,7 % и 19,6 %).

Фигура 8: Дял на жените сред изпълнителните членове на двата най-висши органа за вземане на решения на най-големите дружества, допуснати до борсова търговия в ЕС-27, по видове действия, октомври 2012 г. — октомври 2024 г.

Източник: собствени изчисления въз основа на данни от статистическата база данни на EIGE относно равенството между половете: Групата на квотите включва държави членки с национални квоти по пол, които постепенно се основават на годината на приемане: Белгия, Франция и Италия от 2011 г.; Германия от 2015 г.; Австрия и Португалия от 2017 г.; Гърция от 2020 г.; Нидерландия от април 2022 г.; и Испания от август 2024 г. В случаите с няколко мерки се използва най-ранната година на приемане за категоризиране на държавите от съответната група. За повече подробности вж. приложението.

Въпреки че понастоящем жените съставляват повече от 30 % от членовете на управителните съвети, броят на жените на председатели на управителни съвети или на ръководни длъжности (съответно 8,8 % и 8,5 %) остава нисък.

Също така през 2024 г. мъжете продължават да превъзхождат жените в процеса на вземане на решения във финансовите институции. Въпреки че и трите финансови институции на ЕС са ръководени от жени, в сравнение с само две през 2023 г., управителните съвети ¹⁶¹ на тези институции продължават да бъдат доминирани от мъже, които заемат 84,7 % (79,7 % през 2023 г.) от местата в управителните съвети, което означава, че дялът на жените е намалял от 20,3 % през 2023 г. на 15,3 % през 2024 ¹⁶² г.

На национално равнище броят на жените на ключови ръководни длъжности (т.е. членове на най-висшите органи за вземане на решения) в централните банки се е увеличил до 32 % в сравнение с 29,3 % през 2023 ¹⁶³ г. Жените също заемат 36,2 % от длъжностите заместник-управители, в сравнение с 37,5 % през 2023 г. ¹⁶⁴ На национално равнище е налице балансирано представителство на половете сред жените и мъжете в централната банка само на шест държави членки (Литва, Франция, Люксембург, Италия, Португалия и Ирландия). Когато погледнем управителите на централните банки в държавите членки, Испания назначи жена управител през 2024 г., докато останалите 26 управители остават мъже, както и през 2023 ¹⁶⁵ г.

161 Източник: Статистическа база данни на EIGE относно равенството между половете. Последно актуализиран през юли 2024 г. [Показател: жени в процеса на вземане на решения | бизнес и финанси | Финансиране | Европейски финансови институции: председател или председател.](#)

162 Източник: Статистическа база данни на EIGE относно равенството между половете. Последно актуализиран през юли 2024 г. [Показател: Европейски финансови институции: председатели и членове | Статистическа база данни за равенството между половете | Европейски институт за равенство между половете.](#)

163 Източник: Статистическа база данни на EIGE относно равенството между половете. Последно актуализиран на 6 декември 2024 г. [Показател: жени в процеса на вземане на решения | бизнес и финанси | Финанси | | Централни банки: членове на всички ключови органи за вземане на решения.](#)

164 Източник: Статистическа база данни на EIGE относно равенството между половете. Последно актуализиран на 6 декември 2024 г. [Показател: жени в процеса на вземане на решения | бизнес и финанси | Финанси | | Централни банки: заместник/заместник-управители.](#)

165 Източник: Статистическа база данни на EIGE относно равенството между половете. Последно актуализиран на 6 декември 2024 г. [Показател: жени в процеса на вземане на решения | бизнес и финанси | Финанси | |](#)

Освен това според наблюдението на Европейския съвет за финансови услуги от ЕУ разликата в заплащането на жените и мъжете се увеличава за членовете на управителните съвети без изпълнителни функции в сектора на финансовите услуги: През 2023 г. жените получават средно 36 % по-малко от мъжете в управителните съвети на банките, застрахователите и управителите на активи в сравнение с 31 % разлика през 2019 г. Жените получават по-малко заплащане, когато работят в управителни комисии, като например одит и номинация. Жените председатели на комисии печелят половината от своите колеги мъже и членове на комисии със 75 % по-малко. Междувременно в САЩ и Канада разликата между заплащането на мъжете и жените в управителните съвети е намаляла през 2023 г. от 2019 г. до 5 % от 7 %, установи ЕУ. Жените също печелят почти толкова, колкото мъжете, когато са назначени за председатели или членове на комитетите на управителните съвети в Северна Америка.

Жените също са недостатъчно представени в предприемачеството, тъй като жените представляват само 32 % от самостоятелно заетите лица в ЕС. Те съставляват едва 31 % от стартиращите предприемачи, включително в областта на дълбоките технологии. В подкрепа на жените, водещи стартиращи предприятия в областта на дълбоките технологии, през 2024 г. консорциумът Women TechEU отправи две покани за представяне на предложения. ¹⁶⁶ Всеки избран стартър получава безвъзмездна помощ в размер на 75,000 EUR. Схемата Women TechEU беше стартирана като пилотна схема през 2021 г. и се превърна в цялостна инициатива през 2022 ¹⁶⁷ г. Схемата подкрепя европейски стартиращи предприятия в областта на дълбоките технологии на ранен етап в продължение на най-малко шест месеца към момента на подаване, основани или съвместно основани от жени, заемащи висши ръководни длъжности (главен изпълнителен директор, главен технологичен директор, главен научен директор или еквивалентен). Освен безвъзмездните средства, жените учредители могат да се възползват и от наставничество, наставничество, работа в мрежа и целево обучение в рамките на програмата на Европейския съвет по иновациите (ЕСИ) за лидерство на жените ¹⁶⁸.

За да се насърчи участието на жените в иновациите в рамките на ЕСИ, бяха приложени няколко мерки в съответствие с публикуваното от Съвета на ЕСИ изявление относно равенството между половете и многообразието в ЕСИ ¹⁶⁹. Тези мерки имат за цел да насърчат по-приобщаваща и разнообразна иновационна екосистема. Участието на жени главни изследователи и координатори в проекти на ЕСИ също се проследява отблизо, а ръководените от жени консорциуми в преход. През 2024 г., за да подкрепи растежа на жените основатели в стартиращи предприятия в дълбоки технологии, програмата на ЕСИ за жени лидери предложи възможности за обучение, наставничество и изграждане на мрежи за жени предприемачи и изследователи, търсещи лидерски позиции в бизнеса.

В допълнение към тези мерки ЕСИ финансира GENDEX — пилотен проект, започнал през 2024 г., за събиране и анализ на данни за пола и многообразието в рамките на иновационната екосистема и за създаване на индекс на равенството между половете и многообразието. ¹⁷⁰ ЕСИ започна действие относно недостига на инвестиции между половете при възлагането

[Централни банки: губернатори.](#)

¹⁶⁶ <https://womentecheuropa.eu/>

¹⁶⁷ Частта „Европейски иновационни екосистеми“, от работната програма на „Хоризонт Европа“ има за цел, наред с другото, да насърчи водещата роля на жените и талантите в областта на иновациите, включително в областта на дълбоките технологии, да изгради по-справедливи, по-приобщаващи и по-проспериращи иновационни екосистеми в ЕС.

¹⁶⁸ https://eic.ec.europa.eu/eic-funding-opportunities/bas/eic-women-leadership-programme_en

¹⁶⁹ https://eic.ec.europa.eu/document/download/8d2b88ac-2516-4f03-bc10-f3e5641ecdf1_en?filename=EIC_Gender_Diversity%20statement_June%202021.pdf

¹⁷⁰ <https://eurogendex.org/>

на обществени поръчки, което има за цел събирането, хармонизирането и споделянето на данни за многообразието в рамките на иновационната екосистема, включително на равнището на ЕСИ и ЕС, както и в сектора на рисковия капитал. Това ще спомогне за разработването на базови стойности, ще наблюдава напредъка и ще предоставя информация за целенасочени действия за насърчаване на многообразието и приобщаването в иновационната екосистема.

Освен това през 2024 г. беше отправена покана за представяне на кандидатури за наградата на ЕС за жени новатори. Тази награда отличава жените предприемачи, които стоят зад най-променящите игри иновации в Европа, и ще присъди девет награди в три категории¹⁷¹. Наградата награждава жени, чиито революционни иновации водят до положителна промяна за хората и планетата.

Жените също са значително по-слабо представени в инвестициите, като само 9 % от инвеститорите са жени, според доклада She Figures 2024. Освен това жените продължават да се сблъскват със значителни пречки пред достъпа до финансиране както като предприемачи, така и като инвеститори. Въпреки доказателствата, че ръководените от жени стартиращи предприятия носят висока възвръщаемост, само малка част от рисковия капитал в ЕС се инвестира в дружества, основани или съосновани от жени.

Структурни предубеждения, неподатливи на риск инвестиционни модели и липса на различни лица, вземащи решения във финансовата сфера

институциите и фондовете за рисков капитал допринасят за този постоянен недостиг. С програмата InvestEU за първи път бяха въведени критерии за равенство между половете, които се прилагат за капиталовите финансови посредници. Критериите са съсредоточени върху равнопоставеността между половете във фондовете за рисков капитал и фондовете за дялово участие на различни равнища на вземане на решения (висше ръководство, инвестиционни комитети). Най-малко 25 % от финансовите посредници, подпомагани от InvestEU чрез групата на Европейската инвестиционна банка (основен партньор по изпълнението), трябва да отговарят на критериите за равенство между половете¹⁷². Според първите резултати от изпълнението целта от 25 % вече е надхвърлена.

Освен това консултантският център InvestEU продължи да предоставя консултантски услуги, свързани с равенството между половете, включително чрез годишната конференция по въпросите на равенството между половете за жените инвеститори, програма за наставничество за управителите на фондове,¹⁷³ наскоро стартирано проучване на финансовите продукти от банки и други заемодатели, насочено към жени и ръководени от жени предприятия, и програма за обучение на банките по въпросите на равенството между половете, която ще започне през март 2025 г.

За да допълни тези действия, през 2024 г. Комисията стартира Европейската мрежа на убедените в равенството между половете инвеститори WomenINvestEU¹⁷⁴. Мрежата обединява водещи участници от цялата верига за доставки на инвестиции с общата цел за увеличаване на инвестициите, насочени към равенството между половете, за да се даде

171 https://eic.ec.europa.eu/eic-prizes/european-prize-women-innovators-powered-eic-eit_en

172 В рамките на InvestEU се счита, че даден фонд се придържа към критериите за равенство между половете, ако отговаря на поне един от следните принципи: неговият ръководен екип се състои от най-малко една трета от жените партньори, неговият висш инвестиционен екип осигурява най-малко 40 % от представителството на жените или най-малко 40 % от представителството на жените се осигурява в неговия инвестиционен комитет.

173 <https://engage.eif.org/diversity-inclusion/mentorship>

174 <https://women-invest.ec.europa.eu/>

възможност на много повече ръководени от жени предприятия да получат достъп до инвестиции в цяла Европа. Мрежата ще предостави възможности за членовете да изграждат връзки и да се ангажират помежду си чрез прояви за работа в мрежа, както и да създадат нови пътища за жените да влязат в сектора и да станат отговорни за вземането на решения. По време на проекта WomenINvestEU ще има за цел също така да образова и повиши осведомеността относно ползите от инвестициите, насочени към равенството между половете, като ангажира ключови участници от цяла Европа в усилията за справяне с неравенството, като същевременно набира и дава възможност на повече жени да продължат кариерата си в областта на финансите.

ИНТЕГРИРАНЕ НА ПРИНЦИПА НА РАВЕНСТВО МЕЖДУ ПОЛОВЕТЕ

Интегрирането на свързаните с пола съображения във всички политики на ЕС, т.е. интегрирането на принципа на равенство между половете, е от решаващо значение за постигането на равенство между половете. Стратегията за равенство между половете за периода 2020—2025 г. подчертава интегрирането на принципа на равенство между половете като ключов инструмент за насърчаване на справедливо преразпределение на властта, влиянието и ресурсите и за гарантиране на равни възможности за жените, мъжете, момичетата и момчетата в цялото им многообразие. Освен това тя гарантира също така, че политиките не засилват по невнимание съществуващите неравенства между половете.

През 2024 г. Комисията продължи да интегрира равенството между половете във всички области на политиката на ЕС, като например здравеопазването, научните изследвания и иновациите и образованието. Секретариатът на работната група на Комисията по въпросите на равенството¹⁷⁵ продължи да подкрепя интегрирането на принципа на равенство между половете като част от по-широкото интегриране на принципа на равенство чрез повишаване на осведомеността, осигуряване на подходящо обучение и улесняване на работата на координаторите по въпросите на равенството. Тези координатори по въпросите на равенството, които са активни във всяка генерална дирекция (ГД) или служба на Комисията, както и във Европейската служба за външна дейност, се съсредоточиха върху интегрирането на съображенията за равенство в политическите инициативи на Комисията и във вътрешното им функциониране, в съответствие с работните си планове за интегриране на принципа на равенство.

Равенство между половете в различните области на политиката на ЕС

Един от най-належащите проблеми за обществото през следващите години ще бъде намирането на начин за справяне с изменението на климата. Както се посочва в съобщението относно управлението на рисковете, свързани с климата — защита на хората и просперитет, „риските, свързани с климата, се усещат особено от хората в уязвимо положение поради редица социално-икономически фактори като доходи, пол, възраст, увреждания, здраве и социално изключване (особено засягащи мигрантите, етническите малцинства и коренното население). Вече съществуващите недостатъци намаляват капацитета за възстановяване от предизвикани от климата бедствия“¹⁷⁶.

През октомври 2024 г. EIGE публикува доклад, в който се посочват 12 добри практики за интегриране на принципа на равенство между половете в политиката на Европейския зелен пакт¹⁷⁷. Въпреки че тези добри практики показват, че интегрирането на принципа на равенство между половете се прилага в различни области на политиката на Европейския зелен пакт, в доклада се подчертава, че е необходимо допълнително подобрене както на равнището на ЕС, така и на равнището на държавите членки, за да се включат ефективно

175 Вж. [Работната група по въпросите на равенството на Европейската комисия — Европейска комисия](#)

176 Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Управление на рисковете, свързани с климата — защита на хората и просперитет“, COM(2024)91 окончателен.

177 https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/good-practices-gender-mainstreaming-european-green-deal-towards-more-gender-equal-and-greener-europe?language_content_entity=en

стратегии за интегриране на принципа на равенство между половете и да се използват съответните инструменти.

Като част от проекта GREENA,¹⁷⁸ EIGE разработи поэтапен набор от инструменти за извършване на съобразена с равенството между половете оценка на напредъка към постигане на целите, свързани с равенството между половете, определени в политиките, програмите и проектите за екологично и устойчиво бъдеще за всички¹⁷⁹. Наборът от инструменти включва примери от четири области на политиката — транспорт, енергетика, селско стопанство и кръгова икономика — и помага да се установят свързаните с пола последици от екологичните въпроси.

Рамковата конвенция на Организацията на обединените нации по изменение на климата (РКООНИК) обръща необходимото внимание на равенството между половете при действията в областта на климата. През 2024 г. държавите членки и Европейската комисия изготвиха съвместно предложение за окончателния преглед на РКООНИК на напредъка в изпълнението на действията, съдържащи се в Плана за действие относно равенството между половете за периода 2019—2024 г., и относно бъдещата работа, която ще бъде предприета в областта на равенството между половете и изменението на климата. Съгласно сключения план за действие относно равенството между половете страните по Парижкото споразумение се споразумяха да определят цели и действия в пет приоритетни области, които имат за цел: I) подобряване на познанията и разбирането на действията в областта на климата, съобразени с равенството между половете; II) последователно интегриране на тези цели и действия в РКООНИК и работата на страните, секретариата, структурите на ООН и всички заинтересовани страни на всички равнища; и iii) гарантиране на пълноценното, равноправно и съдържателно участие на жените в процеса на РКООНИК.

„Укрепване на интегрирането на принципа на равенство между половете в политиките на ЕС в областта на климата“ (WomenInClimate) е транснационален проект, финансиран от поканата за представяне на предложения на гражданите на CERV,¹⁸⁰ ръководена от Европейското женско лоби. Проектът стартира през 2024 г. Той има за цел да предаде посланията на жените и да предложи приобщаващи решения на лицата, отговорни за вземането на решения, както и да предостави на лицата, вземащи решения, изчерпателна информация и данни за оформянето на ефективни политики в областта на климата, съобразени с равенството между половете. Тя ангажира организации на гражданското общество в 6 държави — членки на ЕС: Нидерландия, България, Румъния, Чехия, Португалия и Финландия.

Според проучване, публикувано от Европейската комисия през 2024 г., озаглавено „Равенство между половете в областта на научните изследвания и иновациите с цел подобряване на ролята на жените в енергийния преход“, ¹⁸¹ жените съставляват едва 25 % от работната сила в енергийния сектор на ЕС и 22 % от ролите в областта на научните изследвания и иновациите. За да се постигне минимален баланс между половете до 2050 г., в доклада се прогнозира, че в енергийния сектор са необходими още 200,000 жени. В това отношение енергийният сектор все повече обръща внимание на равенството. През 2024 г. 11 нови членове се присъединиха към Платформата за равенство в енергийния сектор, с което общият брой на членовете

178 Проектът GREENA разработва подходи и практически инструменти за едновременно интегриране на въпросите, свързани с околната среда и климата, заедно с въпросите, свързани с равенството между половете, в оценките.

179 <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/toolkits/gender-responsive-evaluation-greena>

180 <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/cerv-2023-citizens-civ>

181 <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/feac18b5-dd44-11ee-b9d9-01aa75ed71a1/language-en>

достигна 39 членове. Стартирана през 2021 г. от Европейската комисия, платформата е пространство за заинтересованите страни в областта на енергетиката да се свързват в мрежа и да споделят добри практики за насърчаване на равенството, многообразието и приобщаването в своите дейности — в крайна сметка за постигане на социална промяна на работното място. Срещите на платформата през 2024 г. обхванаха темите за това как да се подкрепят жените да станат устойчиви енергийни предприемачи и интрапреневри, както и как да се използва изкуственият интелект (ИИ) в енергийния сектор по отговорен и недискриминационен начин¹⁸². Членуващите организации, които са установени в 13 различни държави членки, предлагат практически мерки за многообразие и приобщаване и редовно докладват за тяхното изпълнение. И накрая, по време на Европейската седмица на устойчивата енергия (EUSEW) наградата на EUSEW Women in Energy беше спечелена от Rita Gomes, която предефинира соларните решения в Португалия¹⁸³. Наградата на EUSEW „Жените в енергетиката“ отличава жените, които водят изключителни дейности, които спомагат за напредъка на прехода към чиста енергия в Европа. В него се поставя специален акцент върху усилията за насърчаване на програмата за интегриране на принципа на равенство между половете и за подкрепа на равенството и равните възможности в енергийния сектор.

На 21—22 февруари 2024 г. Нидерландия и Словения бяха домакини на семинар относно полезните взаимодействия между равенството между половете и действията в областта на климата в Хага. На семинара бяха разгледани начини за постигане на трансформиращ подход, за да се гарантира екологосъобразно и равноправно бъдеще. Обсъжданията обхванаха няколко ключови теми, свързани с равенството между половете, и по-специално значението на разбитите по полов признак и междусекторните данни, засилването на ролята на жените в областта на науката, технологиите, инженерството и математиката (НТИМ) и работните места, както и насърчаването на водещата роля на жените в осигуряването на справедлив преход, основан на равенството между половете¹⁸⁴.

В областта на миграцията едно от най-важните събития е Пактът на ЕС за миграцията и убежището, който се състои от 10 правни инструмента, и беше приет през май 2024¹⁸⁵ г. Заедно наборът от реформи създаде нова правна основа за по-справедлив и по-ефективен начин за управление на миграцията, като същевременно се защитават основните права на кандидатите за убежище и лицата, на които е предоставена международна закрила.

Що се отнася до измерението, свързано с пола, Пактът изисква да се вземат предвид специфичните нужди на уязвимите групи, включително жените и момичетата. В него се предвижда съобразен с пола подход при разглеждането на молбите за убежище и при предоставянето на условия на приемане, като например настаняване или здравеопазване. Освен това Пактът гарантира, че жените и момичетата, които са изправени пред насилие, основано на пола, като сексуално насилие, трафик и генитално осакатяване на жени, са признати за особено уязвими и получават необходимите грижи.

През август 2024 г. компанията за обществен транзит в Прага, в сътрудничество с неправителствената организация Konsent и Службата на правителството на Чехия, стартира кампания за повишаване на обществената осведоменост, озаглавена „Harassment не

182 https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-strategy/equality-platform-energy-sector/news-and-events_en

183 https://sustainable-energy-week.ec.europa.eu/awards/eusew-2024-awards-winners_en#:~:text=Rita%20Gomes%20won%20the%20award,clean%20energy%20transition%20in%20Europe

184 https://commission.europa.eu/publications/eu-mutual-learning-programme-gender-equality-synergies-between-gender-equality-and-climate-action_en

185 https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_en

принадлежи към обществения транспорт“. Или където и да е другаде¹⁸⁶. Инициативата имаше за цел да намали тормоза чрез обучение на пътниците как да разпознават поведение, равносилно на тормоз, и да ги насърчи да се намесят, ако разберат за това поведение. Плакати на кампанията бяха поставени на 150 места в Прага, включително автобусни спирки, както и на автобусите и трамваите. Докладите показват, че една пета от чешкото население е видяла кампанията, като 66 % я намират за полезна (79 % от жените и 52 % от мъжете). Предвид успеха ѝ правителственият съвет за равенство между половете одобри кампанията и препоръча от други местни власти да я приемат за борба с тормоза в други чешки градове.

В областта на транспорта през 2024 г. Комисията разработи и публикува наръчник за интегриране на принципа на равенство в транспорта¹⁸⁷. Наръчникът следва да помогне както на персонала, така и на външните заинтересовани страни да включат равенството в изготвянето на транспортната политика. Комисията продължи да подкрепя дейностите на Европейската мрежа на посланиците за #DiversityInTransport, за да повиши осведомеността и да стимулира промените на местно и фирмено равнище. Комисията също така продължи да подкрепя „Жените в транспорта — платформа на ЕС за промяна“, която обединява заинтересованите страни в областта на транспорта, ангажирани с увеличаването на заетостта на жените в транспорта, и улеснява обмена на добри практики¹⁸⁸. Тези инициативи са част от стратегията за устойчива и интелигентна мобилност¹⁸⁹ и имат за цел да повишат привлекателността на транспортния сектор и да се справят с недостига на персонал в застаряващия сектор, който е слабо разнообразен.

Неотдавнашното развитие в сектора на здравеопазването, свързано с напредъка в областта на цифровите здравни данни и авангардните технологии като ИИ и високопроизводителните изчислителни технологии, може да подкрепи по-добри механизми за скрининг и стандартизация на задачите, но трябва да бъде правилно проектирано, за да се избегне потенциална пристрастност. Европейската инициатива за изображения на ракови заболявания¹⁹⁰ беше създадена през 2022 г., за да се разработи „атлас“ на ЕС за изображения, свързани с рака, и да се направи анонимизираните изображения достъпни за болниците, изследователите и новаторите. Той постигна голям успех през 2024 г.: крайъгълният камък на инициативата — федеративната европейска инфраструктура за данни от изображения на ракови заболявания, разработена от проекта „Европейска федерация за изображения на рака“, предостави първата версия на цифрова инфраструктура през септември 2024 г. Към ноември 2024 г. каталогът е попълнен с 47 набора от данни с общо над 35000 предмета.

През 2024 г. бяха започнати пилотни проучвания за няколко финансирани от ЕС проекта, които допринасят за изпълнението на препоръката на Съвета относно скрининга за рак¹⁹¹. Проектът SOLACE (укрепване на скрининга за рак на белия дроб в Европа) проведе¹⁹² пилотно проучване за подобряване на участието на жените в програми за скрининг на рак на

186 <https://vlada.gov.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/aktuality/tz-rada-vlady-pro-rovnost-zen-a-muzu-podporila-a-doporucila-kampan-proti-sexualnimu-obtezovani-v-doprave-dalsim-uzemnim-samospravnym-celkum-215750/>

187 <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e8600d42-31e7-11ef-a61b-01aa75ed71a1/language-en>

188 https://transport.ec.europa.eu/transport-themes/social-issues-equality-and-attractiveness-transport-sector/equality/women-transport-eu-platform-change_en

189 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/AUTO/?uri=CELEX:52020DC0789>

190 <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/cancer-imaging>

191 Препоръка на Съвета от 9 декември 2022 г. относно засилване на превенцията чрез ранно откриване: Нов подход на ЕС относно скрининга за рак, заместващ Препоръка 2003/878/ЕО на Съвета 2022/С 473/01, ОВ С 473, 13.12.2022 г., стр. 1.

192 https://health.ec.europa.eu/non-communicable-diseases/cancer/europes-beating-cancer-plan-eu4health-financed-projects/projects/solace_en

белия дроб, тъй като те са недостатъчно представени в повечето клинични изпитвания¹⁹³. Конкретни материали за повишаване на осведомеността, насочени към жените и подчертаващи, че ракът на белия дроб е водещата причина за смъртните случаи от рак при жените, бяха разпространени на пилотните изследователски центрове в 10 държави — членки на ЕС, през 2024 г.

Проектът EUCanScreen, който изпълнява програми за скрининг за рак, стартира през юни 2024 г. в 29 държави и ще продължи четири години¹⁹⁴. Един важен работен поток на проекта ще разгледа индивидуалните и системните пречки пред скрининга за рак на маточната шийка и рак на гърдата.

На 21 юни 2024 г. Съветът прие препоръката на Съвета относно предотвратимите чрез ваксинация ракови заболявания¹⁹⁵ въз основа на предложението на Комисията от януари 2024 г. Препоръката има за цел да помогне на държавите членки да засилят използването на ваксини срещу човешки папиломавируси както сред момичетата, така и сред момчетата.

---

193 <https://europeanlung.org/solace/2024/08/23/updates-from-solace-pilots/>

194 https://hadea.ec.europa.eu/news/three-new-eu4health-joint-actions-fields-cancer-mental-health-and-medical-ionising-radiations-2024-08-09_en

195 Препоръка на Съвета от 21 юни 2024 г. относно предотвратимите чрез ваксинация ракови заболявания (C/2024/4259).

В Швеция 10 правителствени агенции под ръководството на Агенцията за обществено здраве на Швеция, включително Националният съвет по здравеопазване и благосъстояние, Шведската агенция за младежта и гражданското общество и Шведската агенция по миграцията, създадоха съвместна комисия със задачата да компенсират здравните различия сред населението. Те са натоварени да укрепват и насърчават сексуалното и репродуктивното здраве и права, като се съсредоточават върху географски райони с лоши социално-икономически условия и широко разпространение, например, на ограничения върху сексуалността на индивидите или на правото на свободен избор на партньор. Проектът продължава от 2024 г. до 2027 г. и струва приблизително 31 милиона шведски крони¹⁹⁶.

В областта на спорта резултатите от „All In Plus“: Съвместен проект на ЕС и Съвета на Европа за насърчване на по-голямо равенство между половете в спорта подчертава както напредъка, така и трайните различия в равенството между половете в европейския спорт. Докладът се основава на данни, събрани в 21 юрисдикции, и предоставя цялостен анализ на равенството между половете в шест ключови области¹⁹⁷.

Беше приет новият работен план на ЕС за спорта за периода 2024—2027 г.¹⁹⁸, в който като приоритетни области бяха посочени „безопасна среда в спорта,“ и „равенство между половете“. ¹⁹⁹ Освен това през април 2024 г. спортният форум на ЕС включваше сесия с жени спортисти по темата за равенството между половете. По време на форума наградата #BeEqual беше връчена на датския Idrætsforbund за проект, който има за цел да включи момичета с етнически произход и да им даде възможност да се присъединят към спортни клубове²⁰⁰. Освен това тези усилия бяха допълнени от финансирани от ЕС проекти, като например проект „SUPPORTER,“ на „Хоризонт Европа“²⁰¹. С бюджет от 1 млн. евро този проект подкрепя осем спортни висши учебни заведения от Централна и Източна Европа при разработването на собствени междусекторни, иновативни, приобщаващи и въздействащи планове за равенство между половете, насочени изрично към насилието, основано на пола, и сексуалния тормоз. Тя е провела много обучения, които все още са достъпни онлайн, относно събирането на данни и анализа на основаното на пола насилие в спорта, приобщаващата комуникация, както и възможностите на спорта за промяна в основаното на пола насилие в областта на висшето образование в спорта²⁰².

Във Франция държавната маркировка „Terrain d„égalité,“ („Основания за равенство“) има за цел да насърчи равенството между половете и да предотврати и да се бори с дискриминацията и насилието, основано на пола (GBV) в спорта. Предназначен за големи международни спортни събития във Франция, знакът се присъжда въз основа на критерии като назначаването на референти за равенство и създаването на гореща линия за GBV. На всички организатори на спортни прояви беше предоставен специален комплект за предотвратяване на насилието, основано на пола. През 2024 г. знакът „Terrain d„Egalité“ беше присъден на организационния комитет на летните олимпийски и параолимпийски игри през 2024 г. в Париж.

196 <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/10/satsning-for-att-starka-sexuell-och-reproduktiv-halsa-och-rattigheter-med-fokus-pa-att-na-ut-i-omraden-dar-utanforskapet-ar-stort/>

197 Ресурси — ВСИЧКИ В: Към баланс между половете в спорта

198 <https://sport.ec.europa.eu/news/adoption-of-new-eu-work-plan-for-sport-2024-2027>

199 Съгласно точка I: „Цялост и ценности в спорта“.

200 <https://sport.ec.europa.eu/news/meet-the-winners-of-the-beinclusive-eu-sport-awards-2023>

201 <https://cordis.europa.eu/project/id/101094529>

202 <https://www.supporter-project.eu/capacity-building-gender-equality/>

Европейският космически сектор е във възходяща посока към равенство между половете, но е изправен пред много предизвикателства по отношение на работната сила. Цялостен анализ установи, че секторът застарява, доминиран от мъже и се бори с критична разлика между твърдите и меките умения, предоставени от образователните програми, и уменията, от които се нуждае секторът²⁰³.

На 7 юни 2024 г. Комисията публикува доклад за политиката, озаглавен „Път за преход за космическата екосистема“²⁰⁴. 53-те действия, набелязани в доклада за изпълнение, седем са насочени конкретно към гарантирането на справедливост, многообразие и приобщаване в космическия сектор, включително чрез целенасочено образование от ранен етап в образователния процес²⁰⁵.

Структурните пречки пред равенството между половете продължават да съществуват и в научните изследвания и иновациите (НИИ). През 2024 г. програмата на Комисията „Хоризонт Европа“ продължи да налага изискването кандидатите от всички публични органи и висши учебни заведения да разполагат с план за равенство между половете (ДЕП), за да отговарят на условията за финансиране²⁰⁶.

Според проучването „Въздействие на плановете за равенство между половете в рамките на европейското научноизследователско пространство“,²⁰⁷ публикувано от Комисията през 2024 г., въвеждането на критерия за допустимост на ДЕП в програмата „Хоризонт Европа“ и развитието на политиките на национално равнище са довели до значително увеличаване на броя на институциите, които приемат всеобхватни политики за равенство между половете или които са създали или актуализирали своите плановете²⁰⁸. Някои частни организации дори доброволно са приложили ДЕП. Критерият за допустимост на ДЕП в програмата „Хоризонт Европа“ също така даде ясно определение на това, което се очаква от ДЕП, спомогна за координиране на усилията между заинтересованите страни и улесни взаимното обучение. Това насърчи една по-приобщаваща научноизследователска среда и допринесе за общата цел за равенство между половете в областта на научните изследвания и иновациите. Един от ключовите поуки е значението на непрекъснатото наблюдение и оценка на ДЕП, за да се гарантира, че те се прилагат ефективно и постигат желаните резултати. Освен това е необходимо да се направи повече, за да се гарантира, че ДЕП са приобщаващи и отчитат възможните междусекторни ситуации.

На 15 май 2024 г. три нови академични и научноизследователски организации, които постигнаха изключителни резултати чрез изпълнението на своите ПРП,²⁰⁹ получиха наградите на ЕС за шампиони по равенство между половете. Тези нови победители се присъединяват към общност от шампиони, които вдъхновяват други академични и изследователски организации да станат самите защитници на равенството между половете и

---

203 ОИСР (2023 г.), *Т. Космическа икономика в цифри: Отговор на глобалните предизвикателства*, OECD Publishing, Paris.

204 https://defence-industry-space.ec.europa.eu/document/download/b0ae5705-0e5f-4c4a-bbbb-26a79f32a104_en?filename=Transition%20Pathway%20%20Aerospace%20Ecosystem%20%20EN.pdf

205 Вж. например Действие 53 от Пътя на прехода.

206 Повече информация относно критерия за допустимост в „Хоризонт Европа“: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/strategy/strategy-research-and-innovation/democracy-and-rights/gender-equality-research-and-innovation_en#gender-equality-plans-as-an-eligibility-criterion-in-horizon-europe.

207 [Въздействие на плановете за равенство между половете в рамките на Европейското научноизследователско пространство — Европейска комисия.](#)

208 <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/7ab4a0e8-749d-11ef-a8ba-01aa75ed71a1/language-en>

209 https://research-and-innovation.ec.europa.eu/news/all-research-and-innovation-news/new-winners-announced-eu-gender-equality-champions-research-and-innovation-2024-05-15_en

да повишат обществената осведоменост за значението на справянето с равенството между половете в академичните и изследователските организации чрез институционална промяна. Изпълнението на приобщаващите ППП беше допълнително стимулирано от програмата WIDERA „Хоризонт Европа,,“, която отправи покана за представяне на предложения, озаглавена „Подкрепа за изпълнението на приобщаващи планове за равенство между половете“, в резултат на което бяха финансирани проекти, включително ²¹⁰ GEPINC, INCLUDE ²¹¹ и SEE-ERA²¹².

„Хоризонт Европа,,Клъстер 2: Култура, творчество и приобщаващо общество,,включва покана за представяне на предложения относно „Ролята на половете в екстремистките движения и тяхното въздействие върху демокрацията“, която финансира три проекта — EMMELO, ²¹³ ²¹⁴ MEN4DEM и You- ²¹⁵ DARE — с общ бюджет от 8,6 милиона евро. Тези проекти ще допринесат за разработването на основани на доказателства прозрения и иновативни подходи за справяне с възхода на екстремистки, идентитарни и националистически движения, с акцент върху изграждането и въздействието на ролите на половете в тези движения. Бяха финансирани допълнителни проекти за преодоляване на структурните неравенства чрез междусекторен подход, например научни изследвания относно социално-икономическото въздействие на самотата. В рамките на клъстер 3 беше отправена покана за финансиране в областта на радикализацията и равенството между половете с бюджет от 3 милиона евро. И накрая, четири проекта за интерсекционалност и равенство в съвещателните и демократични пространства на участието на обща стойност 9,5 милиона евро започнаха дейността си през 2024 г.: INSPIRE²¹⁶, idem²¹⁷, EU- ²¹⁸ CIEMBLY и SINCRONY²¹⁹. Тези проекти ще допринесат за съживяване на демокрацията и засилване на участието на гражданите чрез разработване и пилотиране на демократични иновации, при които преодоляването на натрупването и пресичането на дискриминацията или стигматизацията е основна част от процеса.

По отношение на изискването в рамките на „Хоризонт Европа“ за интегриране на измерението, свързано с равенството между половете, в работата в областта на научните изследвания и иновациите последните данни показват, че 81 % от предложенията за научни изследвания и иновации понастоящем разглеждат измерението, свързано с равенството между половете. Налице е също така увеличение по отношение на целта за баланс между половете на „Хоризонт Европа“, по-специално за жените с ключови роли: 43,5 % от членовете на експертните групи са жени (спрямо 42 % в рамките на „Хоризонт 2020“) и 48,7 % в консултативни групи (увеличение спрямо 43 %). Също така дялът на ръководените от жени консорциуми се е увеличил от 23 % на 31 %.

Що се отнася до равенството между половете в областта на ИИ, през 2024 г. четири проекта по програмата „Хоризонт Европа,,“, наречена „Справяне с равенството между половете, расата и други предубеждения в ИИ“, продължиха да постигат значителен напредък по отношение на идентифицирането и смекчаването на предубежденията в системите с ИИ. Например

210 <https://cordis.europa.eu/project/id/101187961>

211 <https://cordis.europa.eu/project/id/101188452>

212 <https://cordis.europa.eu/project/id/101188467>

213 <https://cordis.europa.eu/project/id/101177204>

214 <https://cordis.europa.eu/project/id/101177356>

215 <https://cordis.europa.eu/project/id/101178147>

216 <https://cordis.europa.eu/project/id/101132292>

217 <https://cordis.europa.eu/project/id/101132431>

218 <https://cordis.europa.eu/project/id/101132694>

219 <https://cordis.europa.eu/project/id/101132459>

проектът FINDHR, mammoth²²⁰, проектът²²¹ BIAS и AEQUITAS²²² създадоха²²³ кълстера за справедливост на ИИ,²²⁴ чиято мисия е да насърчава доверието и доверието в системите с ИИ в различни области, включително здравеопазване, финанси, човешки ресурси и образование. В тази рамка те са организирали различни семинари през 2024 г., включително конференцията за кълстера за справедливост на ИИ и семинар относно предубежденията в областта на ИИ. Освен това три проекта по темата „Пол и социално, икономическо и културно овластяване“²²⁵ работят за преодоляване на свързаните с пола стереотипи и насърчаване на овластяването на жените в различни области, включително енергийния сектор, миграцията и публичните институции“²²⁶.

Европейският законодателен акт за изкуствения интелект (Законодателен акт за изкуствения интелект) влезе в сила през август 2024 г. Законът²²⁷ разглежда потенциалните рискове за здравето, безопасността и основните права на физическите лица, включително правото на равенство и недискриминация, като същевременно насърчава иновациите и внедряването на надежден ИИ. С него се забраняват определени практики с ИИ, които представляват неприемлив риск (като например манипулативни техники, използване на уязвимости или

220 <https://findhr.unipi.it/>. Проектът е разработил нови методологии за установяване на рисковете от дискриминация и за постигане на по-малко предубедени резултати. FINDHR успешно е създал инструменти и насоки за справедлив изкуствен интелект при набирането на персонал. Проектът също така е осигурил обширно обучение за специалисти в областта на човешките ресурси и разработчици по отношение на алгоритмичната справедливост.

221 <https://mammoth-ai.eu/> разработва стандартизирани решения с ИИ за справяне с предубежденията във всички фази на разработването на системи с ИИ. Проектът разполага с модерни технологии за оценка и смекчаване на предубежденията в мултимодалните данни, включително текст, изображения и мрежи.

222 <https://www.aequitas-project.eu/>. Проектът се фокусира върху създаването на насоки за справедливост чрез проектиране и методологии за разработване на системи с ИИ без пристрастия. Проектът е генерирал синтетични набори от данни и случаи на реална употреба, за да тества и валидира своите решения за смекчаване на предубежденията. През 2024 г. тя публикува всеобхватна методология за справедлив процес, както и доклад за социалното въздействие въз основа на диагнозата на предубежденията.

223 <https://www.biasproject.eu/> разработва стандартизирани решения с ИИ за справяне с предубежденията във всички фази на разработването на системи с ИИ. Проектът разполага с модерни технологии за оценка и смекчаване на предубежденията в мултимодалните данни, включително текст, изображения и мрежи.

224 <https://aifairnesscluster.eu/>

225 ХОРИЗОНТ-CL2—2022-ТРАНСФОРМАЦИИ-01—05.

226 За последната актуализация на финансираните от ЕС проекти вж. <https://cordis.europa.eu/projects>. Проектът Genesys има за цел да насърчи участието на жените в прехода към чиста енергия и показва как прилагането на принципа на равенство между половете в знанията за енергийния преход може да спомогне за постигането на справедливи резултати от енергийния преход. Проектът проведе систематичен преглед на литературата относно връзката между пола и енергийния преход и идентифицира стереотипите в образователните материали за енергийния преход и изследванията в областта на НТИМ. <https://genesys-project.eu/about/>. Проектът ReIncluGen е насочен към приобщаването и овластяването на половете със специален акцент върху опита на жените с миграционен произход в Европа. Проектът извърши първо картографиране на политиките за равенство между половете в различни национални контексти и анализира нагласите към равенството между половете в Белгия, Полша, Италия, Испания и Австрия. За да оспори стереотипите за жените мигранти, тя стартира конкурс за фотография за жени с миграционен произход, за да покаже какво означава овластяването на половете за тях.

<https://www.uantwerpen.be/en/projects/reincludgen/about/>. Проектът RE-WIRING анализира първопричините за йерархиите на властта, основани на пола, в ЕС и извън него, включително в областта на образованието, медийното представителство и заетостта. Тя създаде таксономия на различни концепции за йерархии на властта и създаде набор от инструменти за по-добро представяне на жените на работното място. Вж. <https://re-wiring.eu>.

227 Регламент (ЕС) 2024/1689 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юни 2024 г. за определяне на хармонизирани правила относно изкуствения интелект и за изменение на регламенти (ЕО) № 300/2008, (ЕС) № 167/2013, (ЕС) № 168/2013, (ЕС) 2018/858, (ЕС) 2018/1139 и (ЕС) 2019/2144 и на директиви 2014/90/ЕС, (ЕС) 2016/797 и (ЕС) 2020/1828 (Законодателен акт за изкуствения интелект, ОВ L 2024/1689, 12.7.2024 г.).

биометрична класификация, за да се заключи сексуалната ориентация и сексуалният живот), а системите с ИИ, представляващи висок риск за основните права и безопасност, се подчиняват на специфични изисквания, като например човешки надзор, управление на данните, управление на риска, прозрачност. Освен това със закона се установяват изисквания за прозрачност за някои модели на системи с ИИ, включително тези, които са предназначени да взаимодействат пряко с физически лица, да генерират синтетични данни (напр. дълбоки фалшификати) и системи за разпознаване на емоции или биометрична категоризация.

В областта на селското стопанство и политиката за селските райони, в съответствие с нарастващите опасения относно предизвикателствата, свързани с психичното здраве в селските райони, Комисията обръща повече внимание на специфичните фактори, които засягат психичното здраве в рамките на селскостопанската общност. Продължителното работно време, географската и социалната изолация, финансовата несигурност, опасенията, свързани с климата, и икономическите проблеми са специфични проблеми, пред които са изправени лицата в селскостопанската професия, които трябва да бъдат решени чрез всеобхватна подкрепа за психичното здраве. Земеделските стопани обаче са изправени пред значителни пречки пред достъпа до грижи за психичното здраве, дължащи се както на географската им изолация, така и на стигмата, свързана с търсенето на външна помощ. През 2024 г. Комисията, в сътрудничество с мрежата на общата селскостопанска политика, организира проява в подкрепа на психичното здраве на земеделските стопани²²⁸. Измерението, свързано с пола, беше много важно на този семинар, тъй като жените земеделски стопани и мъжете земеделски стопани са склонни да се справят с проблемите на психичното здраве по различен начин²²⁹. Заключениеята от този семинар ще бъдат предадени на консултантските служби в областта на селското стопанство и ще бъдат включени в подготовката на общата селскостопанска политика за периода след 2027²³⁰ г.

Равенството между половете е включено и в политическите инициативи за справяне с демографското развитие в регионите, засегнати от рязък спад на населението в трудоспособна възраст, в съчетание с нисък и стагниращ дял на хората с образование след средното образование и значително заминаване на младите хора на регионално равнище. Съобщението „Приемане на таланти в европейските региони,“²³¹ и свързаният с него „Механизъм за стимулиране на талантите“²³² обхващат различни дейности, включително техническа помощ за регионите, работни групи, свързани с демографските промени, и подкрепа за свиващите се градове чрез Европейската инициатива за градовете.²³³ Втората покана за представяне на проекти в рамките на инициативата „Привличане на таланти в свиващите се градове“ беше насочена към разглеждане на съображения, свързани с равенството, по-специално предприемачеството сред жените и равния достъп до квалификации и заетост²³⁴. През май 2024 г. бяха избрани четири проекта, които да се съсредоточат върху тестването на иновативни и творчески решения за привличане и

228 https://eu-cap-network.ec.europa.eu/supporting-mental-health-farmers-and-farming-communities_en

229 <https://app.farmres.eu/summary-report>

230 Повече информация за жените в селското стопанство: по линия на „Хоризонт Европа“ се финансираат два проекта за жени в селското стопанство: <https://fliara.eu/> и

231 Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Извличане на талантите в европейските региони“, COM(2023)32 окончателен.

232 https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/communities-and-networks/harnessing-talent-platform/talent-booster-mechanism_en

233 <https://www.urban-initiative.eu/>

234 <https://www.urban-initiative.eu/innovative-actions-harnessing-talent>

използване на таланти в свиващите се градове. Освен това тези градове ще установят партньорства за трансфер с още 12 града, които се интересуват от този вид иновации²³⁵.

Съображенията, свързани с пола, често се пренебрегват в градоустройството и проектирането. На 10 октомври 2024 г. по време на Седмицата на регионите и градовете през 2024 г. Европейският комитет на регионите и Европейската комисия организираха семинар на тема „Градовете за всички: Градоустройствено планиране и проектиране, включващи равенството между половете“²³⁶. На семинара беше проучено как градовете и регионите могат да бъдат преосмислени, за да се отговори по-добре на нуждите на жените и небинарните индивиди и в резултат на това да се подобри достъпността и приобщаването за всички.

Министерството на образованието, културата и науката на Нидерландия възложи на изследователски институт (Movisie) да проучи практиките за интегриране на принципа на равенство между половете в Нидерландия и извън нея. Крайният продукт, публикуван през септември 2024 г., се състои от документно проучване и доклад въз основа на интервюта с правителствени служители от различни министерства.²³⁷ В проучването се обръща специално внимание на подкрепящите и възпрепятстващите фактори, с които се сблъскват държавните служители в областта на интегрирането на принципа на равенство между половете. Въз основа на констатациите Movisie препоръчва: 1) създаване на по-голяма ангажираност от страна на ръководството, 2) подобряване на теста за равенство между половете в централния метод за изготвяне на политики (Beleidskompas) и 3) подобряване на знанията и уменията на служителите по политиките и другите, участващи в разработването на политики.

Малта работи активно за премахване на системните предубеждения и за гарантиране на по-справедлива правна рамка. През 2024 г. дирекция „Права на човека“ назначи независим правен проверител, който да разгледа цялото малтийско законодателство, за да определи разпоредби, които създават ненужни различия между мъжете и жените, и да представи възможности за премахване на това разграничение. Анализът се извършва с помощта на междуведомствената комисия, създадена в подкрепа на прилагането на стратегията и плана за действие за равенство между половете и интегриране на принципа на равенство между половете (GEMSAP).

Важна, но често пренебрегвана област за интегриране на равенството между половете е определянето на технически стандарти на европейско (и международно) равнище. До днес в много стандарти средностатистическият мъжки орган се взема за справка, включително европейските хармонизирани стандарти. Това води до това, че продуктите са по-малко безопасни за жените, отколкото за мъжете. Поради пандемията проблемът с неподходящите маски за лице получи най-голямо внимание. Въпреки това, един и същ проблем възниква във всички видове сектори и продукти. Жените са по-склонни да бъдат сериозно ранени или да умрат в автомобилна катастрофа и е по-малко вероятно да имат необходимата сила на сцепление, за да работят безопасно с машините и оборудването. Този въпрос обаче не се ограничава само до женското население. Съществуват и големи различия сред мъжкото население в Европейския съюз. От съществено значение е да се обмисли как полът (и други фактори като етнически произход) оказват въздействие върху техническите изисквания и прилагането на стандартите, за да се гарантира ефективно безопасната употреба на даден

235 <https://www.urban-initiative.eu/calls-proposals/second-call-proposals-innovative-actions>

236 <https://regions-and-cities.europa.eu/programme/2023/sessions/31619>

237 <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2024/09/30/gendermainstreaming-bij-de-rijksoverheid-een-gedragwetenschappelijk-onderzoek>

продукт или оборудване. Това ще бъде от полза и за жените в цялото им многообразие. Съответните съображения включват физически разлики като среден размер и тегло или сила на сцепление.

В началото на 2024 г. Комисията публикува проучване²³⁸ относно приобщаващия характер на антропометричните разпоредби в хармонизираните европейски стандарти²³⁹. Една важна констатация от проучването е, че организациите за определяне на стандарти (като CEN и CENELEC) не разполагат с антропометрични данни за европейското население в цялото му разнообразие. Съответните съображения включват физически разлики като среден размер и тегло или сила на сцепление. Наличните данни не са статистически представителни и/или непълни, т.е. не обхващат всички държави членки на ЕС и/или необходимите антропометрични параметри и често са остарели. В проучването се стига до заключението, че е необходимо да се направи списък, да се актуализират и допълнят наличните антропометрични данни, за да се обхванат всички държави — членки на ЕС, и необходимите антропометрични измерения по статистически надежден начин. За тази цел Комисията предостави на CEN-CENELEC безвъзмездни средства за дейности по стандартизация с цел извършване на анализ на пропуските и разработване на варианти за събиране на липсващите данни от голяма представителна извадка от населението на ЕС.

В момента автомобилите са тествани в тест с мъжки манекен, висок 176 см и тежащ 70 кг. В резултат на това техническият напредък в реактивните облегалки за глава е довел до намаляване със 70 % на дела на трайните медицински увреждания при водачите от мъжки пол и до 13 % увеличение за жените водачи²⁴⁰. Като част от работата на ИКЕ на ООН по правилата за превозните средства, неформална работна група за защита на равноправните пътници започна работа в рамките на европейското ръководство за справяне с тези видове въпроси.

През 2024 г. влязоха в сила няколко законодателни инициативи, които се отнасят до равенството между половете. На 25 юли 2024 г. влезе в сила Директивата относно

---

238 Европейска комисия: Генерална дирекция „Вътрешен пазар, промишленост, предприемачество и МСП“, Проучване относно приобщаващия характер на антропометрията в европейските хармонизирани стандарти — окончателен доклад, Служба за публикации на Европейския съюз, 2024 г., [достъпен онлайн](#). В проучването бяха оценени хармонизираните стандарти за 22 законодателни акта на ЕС в областта на политиката за машините и оборудването. Тя има за цел да определи дали стандартите, които имат антропометрично измерение, отчитат в достатъчна степен разнообразието на европейското население, включително фактори като пол и възраст, както и различните антропометрични измервания (напр. височина, тегло и сила).

239 Стандартите са технически спецификации, определящи изискванията за продукти, производствени процеси, услуги или методи за изпитване. Те се разработват от промишлеността и участниците на пазара, като се следват някои основни принципи като консенсус, откритост, прозрачност и недискриминация. Стандартите гарантират оперативна съвместимост и безопасност, намаляват разходите и улесняват интегрирането на дружествата във веригата за създаване на стойност и търговията. Вж. също: https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/european-standards_en Хармонизираният стандарт е европейски стандарт, разработен от призната европейска организация по стандартизация: CEN (Comité Européen de Normalisation), CENELEC (Comité Européen de Normalisation Électrotechnique) или ETSI (Европейски институт за стандарти в далекосъобщенията) по искане на Европейската комисия. Използването на тези стандарти е доброволно. Производителите, другите икономически оператори и органите за оценяване на съответствието могат да използват хармонизирани стандарти, за да докажат, че продуктите, услугите или процесите съответстват на съответното законодателство на ЕС. Вж. също: https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/european-standards_en

240 Kullgren, A., & Krafft, M. (2010 г., септември). Анализ на равенството между половете относно ефективността на седалката с камшик: резултати от катастрофи в реалния свят. В *Прок. IRCOBI Conf., Хановер (Германия)* (стр. 17—28).

надлежащата проверка на корпоративната устойчивост²⁴¹. Редица насоки, които ще бъдат издадени от Комисията преди влизането в сила на директивата, ще помогнат на дружествата да извършват надлежна проверка, например по отношение на споделянето на ресурси и информация и ангажираността на заинтересованите страни. Наред с другото в директивата се определят изисквания за големите европейски дружества и за неевропейските дружества със значителен оборот в ЕС, за да идентифицират и предотвратяват, смекчават или прекратяват неблагоприятните въздействия върху правата на човека и околната среда в собствената си дейност, тези на техните дъщерни дружества и, когато са свързани с тяхната(ите) верига(и) от дейности, тези на техните бизнес партньори в ЕС и в световен мащаб. Съгласно новите правила ще трябва да се обърне внимание на всяка форма на дискриминация. По-специално в приложението си директивата се позовава на забраната за неравно третиране в областта на заетостта, освен ако това не е оправдано от изискванията на въпросната заетост в съответствие с конвенциите на Международната организация на труда. Това включва по-специално: а) неравно заплащане за труд с равна стойност; и б) дискриминация въз основа на национален добив или социален произход, раса, цвят на кожата, пол, религия или политически възгледи. Международната конвенция за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените е посочена в съображение 33 като допълнителен международен инструмент, който може да се наложи да бъде взет предвид от дружествата при идентифицирането и справянето с нарушенията на правата на човека. За да подкрепи по-добре отговорните бизнес практики, през февруари 2025 г. Комисията прие пакет „Омнибус“²⁴² за опростяване на изискванията за надлежна проверка и намаляване на регулаторната тежест, като същевременно се запазят първоначалните цели на политиката. Съгласно предложението държавите членки ще трябва да транспонират директивата в националното си право и да съобщят съответните текстове на Комисията до 26 юли 2027 г. Една година по-късно правилата ще започнат да се прилагат за първата група дружества, следвайки поетапен подход (с пълно прилагане на 26 юли 2029 г.).

Новият Регламент относно общата безопасност на продуктите²⁴³ се прилага от 13 декември 2024 г. С него се укрепват правилата за безопасност на продуктите, продавани както офлайн, така и онлайн, и се уточнява, че разликите между половете трябва да бъдат взети предвид при оценката на риска на продуктите и при дейностите по стандартизация. Комисията подкрепя всички заинтересовани страни при прилагането на този нов регламент.

Директива (ЕС) 2024/869 влезе в сила на 9 април 2024 г. за изменение на Директивата за канцерогените, мутагените и токсичните за репродукцията вещества (Директива 2004/37/ЕО) и Директивата за химичните агенти (Директива 98/24/ЕО) по отношение на граничните стойности за олово и неговите неорганични съединения (основен токсичен за репродукцията при работа) и за диизоцианати²⁴⁴. С Директива (2024/869) се преразглеждат настоящите 40-

241 До юли 2026 г. държавите — членки на ЕС, трябва да я транспонират в националното си законодателство, а една година по-късно (26 юли 2027 г.) тя ще започне да кандидатства за първата група дружества (най-големите) съгласно поетапен подход (с пълно прилагане пет години след влизането в сила, т.е. юли 2029 г.).

242 https://commission.europa.eu/business-economy-euro/doing-business-eu/sustainability-due-diligence-responsible-business/corporate-sustainability-due-diligence_en

243 Регламент (ЕС) 2023/988 на Европейския парламент и на Съвета от 10 май 2023 г. относно общата безопасност на продуктите, за изменение на Регламент (ЕС) № 1025/2012 на Европейския парламент и на Съвета и на Директива (ЕС) 2020/1828 на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 2001/95/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и Директива 87/357/ЕИО на Съвета, ОВ L 135, 23.5.2023 г., стр. 1.

244 Директива (ЕС) 2024/869 на Европейския парламент и на Съвета от 13 март 2024 г. за изменение на Директива 2004/37/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и на Директива 98/24/ЕО на Съвета по отношение на граничните стойности за олово и неговите неорганични съединения и за диизоцианати (ОВ L,

годишни гранични стойности²⁴⁵ за олово и неговите съединения съгласно Директивата за канцерогените, мутагените и токсичните за репродукцията вещества. Директивата също така подобрява защитата на работниците в детородна възраст със специфични препоръки относно нивата на олово в кръвта.

Интегриране на принципа на равенство между половете в бюджета на ЕС

В съответствие със стратегията за равенство между половете за периода 2020—2025 г. NextGenerationEU и многогодишната финансова рамка (МФР) за периода 2021—2027 г. предоставят широк набор от инструменти на ЕС за финансиране и бюджетни гаранции в подкрепа на инициативи за насърчаване на равенството между половете. Финансирането от ЕС се предоставя по-специално за подобряване на положението на жените, които търсят или работят, включително равновесието между професионалния и личния живот. Това включва инвестиции в заведения за полагане на грижи, подкрепа за предприемачеството сред жените, борба с половата сегрегация в определени професии и преодоляване на небалансираното представителство на момичетата и момчетата в някои сектори на образованието и обучението. Освен това се предоставя специално финансиране за проекти в полза на организации на гражданското общество и публични институции, които изпълняват конкретни инициативи, включително предотвратяване и борба с насилието, основано на пола.

В МФР за периода 2021—2027 г. Комисията разработи методология за измерване на разходите на равнището на програмата на ЕС за насърчаване на равенството между половете²⁴⁶. В това начинание Комисията се възползва от ползотворен обмен с EIGE и конструктивен ангажимент с Европейската сметна палата за публикуването на нейния специален доклад относно интегрирането на принципа на равенство между половете в бюджета на ЕС (май 2021 г.). Методологията беше използвана за първи път във всички разходни програми за финансовата 2021 година в контекста на проектобюджета за 2023 г. Това беше преди ангажиментите по междуинституционалното споразумение, придружаващо многогодишната финансова рамка за периода 2021—2027 г., както по отношение на графика, така и по отношение на обхвата. За финансовата 2023 година, в контекста на проектобюджета за 2025 г., методологията и мониторингът на разходите, свързани с равенството между половете, бяха подобрени, като в „декларациите за изпълнението“²⁴⁷ на програмата бяха включени разбити по пол данни за всяка програма в границите на програмните регламенти и споразуменията за изпълнение. Това включва широк спектър от разбити по пол данни, насочени към подобряване на мониторинга на изпълнението на програмата във връзка с равенството между половете.

2024/869, 19.3.2024 г.).

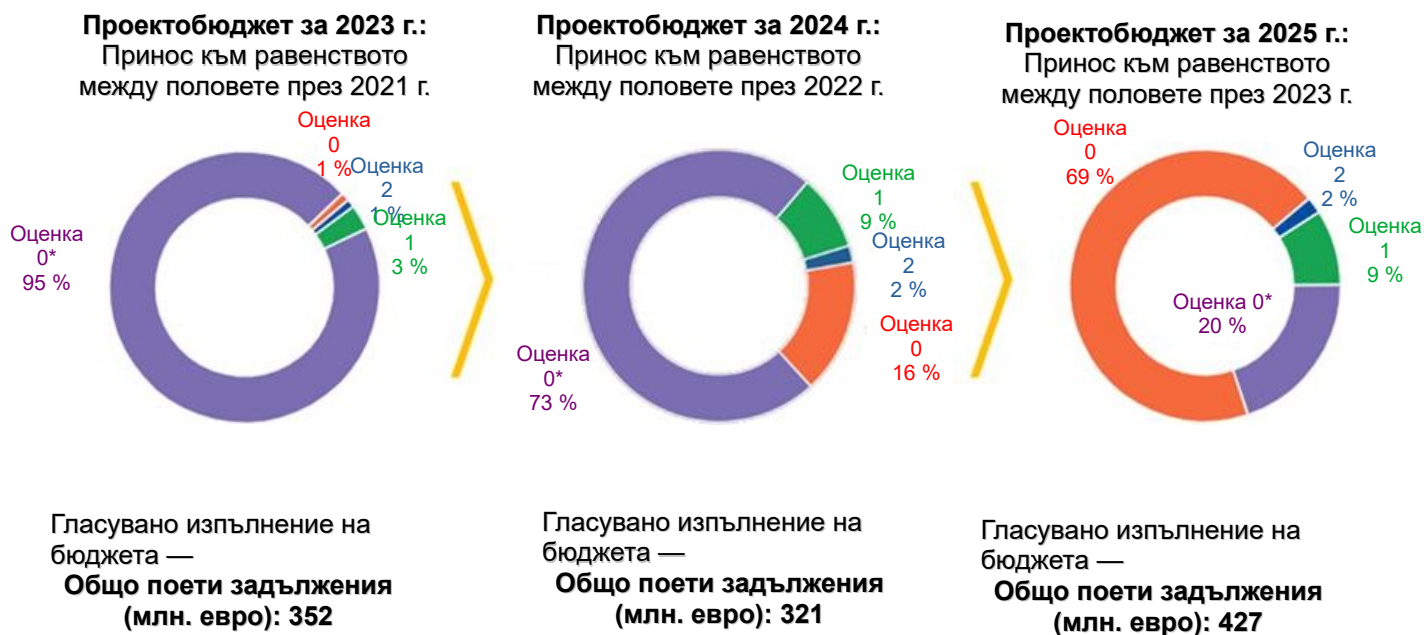
245 Гранична стойност на професионална експозиция (ГСПЕ) и биологична гранична стойност.

246 https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/performance-and-reporting/horizontal-priorities/gender-equality-mainstreaming_en. Вж. също точка 16, буква е) от Междуинституционалното споразумение относно бюджетната дисциплина, сътрудничеството по бюджетни въпроси и доброто финансово управление, както и относно новите собствени ресурси, налични в [EUR-Lex — 32020Q1222\(01\) — EN — EUR-Lex](#)

247 [Отчети за изпълнението на програмата — Европейска комисия](#)

В съответствие с методологията всяка специфична намеса в рамките на дадена програма трябва да бъде присъдена на оценка по пол. ²⁴⁸През 2023 г. 11 % от бюджета на ЕС на практика са допринесли за насърчаване на равенството между половете (резултати 2 и 1), което представлява 48 милиарда евро, докато 20 % имат потенциала да допринесат (резултат 0*) за тази цел. Този процент постоянно намалява от 95 % от първоначалното прилагане на тази методология.

Както е посочено в годишния доклад за 2024 г. относно Механизма за възстановяване и устойчивост (МВУ), ²⁴⁹ държавите членки прилагат мерки в своите национални планове за възстановяване и устойчивост (ПВУ), които допринасят конкретно за равенството между половете или за равните възможности като цяло. Комисията, като се консултира с държавите членки, определи като цяло 136 мерки с акцент върху равенството между половете. Като тематичен анализ на докладите за равенството много повече мерки в ПВУ (като например тези, свързани с реформите в областта на здравеопазването и дългосрочните грижи), въпреки че не са определени като такива, също могат да окажат положително въздействие върху равенството между половете, например чрез подобряване на условията на труд в

248 Резултат 2: интервенциите, чиято основна цел е подобряване на равенството между половете, съответстваха на 2 % от бюджета на ЕС, изпълнен през 2023 г., и бяха включени в 13 програми.

интервенциите, в които равенството между половете е важна и целенасочена цел (но не като основна причина за интервенцията), съответстват на 9 % от бюджета на ЕС, изпълнен през 2023 г., и са включени в 16 програми.

Оценка 0*: интервенциите с потенциал да допринесат за равенството между половете съответстваха на 20 % от бюджета на ЕС, изпълнен през 2023 г., и бяха включени в 30 програми.

Оценка 0: интервенциите, които нямат значително отношение към равенството между половете, съответстваха на 69 % от бюджета на ЕС, изпълнен през 2023 г., и бяха включени в 29 програми.

249 Доклад на Комисията до Европейския парламент и Съвета относно прилагането на Механизма за възстановяване и устойчивост, COM(2024)474 окончателен.

доминираните от жени сектори или чрез намаляване на отговорностите за полагане на неформални грижи.

През последния годишен отчетен период по МВУ (до септември 2024 г.) мерките с акцент върху равенството между половете показват значителен напредък в изпълнението. От 253 междинни и крайни цели, свързани с тези мерки, 102 или 40 % са докладвани от държавите членки като изпълнени или оценени от Комисията като изпълнени; 22 % са оценени положително и в исканията за плащане. Например Естония разработи прототип на цифров инструмент за разлика в заплащането на жените и мъжете за работодателите (вж. също глава 2). В Испания в социален план за спорта се предвижда обновяване на обществената спортна инфраструктура, като същевременно се финансират действия, които насърчават участието на жените в спорта.

Комисията работи съвместно с държавите членки, за да гарантира, че мерките по ПВУ допринасят за равенството между половете и равните възможности за всички. Например чрез неформалната експертна група по прилагането на МВУ (форум за Комисията и националните правителства за обсъждане на междусекторните аспекти на изпълнението на МВУ) обменът на добри практики помогна на държавите членки да включат и интегрират съображенията за равенство между половете в главата за REPowerEU и в преразгледаните планове за възстановяване и устойчивост и начина, по който те се изпълняват (например чрез съобразено с равенството между половете бюджетирание и възлагане на обществени поръчки).

Към 2024 г. държавите членки са разпределили над 30 % (110 милиарда евро) от всички инвестиции в рамките на политиката на сближаване (включително Фонда за справедлив преход) за мерки в подкрепа на равенството между половете през периода 2021—2027 г. Европейският социален фонд плюс (ЕСФ+) продължава да бъде фондът на политиката на сближаване с най-много средства за мерки за насърчаване на равенството между половете (4,3 милиарда евро) и интегрирането на принципа на равенство между половете (80,8 милиарда евро). Интегрирането на принципа на равенство между половете и мерките, насочени към равенството между половете, в рамките на ЕФРР и ФСП възлизат съответно на приблизително 20 милиарда евро и 6 милиарда евро²⁵⁰. Измерението на ЕСФ+, свързано с равенството между половете, включва и равенството между половете като хоризонтален хоризонтален принцип. От всички държави членки и региони се изисква да разполагат с ефективни механизми за гарантиране на спазването на Хартата на основните права на ЕС, включително за равенство между половете и национални стратегически рамки за равенство между половете, за да се подкрепи съответната подкрепа по линия на политиката на сближаване.

Освен това държавите членки и Комисията трябва да гарантират, че равенството между мъжете и жените, интегрирането на принципа на равенство между половете и интегрирането на перспективата за равенство между половете се вземат предвид и насърчават по време на подготовката, изпълнението, мониторинга, докладването и оценката на програмите.

През 2024 г. равенството между половете и приобщаването продължиха да бъдат хоризонтален въпрос за действията по програмата „Творческа Европа“. Всички бенефициери трябваше да вземат предвид равенството при разработването и изпълнението на своя проект и този аспект беше съсредоточен върху оценката на заявленията за проекти²⁵¹. През 2024 г. програмата стартира нов кръг за многогодишни действия за европейските мрежи от културни

---

250 Интегрирането на принципа на равенство между половете отразява една от системите за категоризация в политиката на сближаване: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/stories/s/Cohesion-policy-supporting-gender-equality/gkxm-7hxd>.

и творчески организации и за европейските платформи на нововъзникващите творци. И двете служат за разпространяване на добри практики сред своите членове и творците, които обучават, по-специално по темата за равенството между половете.

Както програмите „Еразъм+“, така и програмите на Европейския корпус за солидарност подчертават приобщаването и многообразието сред основните си приоритети, за да насърчават равните възможности и достъпа, приобщаването, многообразието и справедливостта във всички свои действия. Изпълнението на приоритета беше засилено след разработването на рамката за мерките за приобщаване и стратегията за приобщаване²⁵² и многообразие през 2021 г.²⁵³ в подкрепа на организациите за по-добро преодоляване на пречките, пред които могат да се изправят различните целеви групи, включително и пречки, свързани с дискриминацията, основана на пола. Например в доклада на Европейския корпус за солидарност за периода 2021—2023 г. се подчертава подкрепата, която програмата предоставя на равенството между половете и насърчаването на всички полове да участват в нейните дейности. В програмата средно 63 % от предоставените възможности се използват от жени, включително през отчетния период на настоящия доклад.

През ноември 2024 г. управителният съвет на InvestEU прие нов ключов показател за ефективност, измерващ въздействието на инвестициите в подкрепа на равенството между половете, който вече е добавен към методологията КРП/КМІ. Това позволява на партньорите по изпълнението на InvestEU да докладват, на базата на максимални усилия, относно въздействието на своите операции във всички компоненти на политиката по отношение на равенството между половете. Освен това, благодарение на финансирането чрез консултантския център InvestEU, групата на Европейската инвестиционна банка започна две задачи: неотдавнашно проучване на финансовите продукти и политиките на банките в областта на равенството между половете; и програма за обучение на банки, които желаят да предоставят подкрепа (финансова или друга) за жени предприемачи. Програмата за обучение ще бъде достъпна за всички заинтересовани финансови институции от март 2025 г.

Комисията също така помага на държавите членки да подкрепят публичните служители при интегрирането на принципа на равенство между половете в публичните политики и бюджетните процеси на много административни равнища. Това следва да спомогне да се гарантира, че публичните средства се използват за насърчаване на равенството между половете²⁵⁴. Водещият проект за интегриране на принципа на равенство между половете в публичните политики и бюджетните процеси помага на администрациите бенефициери да анализират политиките и процесите на бюджетиране от гледна точка на интегрирането на принципа на равенство между половете. Подкрепата, финансирана чрез Инструмента за техническа подкрепа, се предоставя за обучение и прилагане на добри практики, методологии и инструменти за интегриране на равенството между половете (равенството) в целия процес на изготвяне на политиките. Проектът също така улеснява възможностите за

---

251 <https://culture.ec.europa.eu/news/creative-europe-in-2025-focus-on-green-and-digital-transitions-on-strengthening-social-and-economic-resilience>

252 Решение за изпълнение на Комисията — рамка от мерки за приобщаване на „Еразъм+“ и Европейския корпус за солидарност за периода 2021—2027 г.: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/document/commission-decision-framework-inclusion-2021-27>

253 Насоки за изпълнение — Еразъм+ и Стратегия за приобщаване и многообразие на Европейския корпус за солидарност: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/document/implementation-guidelines-erasmus-and-european-solidarity-corps-inclusion-and-diversity-strategy>

254 https://reform-support.ec.europa.eu/what-we-do/revenue-administration-and-public-financial-management/gender-mainstreaming-public-policy-and-budget-processes_en

партньорско обучение между органите на участващите държави членки. Още четири администрации се присъединиха през 2024 г., като общо 13 администрации в 9 държави²⁵⁵.

В перспектива към многогодишната финансова рамка за периода след 2027 г. новият финансов регламент на ЕС (преработен текст), публикуван на 29 септември 2024 г.,²⁵⁶ сега включва разпоредба, която²⁵⁷ изисква всички бюджетни програми и дейности на ЕС, когато това е осъществимо и целесъобразно в съответствие със съответните специфични за сектора правила, да се изпълняват, като се взема предвид принципът на равенство между половете и в съответствие с подходяща методология за интегриране на принципа на равенство между половете. Освен това всички данни, събрани във връзка с показателите за изпълнение на разходните програми, следва да бъдат разбити по пол, когато е целесъобразно²⁵⁸.

Интерсекционалност при прилагането на политиката за равенство между половете

Жените представляват разнообразна група, изложена на различни форми на междусекторна дискриминация, произтичаща от множество ситуации. За да се преодолеят ефективно тези различия, е важно да се разгледа взаимовръзката между пола и други ключови фактори за дискриминация, като социално-икономическото положение, етническият произход, религията или убежденията, увреждането, възрастта или сексуалната ориентация.

Понастоящем в ЕС има над 100 милиона души с увреждания. При по-голям брой на жените с увреждания може да се наблюдава разлика между половете във всички възрастови групи, варираща от 1,4—2,0 пункта за хората между 16 и 44 години до 6,3 пункта по-висока за хората на възраст 85 години и повече. Разликата между половете обаче е относително ограничена, ако се отнася само за тежки увреждания — 1,4 пункта за всички възрастови групи. Хората с увреждания се сблъскват с по-висок процент на разпространение на насилие и дискриминация и са изправени пред по-висок риск да бъдат подложени на вредни практики (като принудителна стерилизация), отколкото хората без увреждания. Както беше обявено в стратегията за равенство между половете за периода 2020—2025 г., Комисията работи по изготвянето на препоръка относно предотвратяването на вредни практики, включително необходимостта от ефективни превантивни мерки и признавайки значението на образованието. Планира се в бъдещата препоръка да се набележат конкретни действия, които държавите членки да бъдат препоръчани да предприемат за най-ефективно предотвратяване и борба с тези практики на място; поради това препоръката ще допълва отчасти директивата относно борбата с насилието над жени и домашното насилие.

Жените с увреждания са изправени пред по-висок риск от бедност и социално изключване, отколкото мъжете с увреждания (29,8 % в сравнение с 27,6 %). Разликата в заетостта между хората с и без увреждания възлиза на 23 процентни пункта. Само около 20 % от жените с увреждания в ЕС работят на пълно работно време в сравнение с 29 % от мъжете с увреждания и 48 % от жените без увреждания. Според индекса на EIGE за равенство между

255 Кипър, Франция, Германия, Гърция, Ирландия, Италия, Португалия, Румъния и Испания понастоящем получават техническа помощ за интегриране на принципа на равенство между половете в публичните политики чрез Инструмента за техническа подкрепа.

256 Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509 на Европейския парламент и на Съвета от 23 септември 2024 г. относно финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза (преработен текст). [На разположение онлайн.](#)

257 Член 33, параграф 2, буква е) от Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509.

258 Член 33, параграф 3 от Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509.

половете жените с увреждания получават само 16,822 стандарта на покупателна способност (СПС), докато жените без увреждания печелят средно 20,100 СПС. Пакетът за заетостта на хората с увреждания има за цел да подобри равнището на заетост на хората с увреждания.

Перспективата на жените и момичетата с увреждания е от значение и в политиките за ускоряване на прехода от институционални грижи към услуги в общността и независим живот за хората с увреждания. Това е подчертано в Известието на Комисията относно независимия живот и приобщаването в общността на хората с увреждания в контекста на финансирането от ЕС, в което се отчита многообразието от увреждания, както и интерсекционалността на дискриминацията, пред която хората могат да се сблъскат²⁵⁹.

На 25 септември 2024 г. Комисията прие доклад относно прилагането на националната стратегическа рамка за ромите²⁶⁰. В доклада се подчертават обещаващи инициативи, насочени към жените от ромски произход, като например унгарската програма „Разрастване на възможностите“, която предоставя обучение в областта на социалните грижи и здравеопазването предимно за ромските жени и испанската програма Кали, която насърчава равните възможности и социалното и трудовото приобщаване на жените от ромски произход и се бори с множеството форми на дискриминация. В стратегическата рамка на ЕС за ромите се подчертава значението на овластяването на жените от ромски произход. В него се определят няколко цели на равнището на ЕС, които ЕС и държавите членки трябва да постигнат до 2030 г., включително целта за намаляване на разликата в заетостта между мъжете и жените от ромски произход най-малко наполовина.

На 7 и 14 май 2024 г. бяха приети две директиви относно стандартите за органите по въпросите на равенството²⁶¹. Те обхващат съвместно шестте основания за дискриминация, защитени по силата на Договора за функционирането на Европейския съюз, и съдържат позовавания на интерсекционалност²⁶². Новите стандарти се прилагат за мандата, независимостта, ресурсите, задачите и правомощията на органите по въпросите на равенството, за да се гарантира, че те могат да изпълняват своята роля в насърчаването на равенството и подпомагането на жертвите на дискриминация в цяла Европа на всички основания и области, защитени от законодателството на ЕС в областта на равенството в целия ЕС. От държавите членки се изисква да транспонират директивите до 19 юни 2026 г. До същата дата Комисията ще приеме акт за изпълнение за определяне на списък с общи показатели за функционирането на органите по въпросите на равенството.

---

259 Известие на Комисията, насоки за независим живот и приобщаване в общността на хората с увреждания в контекста на финансирането от ЕС, ОВ L (C/2024/7188), 29.11.2024 г.

260 Доклад на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно прилагането на националната стратегическа рамка за ромите в контекста на стратегическата рамка на ЕС за равенство, приобщаване и участие на ромите и Препоръката на Съвета относно равенството, приобщаването и участието на ромите, COM(2024)422 окончателен.

261 Директива (ЕС) 2024/1499 на Съвета от 7 май 2024 г. относно стандарти за органите по въпросите на равенството в областта на равното третиране на лицата без оглед на тяхната раса или етнически произход, равно третиране в областта на заетостта и професиите на лицата без оглед на тяхната религия или убеждения, увреждане, възраст или сексуална ориентация, равно третиране на жените и мъжете в областта на социалната сигурност и на достъпа до стоки и услуги и предоставянето на стоки и услуги, и за изменение на директиви 2000/43/ЕО и 2004/113/ЕО, ОВ L 2024/1499, 29.5.2024 г. и Директива (ЕС) 2024/1500 на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 г. относно стандартите за органите по въпросите на равенството в областта на равното третиране и равните възможности на жените и мъжете в областта на заетостта и професиите и за изменение на директиви 2006/54/ЕО и 2010/41/ЕС (ОВ L 2024/1500, 29.5.2024 г.).

262 Вж. преамбюла 15 и член 5, параграф 2 от Директива (ЕС) 2024/1500.

НАСЪРЧАВАНЕ НА РАВЕНСТВОТО МЕЖДУ ПОЛОВЕТЕ И ОВЛАСТЯВАНЕТО НА ЖЕНИТЕ ПО СВЕТА

През 2024 г. конфликтите по света бушуваха, излагайки живота на жените и момичетата на места, вариращи от Судан до Газа, и непропорционално излагайки ги на насилие, основано на пола. Появиха се и сериозни политически неуспехи, застрашаващи правата на жените. През юни Националният институт за борба с дискриминацията, ксенофобията и расизма в Аржентина беше закрит, както и заместник-секретариатът за защита от насилие, основано на пола, който замени разпуснатото Министерство на жените, пола и многообразието. Половият апартейд в Афганистан достигна трагични нови висоти, като де факто талибанската администрация прие мерки, които стигат дотам, че забраняват гласовете на жените на публично място, като по този начин ефективно заличават жените от обществения живот. Депутатите в Ирак предложиха промени в Закона за личния статус на страната, които биха могли да намалят възрастта за съгласие и да позволят брак за момичета на възраст едва девет години. Други възможни неуспехи бяха избегнати, което даде основание за предпазлива надежда: през юли парламентът на Гамбия отхвърли законопроект, който би отменил забраната за генитално осакатяване на жени, която е в сила в страната от 2015 г. насам. В този тревожен контекст продължаващото международно лидерство на ЕС в областта на равенството между половете и подкрепата за правата на жените и ръководените от жените организации на гражданското общество са от значение повече от всякога.

Агресивна война на Русия срещу Украйна

На 19 ноември 2024 г. се отбелязват 1000 дни от началото на пълномащабната война на Русия срещу Украйна.²⁶³ През 2024 г. ООН изчислява, че 14,6 милиона украинци, почти 40 % от населението на страната, ще се нуждаят от хуманитарна помощ. Тъй като в момента в ЕС над 6 милиона украинци са избягали от страната,²⁶⁴ продължаващата подкрепа за Украйна остава приоритет за ЕС.

През юли 2024 г. ЕС наложи ограничителни мерки срещу четири лица и две образувания в рамките на глобалния режим на санкции в областта на правата на човека на Европейския съюз за сериозни нарушения на правата на човека в световен мащаб, включително изтезания и системно и широко разпространено сексуално и основано на пола насилие.²⁶⁵ Те включват ръководителя на т.нар. „специалитетна служба“, както е настанен от Москва във временно окупирания регион Херсон в Украйна. Под негово командване е документиран широко разпространен и систематичен модел на нарушения на правата на човека в местата за задържане в райони под контрола на руските окупационни органи, вариращи от изтезания до друго жестоко, нечовешко или унижително отношение, както и наказание и сексуално и основано на пола насилие.

Мандатът на консултативната мисия на Европейския съюз в Украйна (EUAM Ukraine), гражданска мисия в рамките на общата политика за сигурност и отбрана (ОПСО) на ЕС,

263 https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/news-stories/stories/1000-days-russias-full-scale-war-ukraine-5-facts-you-need-know_en. За украинците конфликтът започна още по-рано — през 2014 г. в украинския регион Донбас, докато през 2022 г. хуманитарната ситуация в Украйна вече се считаше за „забравена криза“.

264 <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>

265 <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/07/22/sexual-and-gender-based-violence-council-lists-four-individuals-and-two-entities-under-the-eu-s-global-human-rights-sanctions-regime/>

беше подновен през май 2024 г. и включва експерт по въпросите на равенството между половете и експерт по въпросите на свързаното с конфликти сексуално насилие²⁶⁶. Мандатът предвижда подобряване на капацитета на украинските агенции и институции за разследване и наказателно преследване на международни престъпления, като например военни престъпления, включително сексуално насилие, свързано с конфликти. ЕУАМ работи както с правителствените органи, така и с гражданското общество за справяне с международните²⁶⁷ престъпления, като прилага ориентиран към жертвите подход в усилията си за засилване на отчетността за свързаното с конфликти сексуално и основано на пола насилие. ЕУАМ продължава да работи в тясно сътрудничество с Украйна в подкрепа на изпълнението на националния план за действие на Украйна относно жените, мира и сигурността и относно интегрирането на принципа на равенство между половете в рамките на всеобхватната стратегия на Украйна за реформа на целия сектор на правоприлагането²⁶⁸. Напредъкът в областта на равенството между половете беше обсъден и с Украйна по време на диалога по правата на човека на 25 април 2024 г.

Равенството между половете е изцяло интегрирано в подкрепата на ЕС за Украйна. ЕС се стреми да гарантира пълна отчетност за свързаното с конфликти сексуално насилие, извършено по време на пълномащабното нашествие на Русия, и се стреми да възприеме съобразен с пола, ориентиран към оцелелите и чувствителен към травмата подход във всички усилия в отговор на агресивната война на Русия срещу Украйна и нейното въздействие върху жените и момичетата. Чрез програмата EU4Recovery, изпълнявана от ООН — Жени, ЕС подкрепя действия за предотвратяване на насилието, основано на пола, и за предоставяне на подкрепа на жертвите и оцелелите²⁶⁹. Програмата има за цел също така да засили достъпа до правосъдие чрез правно овластяване на жертвите и преживелите лица и укрепване на капацитета на участниците в сектора на правосъдието.

Предвид безпрецедентно големия брой уязвими лица, предимно жени и деца, пристигащи в ЕС поради агресивната война на Русия срещу Украйна, ЕС увеличи усилията си за справяне с рисковете от трафик на хора чрез укрепване на оперативния план за действие по ЕМРАСТ за борба с трафика на хора. ЕМРАСТ (Европейска мултидисциплинарна платформа за борба с криминалните заплахи) е инициатива за сигурност, ръководена от държавите — членки на ЕС, за идентифициране, приоритизиране и справяне със заплахите, породени от организираната и тежката международна престъпност²⁷⁰. Под координацията на Европол бе разработено специално оперативно действие в рамките на ЕМРАСТ за борба с трафика на хора, свързан с държавите от Източното партньорство, по-специално Украйна и Молдова, със специален акцент върху риска от експлоатация на временно разселени лица от Украйна. В Молдова проект за реакция при кризи, съобразен с равенството между половете, подкрепя уязвимите общности чрез подобряване на достъпа до основни услуги.

Равенството между половете се взема надлежно предвид и в подкрепата на ЕС за психичното здраве на разселените лица в Украйна, по-голямата част от които са жени и деца. Програмата „ЕС в подкрепа на здравето“ отпусна над 3 милиона евро за финансиране на ръководени от НПО проекти за подобряване на психичното здраве и психологическото благосъстояние на

266 <https://www.euam-ukraine.eu/>

267 <https://www.euam-ukraine.eu/news/war-crimes-documentation-in-ukraine-building-a-network-for-justice/>

268 <https://www.euam-ukraine.eu/news/ukraine-endorses-strategic-law-enforcement-reform-plan-to-align-with-eu-standards/>

269 <https://www.undp.org/ukraine/projects/eu4recovery-empowering-communities-ukraine-eu4recovery#:~:text=EU4Recovery%20is%20employing%20an%20area,of%20individuals%20at%20community%20level>

270 https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/law-enforcement-cooperation/empact-fighting-crime-together_en

разселените лица от Украйна както в самата страна, така и в ЕС. Програмата също така финансира предоставянето на психологическа първа помощ и травматична подкрепа за принудително разселени лица в 28 страни ²⁷¹ в партньорство с Международната федерация на дружествата на Червения кръст и Червения полумесец. Проектът разполага с бюджет от 31,2 милиона евро и има за цел да предостави подкрепа на жертвите, както и да подобри капацитета на лицата, отговарящи за първа помощ, в контекст, в който принудителното разселване доведе до увеличаване на насилието, основано на пола, със силно отрицателно въздействие върху психичното здраве върху жертвите. Тъй като 62 % от разселените лица от Украйна в страните по проекта са жени, проектът поставя силен акцент върху пола. Жените също играят ключова роля като отговорили на първа линия, тъй като те съставляват 73,5 % от отговорилите на първа линия, обучени в психологическа първа помощ и психо-социална подкрепа. До октомври 2024 г. общо 23,680 здравни специалисти, доброволци, лица за оказване на първа помощ и други специалисти са обучени да предоставят психологическа първа помощ, психично здраве и психо-социална подкрепа, а около 500,000 разселени лица са получили подкрепа.

Интегриране на принципа на равенство между половете във външната дейност на ЕС

ЕС насърчава равенството между половете и овластяването на жените в своите международни партньорства, политически диалог и диалог по правата на човека с държави извън ЕС, в търговската политика на ЕС, както и в политиките на ЕС за съседство и разширяване. Планът за действие на ЕС относно равенството между половете и овластяването на жените във външните отношения (План за действие относно равенството между половете III), приет през 2021 г. и удължен до 2027 г., продължава да насочва усилията за поставяне на равенството между половете на челно място във външната дейност на ЕС. ²⁷²В него се предвижда интегриране на принципа на равенство между половете във всички външни политики и сектори, от хуманитарната помощ, финансирана от ЕС, до гражданските мисии по линия на ОПСО, но също така и в инвестициите, направени от Европейския фонд за устойчиво развитие плюс, или в ангажимента на ЕС към съседния му регион, включително страните кандидатки и потенциалните кандидатки. Разликата III определя амбициозната цел до 2025 г. най-малко 85 % от новите външни действия на ЕС да допринасят за равенството между половете и за овластяването на жените и момичетата. Кумулативните данни за периода 2021—2023 г. показват, че 78,4 % от всички външни действия са съобразени с равенството между половете или са целеви ²⁷³ — значително увеличение спрямо 64,7 % през 2019 г.

Подходът „Екип Европа“, който обединява ЕС, неговите държави членки и тяхната дипломатическа мрежа, финансови институции и изпълнителни организации, както и ЕИБ и ЕБВР, за да се подобри координацията и да се увеличи европейското въздействие на международната сцена, е в основата на подхода на ЕС във външната дейност. Тя даде

271 23 държави — членки на ЕС, плюс Норвегия, Исландия, Молдова, Черна гора и Украйна.

272 Съвместно съобщение до Европейския парламент и Съвета, План за действие на ЕС относно равенството между половете III — Амбициозна програма за равенство между половете и овластяване на жените във външната дейност на ЕС, JOIN(2020) 17 final.

273 85 % от действията по Инструмента за съседство, сътрудничество за развитие и международно сътрудничество — Глобална Европа, 75 % по Инструмента за предприєдинителна помощ за периода 2021—2027 г. и 28 % в рамките на общата външна политика за сигурност, 88 % от операциите за хуманитарна помощ през 2022 г. и 87 % през 2023 г.

възможност усилията за равенство между половете да бъдат изцяло интегрирани в стратегията „Глобален портал“ на стойност 300 милиарда евро — в областта на образованието, здравеопазването, цифровите технологии, енергетиката и изменението на климата — допринасяща за по-приобщаващ справедлив, екологичен и цифров преход. Наскоро стартираха целенасочени действия за насърчаване, наред с другото, на достойния труд и борбата срещу основаното на пола насилие в Бангладеш, социалната закрила, съобразена с пола в Малави, равенството между половете, мира и социалното сближаване в засегнатите от конфликти региони в Камерун, ръководения от жените екологичен преход във Виетнам и приобщаването и социалното сближаване в Латинска Америка и Карибския басейн.

Като работи в тясно сътрудничество с международните институции и институциите за финансиране на развитието, ЕС има за цел да увеличи въздействието на иновационното финансиране и допълнително да интегрира перспективата за равенство между половете в инвестициите, направени от ЕФУР+, да насърчава, наред с другото, достъпа на жените до финансиране, предприемачеството и участието на пазара на труда. 72 % от всички докладвани операции на ЕФУР+ през 2023 г. са интегрирани в принципа на равенство между половете.

ЕС продължава да се стреми да направи хуманитарната помощ, която финансира, по-чувствителна към диференцираните нужди и капацитет на жените, момичетата, мъжете и момчетата, включително като изисква от партньорите да извършват анализи на риска, отчитащи аспектите на пола,²⁷⁴ и като използва маркер за възрастта на пола за проследяване и измерване на степента, в която финансираните от ЕС хуманитарни действия включват съображения, свързани с пола и възрастта.²⁷⁵ Този инструмент се използва непрекъснато от 2014 г. насам и има за цел да подобри качеството на хуманитарната помощ, като гарантира, че всяко действие е съобразено с пола и възрастта. ЕС също така последователно финансира борбата срещу насилието, основано на пола, и подкрепата за нуждите от сексуално и репродуктивно здраве и права на жените и момичетата в хуманитарни ситуации. Две сесии на Форума за гражданска защита през 2024 г. бяха съсредоточени върху приобщаването на половете — съответно в екипите за гражданска защита и приобщаващите приюти за спешни случаи. Като част от Мрежата на Съюза за знания в областта на гражданската защита беше създадена и страница, посветена на приобщаването.²⁷⁶

Равенството между половете е също така ключов елемент от ангажираността на ЕС със страните кандидатки и потенциалните страни кандидатки. В годишния си пакет за разширяването Европейската комисия предоставя подробна оценка на актуалното състояние във всяка страна кандидатка и потенциални кандидатки и определя насоки относно приоритетите за реформи. Пакетът винаги включва оценка на равенството между половете и правата на жените. В контекста на преговорите за присъединяване Европейската комисия също така непрекъснато наблюдава развитието на равенството между половете и усилията на държавите за борба с насилието, основано на пола. През юни 2024 г. Европейският съюз започна преговори за присъединяване с Украйна и Молдова, което означава, че Европейската

---

274 Анализите на риска, съобразени с аспектите на пола, спомагат за по-добра представа за ролите, достъпа до ресурси, съществуващите неравенства и подкрепящите местни структури, специфичните нужди, уязвимостите, рисковете, стратегиите за справяне и капацитета на жените, момичетата, момчетата и мъжете.

275 Инструментарий за маркиране на пол-възраст,

https://ec.europa.eu/echo/files/policies/sectoral/gender_age_marker_toolkit.pdf.

276 <https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/about-knowledge-network>

комисия възнамерява да извърши оценка на състоянието на равенството между половете и правата на жените и в двете държави.

След стартирането на работната група за равенство между половете (ИП) през октомври 2023 г. — платформа за подобряване на прилагането на равенството между половете във всичките пет дългосрочни политически приоритета на Източното партньорство — през февруари, май и декември 2024 г. бяха проведени три успешни прояви, които позволиха на участниците да обсъдят предизвикателствата, добрите практики и извлечените поуки по отношение на политиката и програмите за равенство между половете.

Глобалните партньорства и многостранните усилия на ЕС в областта на равенството между половете

ЕС продължи да се възползва от всяка възможност, за да насърчава и защитава пълноценното упражняване на всички човешки права от страна на жените и момичетата чрез своите глобални и многостранни ангажименти. Тя си сътрудничи тясно със системата на ООН, включително ООН — Жени, Фонда на ООН за населението, УНИЦЕФ, Съвета по правата на човека и Третия комитет на Общото събрание на ООН. ЕС продължи да подкрепя пълното прилагане на Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените (CEDAW) и да насърчава работата на жените защитници на правата на човека, организациите на жените (правата) и младежките организации в рамките на различни многостранни форуми. ЕС също така наблюдава и подкрепя привеждането в действие на цел 5 за устойчиво развитие относно равенството между половете на всички равнища на управление чрез научни изследвания, насочени към оправомощаване на местните власти да адаптират глобалните цели към своя специфичен контекст като част от проекта „Местни ЦУР“²⁷⁷.

ЕС взе участие в 68-ата сесия на Комисията за положението на жените (CSW68), която се проведе в централата на ООН в Ню Йорк през март 2024 г. ЕС покани представители на гражданското общество като част от своята делегация, ръководена от бившия комисар на ЕС по въпросите на равенството Хелена Дали. ЕС също така организира четири съпътстващи прояви като част от своите информационни дейности, включително диалог между поколенията, организиран и модерирани от младежките делегати на ЕС, озаглавен „HerPower: Сила на образованието за равенство между половете“, в партньорство с УНИЦЕФ. ЕС консолидира ролята си на добре координиран прогресивен регионален блок на CSW68. Заключителният документ е уникален по отношение на прилагането на призмата на пола към изкореняването на бедността, социалните политики и основните въпроси на международните финанси като дълга, данъчното облагане, международната търговия и реформата на международната финансова архитектура. Текстът поема силни ангажименти за правоспособност на жените, икономическа самостоятелност и независимост, подкрепени от правото им на труд и основани на равно поделение на грижите и домашните отговорности

²⁷⁷ Проектът на JRC за местните ЦУР отразява ангажимента на ЕС за интегриране на равенството между половете във всички ЦУР и равнища на управление. Брошурата „Не Друга ЦУР 5“ обобщава предизвикателства, най-добри практики и препоръки за равенство между половете в ЕС, с акцент върху оправомощаването на местните власти да адаптират глобалните цели към уникалния си контекст. Понастоящем изследванията, които понастоящем се преразглеждат, имат за цел да подобрят рамките за мониторинг на ЦУР 5 чрез насърчаване на разбити по полов признак данни, подходи на участие и междусекторен анализ, като по този начин се насърчават трансформиращи политики, които запълват разликата между глобалните амбиции и местните реалности.

между жените и мъжете в домакинството. Той също така се ангажира да инвестира в икономиката на полагането на грижи.

Като съпредседател на Коалицията за действие относно насилието, основано на пола, Европейската комисия продължи да бъде поддръжник и партньор на Форума за равенство между поколенията — глобална инициатива с участието на множество заинтересовани страни, стартирана през 2021 г. за утвърждаване на правата на жените и равенството между половете по света.²⁷⁸ По този начин Комисията подкрепи по-добрата координация с различни заинтересовани страни, включително гражданското общество, с цел насърчаване на равенството между половете в рамките на Глобалния цифров пакт, Пакта за бъдещето и 79-ото Общо събрание на ООН²⁷⁹. В доклада за отчетността за 2024 г. се подчертава осезаемият напредък по отношение на целите за равенство между половете, който Форумът за равенство между поколенията и неговите специални създатели на ангажименти са постигнали успешно²⁸⁰.

Успоредно с 29-ата конференция на ООН по изменението на климата, проведена в Баку през ноември 2024 г., ЕС организира панелна дискусия на тема „Инвестиране в равенството между половете за справедлив и екологосъобразен преход“ съвместно с Шведската агенция за международно сътрудничество за развитие и със сътрудничеството на ООН — Жени. В дискусията беше подчертано въздействието на кризата, свързана с климата, въз основа на пола: жените и момичетата изпитват най-голямо въздействие от изменението на климата, докато неравенството между половете се засилва като последица от изменението на климата. Организациите за защита на правата на жените обаче могат да играят ключова роля в процесите на вземане на решения, свързани с финансирането на борбата с изменението на климата.

ЕС продължи да се застъпва и насърчава равенството между половете в рамките на ключови многостранни форуми като Г-7 и Г-20. ЕС изигра ключова роля в работната група на Г-7 по въпросите на равенството между половете и овластяването на жените. Тя допринесе за дискусии относно борбата срещу основаното на пола насилие и икономическото овластяване на жените в обществата на Г-7 и в световен мащаб, включително по време на министерската среща на Г-7 по въпросите на равенството между половете и овластяването на жените, която се проведе в Матера през октомври 2024 г. Третото издание на Информационното табло относно разликите между половете —²⁸¹ годишен резултат за наблюдение на напредъка по отношение на равенството между половете в държавите от Г-7 и в ЕС от 2022 г. насам — беше публикувано през юни 2024 г., преди срещата на върха на лидерите на Г-7.

2024 г. отбеляза и първата година от съществуването на специалната работна група за овластяване на жените в рамките на Г-20, както беше обявено в Декларацията на лидерите от Делхи от 2023 г. Под егидата на бразилското председателство обсъжданията бяха съсредоточени върху равенството, включително автономността и икономиката на грижите, върху справянето с мизогинията и насилието, както и върху изменението на климата. През октомври 2024 г. в Бразилия се проведе министерска среща на Г-20 относно овластяването на жените. Това даде възможност на държавите от Г-20 и ЕС да потвърдят отново ангажимента

---

278 <https://commitments.generationequality.org/>

279 <https://www.un.org/techenvoy/global-digital-compact>; <https://www.un.org/en/summit-of-the-future/pact-for-the-future>

280 <https://commitments.generationequality.org/accountability-report-2024>

281 <https://www.pariopportunita.gov.it/it/news-e-media/news/2024/g7-dashboard-on-gender-gaps-2024-eng/#:~:text=The%20Dashboard%20on%20Gender%20Gaps,opportunities%20between%20men%20and%20women>

си за постигане на равенство между половете и овластяване на жените и за ускоряване на напредъка към постигане на целите за устойчиво развитие, както се посочва в специално изявление на председателя²⁸².

Равенството между половете остава и в центъра на партньорствата на ЕС с различни организации и региони по света. ЕС продължава да подкрепя Съюза за Средиземноморието при изпълнението на Петата министерска декларация на Съюза за Средиземноморието относно засилването на ролята на жените в обществата, приета в Мадрид през октомври 2022 г., с акцент върху укрепването на правните рамки, подобряването на достъпа на жените до лидерство, повишаването на участието на жените в икономическия живот и борбата с насилието срещу жени и момичета. ЕС също така подкрепя ръководени от младежта действия, ръководени от Съюза за Средиземноморието, както и Фондация „Анна Линд“²⁸³.

Прекратяване на насилието, основано на пола

Ангажиментът на ЕС за прекратяване на насилието, основано на пола, постоянно се превръща в практически мерки и финансиране през последните няколко години. През 2023 г. и 2024 г. ЕС отпуска приблизително 50 милиона евро от бюджета си за хуманитарна помощ за целенасочени действия за предотвратяване, смекчаване и реагиране на основано на пола насилие при извънредни ситуации — в сравнение с 41,3 милиона евро през 2022 г. и 33,1 милиона евро през 2021 г.

ЕС продължава да подкрепя инициативата Spotlight — най-голямата световна инициатива, насочена към премахване на всички форми на насилие срещу жени и момичета до 2030 г., стартирана през 2017 г. от ЕС заедно с Организацията на обединените нации. Шест години след стартирането ѝ инициативата Spotlight се изпълнява изцяло в пет региона чрез 26 програми по държави, 5 регионални програми и две програми с доверителни фондове на ООН. Благодарение на успеха си тя беше избрана като една от 12-те инициативи с голямо въздействие в рамките на ЦУР. С навлизането на Spotlight във фаза 2.0 ЕС и ООН работят за поддържане на постиженията и знанията, изградени от инициативата чрез програмата Spotlight на стойност 16,5 милиона евро за премахване на насилието до 2030 г., и като продължават да инвестират в нови национални и регионални програми. На национално равнище Европейската комисия досега е предоставила 36 милиона евро на Spotlight 2.0 в Уганда, Сиера Леоне и Еквадор, а 20 милиона евро са в процес на подготовка за втората фаза на регионалната програма за Африка.

Водещата кампания за ангажираност в областта на цифровите технологии #WithHer е в основата на усилията на ЕС за борба със стереотипите, свързани с пола, и вредните социални норми, една от първопричините за насилието, основано на пола. #WithHer се фокусира върху организирането на онлайн разговори между инфлуенсърите в областта на културата и предоставянето на платформа за историите на активисти и оцелели. Кампанията е достигнала до повече от 224 милиона потребители на X (бившите Twitter), Facebook и Instagram от 2021 г. насам и значително допринася за оспорване на вредните полови норми и стереотипи чрез внимателно проектираните съобщения. Успехът на кампанията #WithHer доведе до

282 <https://www.g20.utoronto.ca/2024/241011-women-chair-statement.html>

283 Например младежкият форум на Съюза за Средиземноморието, младежката лаборатория на Съюза за Средиземноморието през 2024 г., семинарите и срещите на Съюза за Средиземноморието относно овластяването на жените, Програмата за лидерство на млади граждани на Фондация „Анна Линд“, или средиземноморската програма „Младежта в действие“.

стартирането на фонд WithHer за предоставяне на ресурси директно на група от шест местни женски организации, работещи за прекратяване на насилието срещу жени и момичета. Приблизително 70 % от средствата (500,000 USD) са отишли директно за организациите получатели на безвъзмездни средства като гъвкави неограничени безвъзмездни средства, което дава възможност на получателите на безвъзмездни средства да покриват основни организационни разходи, които рядко се покриват от финансиране, основано на проекти.

С Плана за действие на ЕС относно равенството между половете относно равенството между половете ЕС поема ангажимент да увеличи финансовата и политическата подкрепа за правата на жените и феминистките организации в държавите партньори и да противодейства на стесняването на пространството за гражданското общество, което изостри враждебната реакция срещу правата на жените, ограничавайки способността на хората да търсят отговорност от своите правителства. Организациите за защита на правата на жените и феминистките движения играят решаваща роля за постигането на дългосрочен напредък, като се справят със структурните двигатели на неравенството между половете, като например патриархалните системи, вредните обществени норми и културните практики, които увековечават насилието и дискриминацията, основани на пола. Програмата на стойност 22 милиона евро за застъпничество, изграждане на коалиция и преобразяващи феминистки действия за прекратяване на насилието срещу жените, стартирана в рамките на срещата на високо равнище на ООН за бъдещето през 2024 г., е друг практически резултат от ангажимента на ЕС за прекратяване на насилието срещу жени и момичета.

Успоредно с това ЕС използва всички инструменти, с които разполага, за да се бори с тежкото положение на основаното на пола насилие при извънредни ситуации и сексуално насилие, свързано с конфликти. ЕС предостави 2 милиона евро за Глобалния фонд за преживели лица, като финансира обезщетения и обезщетения за жертвите на сексуално насилие, свързано с конфликти. В няколко страни по света работата на Глобалния фонд за оцеляване накара правителствата да предприемат първи стъпки в разработването на свързаното законодателство и концептуализирането на програми за репарация. Досега повече от 3000 оцелели са получили или са започнали да получават всеобхватни временни мерки за възстановяване чрез проекти в Гвинея, Демократична република Конго, Ирак и Туркйе (включително оцелели от Сирия). През септември 2024 г. ЕС свика и първия диалог на високо равнище между Генерална дирекция „Европейска гражданска защита и хуманитарна помощ“ на Европейската комисия и Фонда на ООН за населението. ЕС работи в тясно сътрудничество със специалния представител на генералния секретар на ООН по въпросите на сексуалното насилие по време на конфликти и улесни обмена на мнения с Комитета по политика и сигурност. За отбелязване на Международния ден за премахване на сексуалното насилие по време на конфликти, на 19 юни върховният представител на ЕС по въпросите на външните работи и политиката на сигурност Жозеп Борел и специалният представител на ООН по въпросите на сексуалното насилие по време на конфликти Прамила Патън публикуваха съвместно изявление.

Ограничителните мерки (санкции) са друг ключов инструмент за ЕС за засилване на отчетността за основаното на пола сексуално насилие, основано на конфликти. През април 2024 г. ЕС наложи ограничителни мерки срещу три образувания в рамките на своите глобални санкции в областта на правата на човека (EUGHRSR) във връзка с широко разпространеното сексуално и основано на пола насилие с оглед на отговорностите им във връзка с бруталните и безразборни терористични нападения, извършени в Израел на 7

октомври 2023 г.²⁸⁴ Успоредно с това ЕС непрекъснато призовава за незабавно прекратяване на огъня, за прекратяване на нападенията срещу цивилното население и за унищожаване на ключова гражданска инфраструктура, както и за защита на разселените лица. ЕС активно подкрепя и работи с международните партньори за осезаеми необратими стъпки към двудържавното решение, включително чрез стартирането през септември 2024 г. на Глобалния алианс за прилагане на решението за две държави. Инициативата, която се ръководи съвместно от ЕС, включва 100 участващи държави и международни организации и предоставя платформа за сътрудничество с регионални и международни партньори за опазване и постигане на напредък по политическо уреждане на израелско-палестинския конфликт. ЕС също така значително увеличи хуманитарната си помощ през 2024 г., като 237 милиона евро бяха разпределени за Палестина,²⁸⁵ и се опита да подкрепи жените и момичетата в Палестина чрез инициативи за справяне с основаното на пола насилие и дейности за защита. На 18 януари 2025 г. върховният представител направи изявление от името на ЕС, в което горещо приветства споразумението за прекратяване на огъня в Газа, в което се предвижда постепенно освобождаване на заложниците, прекратяване на военните действия и облекчаване на хуманитарните страдания в Газа.²⁸⁶ След изтичането на първия етап от споразумението за прекратяване на огъня през март 2025 г. ЕС призова за бързо възобновяване на преговорите по втората фаза.

ЕС също така подкрепя специални проекти за борба с насилието, основано на пола. Те варират от предоставяне на подкрепа на преживелите насилие, основано на пола, и подпомагане на документирането и докладването на нарушения на правата на човека срещу жени и момичета в Етиопия,²⁸⁷ до оспорване на свързаните с пола стереотипи в Източното партньорство,²⁸⁸ укрепване на системите за насочване на жертвите и оцелелите и подкрепа за разработването на съобразено с пола законодателство относно кибернасилието в Западните Балкани²⁸⁹.

Жените, мирът и сигурността

ЕС продължи да работи по прилагането на стратегическия подход на ЕС към жените, мира и сигурността (ЖМС) и на своя план за действие, като работи за по-нататъшно утвърждаване

284 Решение (ОВППС) 2024/1074 на Съвета. Включените в списъка образувания са бригадите Al-Quds, въоръженото крило на палестинския ислямски джихад, което ЕС е определил като терористична организация; силите Nukhba, подразделение на специалните сили на посочената от ЕС терористична организация „Хамас“; и бригадите Касам, военното крило на Хамас.

285 Това название не се тълкува като признаване на държава Палестина и не засяга индивидуалните позиции на държавите членки по този въпрос.

286 <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/01/18/israelpalestine-statement-by-the-high-representative-on-behalf-of-the-eu-welcoming-the-ceasefire-and-hostage-deal-in-gaza/>

287 „Укрепване на отговорите, насочени към оцеляването: Цялостно, всеобхватно, основано на полови насилие, основано на оцеляването (GBV) при извънредни ситуации в Тигре„ (5 милиона евро, 12/2021—08/2024 г.) и „Подобряване на достъпа до правосъдие за преживелите насилие, основано на пола, чрез местна ангажираност в регионите Афар и Амхара в Етиопия“ (1 млн. евро, 12/2023—06/2025 г.).

288 „ЕС 4 Равенство между половете: Програма „Заедно срещу стереотипите на половете и насилието, основано на пола II“, изпълнявана от Фонда на ООН за правата на човека (UNFPA) и ООН — Жени.

289 „ЕС4 Равенство между половете — икономическо овластяване на жените и прекратяване на насилието срещу жените“, осъществявано в държавите от Западните Балкани (Албания, Босна и Херцеговина, Косово*, Черна гора, Северна Македония, Сърбия). *Това название не засяга позициите по отношение на статута и е съобразено с Резолюция 1244/1999 на Съвета за сигурност на ООН и становището на Международния съд относно обявяването на независимост от страна на Косово.

на перспективата за равенство между половете в дипломатията, политическия диалог и политическите решения на ЕС. Срокът на плана за действие на ЕС относно жените, мира и сигурността (ЖМС) беше удължен до 2027 г., за да бъде приведен в съответствие с многогодишната финансова рамка и Плана за действие относно равенството между половете III. На откритото разискване на Съвета за сигурност на ООН относно жените, мира и сигурността на 25 октомври 2024 г. посланикът на ЕС по въпросите на равенството между половете Ронер-Грубачич направи изявление относно „Участието на жените в международния мир и сигурност от теория към практика“.

ЕС допринесе за програмата за жените, мира и сигурността чрез

- подкрепа за проекти в областта на равенството между половете и сигурността и опазването на мира в Молдова, както и в Монголия, Индонезия и други азиатски държави, чрез подкрепа за Асоциацията на народите от Югоизточна Азия (АСЕАН);
- подкрепа за усилията за разминиране, така че вътрешно разселените лица в Азербайджан да могат безопасно да се завърнат;
- подкрепа за лидерството на жените в механизмите за ранно предупреждение и гражданска защита в Мианмар;
- приемане на национален план за действие относно ЖМС във Виетнам;
- подкрепа за създаването на официални общностни системи за ранно предупреждение и ранно реагиране в Сомалия; и
- подкрепа за институционализирането и локализирането на програмата за ЖМС във Филипините.

ЕС използва и дипломатическите си правомощия, за да

- организира дипломатически брифинги относно ЖМС в Индонезия и за АСЕАН;
- организиране на приемаща донорска група по въпросите на равенството между половете в Туркменистан;
- да включи правата на жените в дневния ред на диалозите по правата на човека между ЕС и Индонезия, Туркменистан, Узбекистан, Лаос, Казахстан и Узбекистан; и
- да бъде домакин на различни срещи с жени защитници на правата на човека и да ги подкрепя пряко, например в Пакистан.

Мисиите и операциите по линия на общата политика за сигурност и отбрана (ОПСО) в рамките на тематичната програма на Инструмента за съседство, сътрудничество за развитие и международно сътрудничество „мир, стабилност и предотвратяване на конфликти“ продължиха да играят ключова роля за изпълнението на програмата за ЖМС. В съответствие с оперативните насоки на командващия гражданските операции относно интегрирането на принципа на равенство между половете мисиите прилагат голямо разнообразие от мерки за интегриране на принципа на равенство между половете в своите дейности за наблюдение, наставничество, консултиране и обучение. Превенцията и защитата са основни аспекти на мандатите на мисиите, които ръководят работата им за предотвратяване и защита на жените и момичетата от свързано с конфликти сексуално и основано на пола насилие. Те също така имат за цел да засилят участието на жените в реформата в сектора на гражданската сигурност чрез подкрепа на съответното сдружение на жените, увеличаване на възможностите за

жените да напредват в кариерата си и реформиране на политиките в областта на човешките ресурси по съобразен с аспектите на пола начин.

Освен това ЕС продължи да се среща с представители на женски неправителствени органи от различни части на света и да подкрепя пълноценното, равноправно и съдържателно участие и лидерство на жените и момичетата в предотвратяването и разрешаването на конфликти. Беше отделено специално внимание на засилването на ролята на жените медиатори във всички процедури за медиация с помощта на съветник по въпросите на равенството между половете, който подкрепя механизма на ЕС за медиация, за да се гарантира съобразен с равенството между половете подход при всички задачи по медиация. ЕС предостави подкрепа на жените като медиатори ²⁹⁰ в различни конфликти чрез партньорите по изпълнението и възложи проучване на регионалните мрежи на жените медиатори. ЕС също така организира редовен обмен относно ролята на регионалните мрежи на жените медиатори и улесни общността на практиките на ЕС за посредничество в областта на мира и семинар относно медиацията и правосъдието в условията на преход (и двете през октомври 2024 г.).

ЕС предостави целенасочена подкрепа за увеличаване на участието на жените в блискоизточния мирен процес. Проектът за консултативен съвет на жените в размер на 1 млн. евро, който понастоящем е във втората си фаза, подкрепя участието на жените в сирийския мирен процес. Консултативният съвет на жените е първият механизъм за включване на половете, създаден за специална политическа мисия на ООН. Съветът е група от 15 жени от Сирия, сформирана през 2016 г., натоварена със задачата да консултира специалния пратеник на ООН по всички аспекти на политическия процес. Тя има за цел да осигури значително представителство на жените в мирните преговори, когато се ангажира с местни, национални, регионални и международни политически заинтересовани страни. Групата успя да събере гласове от всички избирателни райони, включително по по-спорни въпроси като изготвянето на проект на конституция.

В Судан ЕС предостави подкрепа за приобщаващ политически процес с акцент върху ролята на (младите) судански жени чрез три кръга консултации със заинтересованите граждански лица и специален диалог по въпросите на младежта, в допълнение към подкрепата за жертвите на сексуално насилие, свързано с конфликти. В Етиопия се планира допълнителна подкрепа за психичното здраве и психосоциална подкрепа и подкрепа за жертвите на сексуално насилие, свързано с конфликти, за да се допълнят съществуващите политически диалози. В Централноафриканската република и Мозамбик ЕС финансира проект, насочен към увеличаване на ефективното участие на жените във въоръжените сили и във взаимодействието между военното и цивилното население. В Бангсарамо, автономен регион на Филипините, Програмата за подпомагане на трансформацията на лагерите чрез приобщаване, превенция на насилието и икономическо овластяване включва перспективата за равенство между половете в усилията си да превърне шестте основни обявени лагера на Ислямския фронт за освобождение на Моро в мирни и продуктивни общности.

В началото на 2024 г. беше определена и нова методология на ЕС за анализ на конфликти, съобразена с равенството между половете, както е предвидено в Стратегическия компас на ЕС, въз основа на съвместно учение на ЕС и ООН за анализ на конфликтите, съобразено с равенството между половете, което се проведе между май и септември 2024 г. В рамките на пилотния проект бяха използвани както съвместната методология (интегриране на

---

290 Вътрешната медиация е трансформиращ, местен подход към изграждането на мира, при който доверени членове на общността, известни като Insider Mediators, решават местните конфликти чрез диалог.

Програмата на ООН за развитие и методологиите на ЕС), така и съвместният подход на партньорство между ЕС и ООН.

Положението с правата на човека на жените и момичетата в Афганистан продължи да се влошава през 2024 г. С кодифицирането на „закон за морала“ през август 2024 г. талибаните институционализираха официална система на дискриминация, ограничавайки способността на жените да участват не само в политиката, но и в социалните, икономическите и образователните дейности. Забраната на средното образование продължава да съществува и талибаните продължават систематично да ограничават достъпа до официалната образователна система, като ограничават избора на възможности за образование и дори ограничават образованието в чужбина. Впоследствие бяха премахнати изключенията в някои сектори, които първоначално бяха пощадени, като например здравеопазването (през декември 2024 г. на жените беше забранено да посещават медицинско обучение). Забраните на работещите жени в НПО (декември 2022 г.) и агенциите на ООН (април 2023 г.) не са отменени. Министерството за превенция на порока, насърчаване на добродетелта (PVPV) de facto придоби допълнителни правомощия за правоприлагане и продължава да налага икономически, социални, частни и политически ограничения срещу жените. Жените редовно биват подлагани на телесно наказание (също и на публични места) от шериятските съдилища.

ЕС запазва ангажимента си да подкрепя афганистанските жени и поддържа редовен диалог с жените и активистите за правата на жените, които все още са в Афганистан, като същевременно улеснява безопасното преминаване на защитниците на правата на човека от Афганистан. От юли 2024 г. делегацията на ЕС в Афганистан също така изпълнява ролята на съпредседател на техническата работна група по въпросите на равенството между половете и правата на човека в рамките на Координационната група за Афганистан. Чрез проекта за инициатива за приобщаващ диалог в Афганистан в размер на 6 милиона евро ЕС подкрепя интегрирането на гласовете на жените във формати за диалог чрез обучение и развитие на жените професионалисти в Афганистан (в медийния, здравния и бизнес сектора, където жените все още имат право да работят съгласно талибанското законодателство). Освен това чрез партньорство на стойност 15 милиона евро с Програмата на ООН за развитие ЕС активно подкрепя икономическото овластяване на жените в частния сектор.

ЕС прилага и също така следи отблизо принципното предоставяне на помощ в съответствие с принципа „за жени от жени“, договорен с други големи международни донори. Като част от тези усилия, чрез партньорство на стойност 15 милиона евро с ООН — Жени, ЕС финансира профил на равенството между половете за Афганистан за 2024 г., за да помогне за количествено определяне и определяне на степента, в която новите талибански закони ограничават и нанасят социални вреди на жените, както и препоръки за начините за справяне с тези ограничения.

Равно участие и икономическо овластяване

ЕС е поел ангажимент за равноправно, пълно и съдържателно участие на жените в обществото, включително в политическата и икономическата сфера. ЕС има за цел да насърчи политическото лидерство на жените, както и тяхното участие в ключови международни сектори, в които те са по-слабо представени, като например борбата с тероризма. По отношение на икономическото овластяване ЕС подкрепя участието на жените в двойния цифров и екологичен преход чрез инвестиции, съобразени с равенството между половете, и насърчава равенството между половете чрез търговска политика.

През март 2024 г. ЕС стартира нов компонент на своята инициатива за демократично ангажиране на жените и младежта — ²⁹¹ съвместно усилие, което има за цел да насърчи пълноценното и ефективно участие на жените в политиката и вземането на решения в световен мащаб. Финансирана с 11,5 милиона евро за период от три години, тази програма е насочена към преодоляване на трайните пречки, които възпрепятстват представителството на жените в обществения живот, включително утвърдените стереотипи, свързани с пола, и дискриминационните практики.

ЕС подкрепя също така проучване относно политическото участие и лидерството на жените в АСЕАН, като работи съвместно с комисията по жените на АСЕАН. Проучването има за цел да предостави препоръки до 2025 г. за институционализиране на механизъм за проследяване на регионалния напредък в политическото участие и лидерството на жените.

Още през 2022 г. Съветът на Европейския съюз призна, че глобалните усилия за предотвратяване и борба с тероризма и насилствения екстремизъм следва да включват силно измерение, съобразено с равенството между половете. Усилията на ЕС за изпълнение на тази визия включват подкрепа за интегрирането на принципа на равенство между половете в работата на Глобалния форум за борба с тероризма, както и нов проект „Жените в борбата с тероризма“ (3,5 милиона евро), който трябва да започне през 2025 г., който ще се стреми да увеличи активното и съдържателно участие и представителство на жените в областта на сигурността и борбата с тероризма по целия свят. Като част от програмата за борба с тероризма Европейската комисия има за цел да увеличи присъствието на жени в правоприлагащите органи, за да подобри капацитета на органите по цялата антитерористична престъпна верига. В Южното Средиземноморие регионалният проект „Momentum“, финансиран от ЕС, в партньорство с Интерпол укрепва интегрирането на принципа на равенство между половете в правоприлагащите институции. Механизмът за инвестиционна реформа в областта на климата, съфинансиран от ЕС, засили работата си по реформите в бизнес средата, улесняващи участието на жените в икономиката. ЕС продължи да насърчава предприемачеството сред жените и достъпа до работа чрез механизма за равенство между половете в Африка, Карибите и Тихоокеанския басейн (АКТБ), чрез който Европейската комисия подкрепя Европейската инвестиционна банка да отпуска заеми на местни и регионални банки в Африка с цел подобряване на достъпа на жените до финансиране и предприемачество, както и инициативата „Екип Европа,,,Инвестиране в млади предприятия в Африка“ (IYVA). През 2024 г. беше одобрена нова платформа за създаване на пазари на IYVA в подкрепа на млади и разрастващи се предприятия, по-специално ръководени от жени предприятия.

ЕС също така насърчи и подкрепи икономическото овластяване на жените в съседния регион, например чрез регионалната инициатива „Екип Европа,,за работни места чрез търговия и инвестиции в южното съседство, първото регионално действие, изцяло посветено на подобряването на достъпа до финансиране и финансовото приобщаване на жените предприемачи в Южното Средиземноморие, и чрез регионалната „ЕС 4 равенство между половете — програма за икономическо овластяване на жените и прекратяване на насилието срещу жените“, която има за цел да насърчи участието на жените и момичетата в обществото и да засили икономическия потенциал на жените.

ЕС продължи да бъде активен член на неформалната работна група по въпросите на търговията и равенството между половете в Световната търговска организация. На 13-ата

---

291 https://international-partnerships.ec.europa.eu/news-and-events/news/eu-and-partners-launch-wyde-womens-leadership-initiative-2024-03-14_en

министерска конференция през 2024 г. неформалната работна група, заедно с работната група за микро-, малките и средните предприятия, създаде сборник с инициативи за финансово приобщаване на жените предприемачи. ЕС работи и с Международната организация на труда (МОТ) по проекта „Търговия с достойни условия на труд“, който има за цел да подобри прилагането на основните конвенции на МОТ в избрани държави, които търгуват с ЕС, включително чрез подобряване на условията на труд за жените и гарантиране на спазването на основните конвенции 100 и 111 относно равното заплащане и недискриминацията. ЕС предостави финансиране в размер на над 9 милиона евро за проекта между 2019 г. и 2024 г.

Целите на търговията и равенството между половете са неразделна част от търговските и инвестиционните споразумения на ЕС. През 2024 г. и в началото на 2025 г. влязоха в сила споразумения с Ангола, Чили, Кения и Нова Зеландия, съдържащи правно обвързващи и приложими ангажименти в областта на равенството между половете. През декември 2024 г. ЕС и Меркосур постигнаха политическо споразумение по търговско споразумение, което съдържа подобни разпоредби. Като част от работата по препоръките относно търговията и равенството между половете по Всеобхватното икономическо и търговско споразумение (ВИТС) между ЕС и Канада през 2024 г. ЕС и Канада организираха два семинара по въпросите на търговията и равенството между половете. В рамките на общата схема от преференции на ЕС ЕС следи за спазването от страна на държавите бенефициери на принципите на основните международни конвенции за насърчаване на правата на жените и равенството между половете.

За да се разбере по-добре въздействието на търговията върху жените, всички предварителни и последващи оценки на търговските споразумения на Комисията съдържат специален анализ на равенството между половете. През 2024 г. беше сключена последващата оценка на Споразумението за икономическо партньорство между ЕС и държавите от Южноафриканската общност за развитие. Освен това през 2024 г. Комисията започна последващи оценки на търговските споразумения между ЕС и Канада и ЕС-Япония, които включват и специални анализи на равенството между половете, като резултатите се очакват през 2025 г.

Извод

С приближаването на края на стратегията за равенство между половете за периода 2020—2025 г. виждаме, че пътят към постигане на пълно равенство между половете продължава да бъде дълъг и труден. След изборите за Европейски парламент през 2024 г. за първи път в историята на Европейския парламент се наблюдава спад в дела на жените членове на ЕП. Заглавията през изминалата година от забраната на Афганистан за участие на жените в обществения живот до мъчителния случай на Жизел Пелико във Франция служат като явни напомняния, че напредъкът в областта на равенството между половете е крехък и че все още е необходима изключителна устойчивост, за да се бори за правата на жените.

Освен това жените продължават да бъдат недостатъчно представени на ръководни длъжности и да поемат тежестта на грижите и домакинските задачи. Въпреки това тези трайни предизвикателства трябва да бъдат сравнени с напредъка през последните години, който би бил немислим само преди няколко десетилетия. Първият мандат на председателя Фон дер Лайен (2019—2024 г.) беше последван от законодателството на ЕС в областта на равенството между половете, което доведе до важни промени в областта на равното заплащане, балансираните между половете управителни съвети на дружествата, равновесието между професионалния и личния живот и борбата с насилието срещу жените. Сега са необходими координирани общи усилия, за да се гарантира правилното прилагане на тези законодателни актове, така че правата и достойнството на жените и момичетата най-накрая и последователно да бъдат прилагани, защитавани и насърчавани.

Ясно е, че трябва да направим много повече. Индексът на EIGE за равенство между половете показва, че Европа върви в правилната посока, но напредъкът варира значително между държавите членки с голяма разлика между държавите членки с най-високи и най-ниски резултати. Освен това продължаващите трудности, пред които са изправени жените в някои държави членки и извън ЕС срещу ограниченията и отстъплението от правата на жените, например в Иран, където жените се противопоставят на задължителното забулване, подчертават необходимостта от продължаване на действията и бдителността. Когато промяната не дойде естествено, наша колективна отговорност е да предприемем действия.

С оглед на тези предизвикателства стремежът към равенство за всички и равенство във всичките му смисъл ще продължи да заема централно място в работата на Комисията през следващите пет години. Предстоящата пътна карта за правата на жените ще потвърди основното право на равенство между жените и мъжете във всички области на живота. То ще предостави жизненоважна възможност за размисъл и стратегия за дългосрочните цели на Съюза за равенство, които в крайна сметка искаме да изградим заедно.

Мнения

(Pierre Dieumegard)

Интернет връзките са копирани дословно, без проверка. Някои от тях са неверни, защото текстът е копиран от работен документ, където връзката е отишла към вътрешен сървър на Европейската комисия. Например, някои препратки са обозначени с „Налични онлайн“, но документът се намира на адрес <https://ec.europa.eu.sharepoint.com/>, недостъпен за нормален четец.

За да могат европейците да се разбират взаимно, припомняме значението на езиците. Бележка 57 ясно показва, че преводите са трудни: „За Литва процентът е 55 %, но беше изключен от изчисляването на средната стойност като отклонение. Резултатът може да се дължи на проблем с превода на думата „slapping“, който няма точен превод на литовски език и може да се тълкува като по-малко тежка форма на физическа агресия.“